

Γαληνός Ιωάννης

Εἰς τὴν Ἡσιόδου Θεογονίαν
Ἀλληγορίαι

ῥήματα βραχέα

Γαληνός

Allegoriae in Hesiodi theogoniam

“Κεραμεία τὸν πίθον” ἡ παροιμία φησί. ταῦτ' ἄρα καὶ τοὺς ἤδη πρώτως εἰς τὴν ἀληθῆ καὶ μόνην ἐμβιβάζεσθαι μέλλοντας νέους εὐσέβειαν, οὐκ εὐλογον εἶναί μοι δοκεῖ τοῖς Ἑλληνικοῖς ἐὰν ὕθλοις καὶ τῷ ἐκ τούτων ἡδεῖ καθυπάγεσθαι· φιλόμυθον γὰρ ἀεὶ τὸ τῶν νέων γένος καὶ τοῖς τοιούτοις βοσκόμενον χώροις· ἀλλ' ἀντιθεῖναι τῷ φαινομένῳ ἡδεῖ καὶ τὴν ἀκοὴν καταθέλοντι μόνον, τὸ μὴ φαινόμενον ἀλλ' ἤδη καὶ ὄν, ἀληθές. τοιοῦτον δὲ πάντως τὸ μεταληπτικὸν εἶδος τοῦ λόγου καὶ ἀλληγορικὸν οὐ μέχρις ἀκοῆς παραμένον, ἀλλ' ἔνδον καὶ εἰς ψυχὴν ἀφικνούμενον νοεράν τε καὶ τῆς ἀληθοῦς ἐφιεμένην γνώσεως. αἰνῶ δὲ ἄρα καὶ Πλωτίνον ἐκείνον, κἂν τῶν θύραθεν οὗτός ἐστι, παρεγγυώμενον τοῖς νέοις τὰ μαθήματα παραδίδοσθαι, πρὸς συνεθισμόν τῆς ἀσωμάτου φύσεως· ἔτι δὲ καὶ Σωκράτην ἔωθεν ἀνισταμένοις παρακελεύόμενον, τὴν ἱεράν καὶ ἀρρενωπὸν κατασπάζεσθαι μουσικὴν, τὸ ἐν ταῖς σφῶν ψυχαῖς καταστέλλουσαν ταραχῶδες, καὶ πρὸς τὴν κρείττω καὶ θειοτέραν ἐντεῦθεν καὶ ἀνδρώδη ἐμβιβάζεσθαι ἡλικίαν. πολλῶν δὲ τῶν παρ' Ἑλλησι βίβλων οὐσῶν, ἐν αἷς μῦθοι καὶ τερατολογίαί τινὲς ἐπιφέρονται καὶ ἀναπλάσματα, τῆς Ἑλληνικῆς τε κακοδαιμονίας σεβάσματα, τὴν Ἡσιόδου Θεογονίαν ἡμεῖς μεταχειριούμεθα· πλήρης γὰρ ἐστὶ τῶν τοιούτων τερατολογιῶν, καὶ τὴν ἐγκεκρυμμένην ἐν ταύτῃ ἀλήθειαν τοῖς βουλομένοις ἀνακαλύψομεν,

κἂν οἱ τῇ πλάνῃ κατεχόμενοι Ἕλληνες τὰ τῆς ψυχῆς μύσαντες αἰσθητήρια τὴν ἐναντίαν ἐτρέποντο· ἦν τινα δὴ βίβλον Φυσιογονίαν οἶμαι δεόν καλεῖν, ὅτι περὶ φυσικῆς τινων γενέσεως διαλαμβάνει, καθὼς ὁ λόγος προῖων διαρθρώσει, κἂν Θεογονίαν οὕτως ἀγερώχως

ἐκεῖνοι ταύτην ὠνόμασαν. πρῶτον δὲ ἀθρητέον τὸ προοίμιον, καὶ τὴν ἐν τούτῳ μετιτέον ἀλήθειαν, οὐχ ἡμῶν ἴσως ἀνακαλυπτόντων ταύτην, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ ἐνίοτε καὶ ἀπὸ λέξεών τινων ταύτην ἡμῖν καταφανῆ ποιοῦντος καὶ γνώριμον.

<Μουσάων Ἑλικωνιάδων ἀρχώμεθ' αἰεΐδειν>.

δηλὸς ἐστὶν ὁ ποιητὴς τὸν εὐχαριστήριον ταῖς Μούσαις τοῦτον ἀνατιθέμενος τὸν λόγον, ὑπὲρ ὧν αὐτὸν ἐσοφίσαντο ἄρνας ποιμαίνονθ' Ἑλικῶνος ὑπὸ ξαθέοιο δάφνης ἐριθηλέος αὐτῷ κλάδον παρασχούσαι καθεύδοντι. παιδεύει δὲ πάντας ἡμᾶς· πρῶτα μὲν, ὡς οὐκ ἀχαριστεῖν δεῖ τοῖς εὐεργετοῦσι καὶ τῆς εἰς τὸ θεῖον ἀφοσιώσεως μὴ ἀφίστασθαι, ἔπειτα δέ, ὡς πᾶσαν κακίαν ἀφ' ἑαυτῶν ἀποτίθεσθαι, καὶ τὰ τοῦ σώματος αἰσθητήρια μύσαντας, νοερῶς ἅμα καὶ θειοτέρως ζῆν, ταῖς ψυχικαῖς ἐνεργείαις τὸ πᾶν ἀναθεμένους. τοῦτο γὰρ μοι δοκεῖ παρασημαίνειν ἢ τῶν ἀρνῶν ποιμανσις, ἢ δὲ τοῦ φυτοῦ γεῦσις, καὶ ἢ πίκρανσις τὴν τῆς αἰσθητικῆς ζωῆς ἀποστασίαν καὶ ἀπόταξιν· πικραίνονται γὰρ οἱ ἄνθρωποι καὶ λυποῦνται τοῖς κατὰ τὸν βίον ἠδέσιν ἀποταξάμενοι καὶ πρὸς σκληραγωγίαν ἐκκλίναντες· αἱ γὰρ ἀρεταὶ περὶ ἡδονᾶς καὶ λύπας εἰσὶν· ἡδονᾶς μὲν, ὅτι τοῦ καλοῦ ἔνεκα· λύπας δέ, ὅτι τοῖς φοβεροῖς ἢ δεινοῖς ἐντυγχάνουσιν· ἀλλὰ ταῦτα κατὰ λόγον φέροντες τὰς γνώσεις ἢ ἔξεις ἐν ἑαυτοῖς ἐπιγινόμενας ἔχουσιν. ὁ τοίνυν Ἡσίοδος πάσῃ μὲν ἀποταξάμενος φαντασίᾳ, πάσῃ δὲ χαίρειν εἰπὼν ἀνέσει τοῦ σώματος καὶ πρὸς τὴν σπουδαίαν ἐκκλίνας διαγωγὴν καὶ σχολάσας, ἔσχε ποτὲ τὰς ἐπιστήμας αὐτῷ ἐγγενομένας καὶ σοφιζούσας αὐτόν· αἶ τινες δὲ γνώσεις ἐν τοῖς ἡσυχίοις τόποις καὶ πάσης ἀπηλλαγμένοις τύρβης βιωτικῆς διατρίβουσιν· ἔτι δὲ καὶ τοῖς ὄρεσι καὶ ταῖς ὑψηλαῖς σκοπιαῖς· εἰώθασι γὰρ οἱ σχολάζοντες ἐνίοτε καὶ ὑψηλὰς φύσεις καὶ μετεώρων πάθη σκοπεῖν καὶ καταλαμβάνειν αὐτά, καὶ διὰ τοῦτο δάφνης ἀπογεύεσθαι ἀνέκαθεν τοῖς μάντεσι παρεδίδοτο πρὸ τοῦ τῶν μαντειῶν ἀπάρχεσθαι, παρόσον, οἶμαι, δαφοινης τινος διαγωγῆς καὶ νεκρωτικῆς τῶν τοῦ σώματος σκιρτημάτων, τοῖς τὰ τ' ἐόντα, τὰ τ' ἐσόμενα, πρό τ' ἐόντα καταλέγειν μέλλουσι χρεῖα ἐστίν· οὕτω γὰρ ἢ τῶν ἐξῆς ἐριθηλεστάτη γνώσις γένοιτ' ἂν καὶ ἢ τοῦ νοὸς ἀνάβλυσις ἢ προαιρετικὴ χάρις τῆς γνώσεως. ἐν Ἑλικῶνι δὲ χορεύειν λέγονται αἱ Μοῦσαι καὶ ἐν τῷ βωμῷ τοῦ Διὸς ὀρχεῖσθαι ποσὶν ἀπαλοῖς, ἔτι δὲ καὶ λούεσθαι ἐν κρήνῃ Ἴππου καὶ ἐν Ὀλμειῷ, διότι αἱ γνώσεις καὶ ἐπιστημονικαὶ θεωρίαι, ἐλισσομένης τῆς ψυχῆς πρὸς ἑαυτὴν καὶ τῷ πατρὶ τῷ νοῖ συγκιρνωμένης ἢ ἐνουμένης, ὡσπερ ἔκ τινος κρήνης πηγάζουσι, θᾶπτον βλαστάνουσαι, καὶ οἶον ἰπτάμεναι καὶ ὄλλουσαι τὸ τῆς ἀγνοίας μείον, πλατύνονται αὐταὶ οὕτω, καὶ ὡς ἂν τις φαίῃ ὀρχοῦνται ταῖς οἰκείαις ἐνεργείαις καὶ προέσεσιν, ἄλλης ἐπ' ἄλλῃ συλλεγομένης εἰλικρινοῦς θεωρίας καὶ ἀμοιβαδὸν ἀλλήλας

διαδεχομένης· τοιαύτη γὰρ ἡ τῶν καθαρῶν νοημάτων τοῦ νοῦς προέξαλσις, ἥτις δὴ καὶ ἡμερόεσσα λέγοιτ' ἄν. τί γὰρ ἡδύτερον τῆς τοιαύτης ῥαστώνης γένοιτ' ἂν διαβατικωτάταις ψυχαῖς καὶ αἰθεροβάμοσι, καθ' ἣν ἐς ἀκρότατον Ἐλικῶνα χορεύουσιν, ἀνατεινόμεναι δηλαδὴ καὶ συμπτυσσόμεναι νῶ αὐτὰς καταλάμποντι καὶ ζωὴν τὴν μακαρίαν παρέχοντι νῶ; αἱ γὰρ οὕτω κουφισθεῖσαι ψυχαὶ καὶ πάσης ἀπηλλαγμέναι σωματικῆς ἀχλύος, λεπτομερῶς τε καὶ ἀεροειδῶς κινοῦνται, καὶ παντός εἰσι καταληπτικά, οὔπερ ἐθέλουσι, καὶ τὴν τῶν ὄντων εἰδυῖαι φύσιν, ὑμνοῦσί τε δι' ὧν ἐνεργοῦσιν ἐνεργειῶν τὸν πάντων πατέρα καὶ πολυτίμητον νοῦν, καὶ τὴν τοῖς αἰσθητοῖς τούτοις ἐγκεκρυμμένην ἀλήθειαν ἀνακαλύπτουσι, τίς τε ἡ τοῦ ἀέρος φύσις,

διδάσκουσαι, καὶ τίς ἡ τοῦ ὕδατος, καὶ ἀπλῶς τῶν στοιχείων καὶ τῶν συνθέτων ἐκ τούτων σωμάτων, ζώων τε καὶ φυτῶν· ἔτι δὲ καὶ πῶς τόδε τὸ πᾶν συνέστη καὶ ἤρμοσται, τίσιν ἀρμονίαις ἢ λόγοις, καὶ πῶς ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη, ἡμέρας τε καὶ νυκτὸς δημιουργοὶ καὶ καιρῶν καὶ χρόνων καὶ ζωώσεως φυτῶν ἢ ζώων γενέσεως τυγχάνουσι· τίς τε ἡ διευθετοῦσα τόδε τὸ πᾶν τάξις καὶ συνέχουσα δύναμις, ὥσπερ τις κοσμήτωρ ἄριστος ἐν στρα-τοπέδῳ στρατηγός· πῶς δὲ τοῖς ζώοις ἔρωτές τε καὶ ἡδοναὶ ἄλογοι ἐγγίνονται, καὶ τίνες οἱ τοῦ σπέρματος λόγοι, δι' ὧν ἡβάσκουσι τὰ κηήματα, πῶς τε κινεῖ ὁ ὑπερκαθήμενος νοῦς ἐν τῇ ἀπλανεῖ τὸ πάντων κινητικὸν αἴτιον, ὡς ἀκρότατον ἐφετόν· πῶς δὲ καὶ τὰ οὐράνια κινεῖται καὶ φέρεται σώματα, καὶ διὰ τίνας ἄρα αἰτίας, καὶ τίς ἡ τοῦ χρόνου φύσις· ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα αἱ νοερώτεραι τῶν ψυχῶν καὶ τὰς οἰκείας ἐνεργείας μὴ συγχύσασαι ταῖς πρὸς τὸ σῶμα νεύσεσιν ἐξετάζουσί τε καὶ ἡμᾶς ἐκδιδάσκουσιν, ἀπαθανατισθεῖσαι καὶ τῆς κρείττονος ἡξιωμένοι μοίρας καὶ τοῦ κρατῆρος ἐκείνου ἀποσπάδες οὔσαι τοῦ θειοτέρου, ἃς δὴ καὶ ὡς ποθουμένας καὶ ζητουμένας παρ' ἡμῶν Μούσας ὁ λόγος προσαγορεύειν ἐθέλει· φύσει γὰρ ἡ εἰδητικὴ ὄρεξις τοῖς ἀνθρώποις ἐγκατέσπαρται, καθὰ καὶ Ἀριστοτέλει δοκεῖ, ἀρχομένῳ τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ πραγματείας.

<διὰ τί ἐννέα αἱ Μοῦσαι>.

ἐννέα δ' εἰσὶν αἱ Μοῦσαι, ὡς τὸ τετράγωνον καὶ ἔμπεδον τῶν τοιούτων γνώσεων τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἐμφαίνοντος, καὶ τὴν ἀκλινῆ καὶ ἀμετακίνητον τῶν ψυχικῶν δυνάμεων ἡμῖν παριστάνειν ἐθέλοντος, ἀναταθεισῶν τάχα καὶ πρὸς ἑαυτὰς συνιουσῶν, ὀλικὴν καὶ ἐνιαίαν ἀνάκρασιν. ἅπαξ γὰρ ψυχὴ πρὸς ἑαυτὴν ἐλιχθεῖσα καὶ νοερῶς ἑαυτὴν ἐποπτεύουσα, οὐκέτι θέλει πρὸς πολυμέρειάν τινα διασκεδάννυσθαι, καὶ τοῦ συμπτώσσοντος ἐνὸς ὑποχωρεῖν τε

καὶ ἀφίστασθαι. τοῦτο γὰρ οἶμαι καὶ τὸ τοῦ ἑννέα ὄνομα ἀριθμοῦ ὑποσημαίνειν· οὐ γάρ ἐστιν ἕτερον τὸ ἑννέα, ἀλλ' ἢ ἔν πρὸς ἑαυτὸ ἀναστρεφόμενόν τε καὶ συμπτυσσόμενον, ὡσπερ ὑπὸ τινος ὅρου καὶ πέρατος, τῆς μονάδος καὶ τοῦ πληθυντικοῦ σκεδασμοῦ, καὶ εἰς ἀπειρίαν προϊόντος ὑπ' αὐτῆς εἰργόμενόν τε καὶ ἐπεχόμενον. ἔστι γὰρ ταῖς ψυχαῖς ῥοπή τις πρὸς πληθυσμόν, ἣν ἀνασειράζειν εἴωθεν ἢ τοῦ νοῦ πρὸς ἑαυτὸ ἐπιστροφή τε καὶ ἔλιξις. ἑννάδι δὲ πάντως κατίδοις καὶ τὰς νοερωτέρας οὐσίας σεμνυνομένας, καὶ ἀπαριθμουμένας ὑπὸ τῶν κλεινῶν καὶ θεσπεσίων ἀνδρῶν, καὶ κατὰ τῆς τριάδος προκοπὴν προϊούσας, τὸ ἐν αὐταῖς πάντως καὶ τούτου ὑποσημαίνοντος τοῦ ἀριθμοῦ τελειωτικόν. ἄθρει δὲ ὁ διαβατικώτατος καὶ ὑψηλόνους ἀκροατῆς καὶ τὴν τοῦ ὀνόματος σύμπτυξιν ἢ ἀνέλιξιν. ὁ ἑννέα ἀριθμὸς δύο “εν” ἐστὶ πρὸς ἑαυτὰ συστρεφόμενα. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον “εν” τὴν ταῖς ψυχαῖς ἐνοῦσαν ῥοπήν πρὸς πληθυσμόν ὑποσημαίνειν ἔοικε· διὸ πνεῦμα ἐπιδέχεται τὴν τοιαύτην ἐμφαίνον ὀρμήν· οὐ γὰρ εἰσιν ἀκίνητοι τέλειον αἰ μετὰ τὴν πρώτην οὐσίαν νοεραὶ καὶ θεῖαι οὐσίαι πρὸς σκεδασμόν τινα καὶ διάστασιν ἢ πολυμέρειαν, ὡς τινι τῶν πρὸ ἡμῶν πεφιλοσόφηται κάλλιστά τε καὶ ὑψηλότατα· τὸ δὲ δεύτερον “εν”, ὃ καὶ ἀντιστρόφως ἀναγινώσκεται “νε”, τὴν πρὸς ἑαυτὴν ὑποσημαίνει τῆς ψυχῆς στροφήν· πάσχει δὲ τοῦτο ἢ ψυχὴ τῇ μοναδικῇ ἀμερείᾳ καὶ ἀσκεδάστῳ ἐπισχεθεῖσα καὶ πρὸς ἑαυτὴν καταναγκασθεῖσα ἐπιστραφῆναι, ὡσπερ ὑπὸ τινος ὅρου καὶ πέρατος. ὁ δὲ δεύτερον “εν” οὐδὲ πνεῦμα ἐπιδέχεται, οὐδὲ γὰρ ἐστὶ τῇ τοιαύτῃ στροφῇ πρὸς τὰ τῆδε ὀρμὴ ἢ φορὰ τις ἢ ὄρεξις. ἐπεὶ δὲ γραμματικοῖς προσδιαλεγόμεθα, καὶ ποιητῆς ἡμῖν τὸ ἀνὰ χεῖρας, οὐ κατόπιν ὁ λόγος ἀπαντήσῃ τοῦ δέοντος, εἰ καὶ πορισόμεθα κατὰ τοὺς γεωμέτρως ἐκ τῶν προσεχῶς ἡμῖν δεδειγμένων, καὶ διὰ τί τὸ μὲν ἔν τῶν ἀριθμῶν δασύνεται; πλὴν τοῦ ἑννέα, καὶ ἐννενήκοντα, καὶ ἀπλῶς διὰ τί τὸ μὲν ἔν δασύνεται, τὸ δὲ ἑννέα δύο “εν” ὄν, ὡς εἴρηται, οὐ δασύνεται. λεκτέον δέ, ὅτι τὸ δασύνεσθαι τὸ “ε” τῶν ἀριθμῶν καὶ ἀπλῶς τὸ “εν” παριστάνειν ἔχει ἡμῖν τὴν ἐπ' ἀπειρα πρόοδον τῶν ἀριθμῶν· ὀρμὴν γὰρ ὡσανεὶ φυσικὴν ἔχει τὸ ἐν εἰς σκεδασμόν τε καὶ πληθυσμόν, ἣν δὲ ῥοπήν ὑποσημαίνειν ἐθέλει τοῦ πνεύματος ἢ δασύτης. ἄρχεται δὲ ἢ τοιαύτη φορὰ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς καὶ προελθούσα μέχρι τοῦ ἑννέα, ἐπειδὴ μέλλει συστέλλεσθαι καὶ συμπτύσσεσθαι, ὡσπερ ὑπὸ τινος πέρατος τῆς δευτερευομένης μονάδος. ἥτοι τοῦ δέκα, μιμεῖται πάντως τὴν συστολὴν τὸ πνεῦμα τὸ ψιλόν, καὶ ἡμῖν ὑποδηλοῖ ταύτην, ἄνωθεν τοῦ ἑννέα ἐπιτιθέμενον. πολλὰς δ' εὐρήσει τις συμπασχούσας λέξεις τοῖς ὑπ' αὐτῶν σημαινομένοις καὶ μιμουμένας αὐτά. καὶ μάρτυς τοῦ λόγου τὸ λιμὸς ὄνομα· δέον γὰρ διὰ διφθόγγου γράφεσθαι ὡς ἀπὸ τοῦ λείπω καὶ τοῦ αἶμα γεγονός, ὅμως τὴν τῶν λιμωττόντων συστολὴν καὶ τὸ πάθος ἐμιμήσατο, καὶ ἔπαυθ' εἰς ἑνδεῖαν τοῦ “ε”, ὡσπερ καὶ τὸ ἰδέα ὄνομα καὶ τὸ εἶδος μαρτυροῦσι. τὸ γὰρ ἰδέα διὰ τοῦ “ι” γράφεται, τὴν τῶν ἰδεῶν ἐκείνων

ὑποσημαίνον ἀπλότητα τῶν Πλατωνικῶν. τὸ γὰρ αὐτοὲν καὶ ἡ αὐτοδυσᾶς ἀπλᾶ πάντη, οὐκ ἔκ τινων· τὸ δὲ εἶδος ἐπὶ τῶν συνθέτων λεγόμενον τῶν ἐκ ψυχῆς τε καὶ σώματος ἢ μορφῆς, εὐλόγως καὶ σύνθετον εἴληχε γραφήν.

<περὶ τοῦ δύο>.

ἀλλ', ὅπερ ἐλέγομεν, τῆς ἐπ' ἄπειρα καὶ τῶν ἀριθμῶν προόδου ἢ τοῦ πνεύματός ἐστι δασύτης δηλωτική, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἀρχομένη· ἐν γὰρ φαμέν, εἶτα δύο, διὰ μὲν τοῦ ἐνὸς τὴν ἐνίζουσαν τὰ πεπληθυσμένα καὶ περατοῦσαν φύσιν ὑποσημαίνοντες, ὡς δῆθεν αὐτῆς συμμετέχοντά πως· πᾶν γὰρ πλήθος μετέχει πως τοῦ ἐνός. διὰ δὲ τοῦ δύο τὴν εἰς πλήθος διάστασιν ἢ τὴν δίοδον τὴν εἰς τὰ πολλὰ αἰνιττόμενοι, ἐκ τοῦ δύνω τάχα παράγουσι τὸ ὄνομα, ὃ σημαίνει τὸ ὑπείσέρχομαι· τὰ γὰρ δύο πῶς μὲν πλήθους ἀρχὴ ἐστὶ, πῶς δὲ πλήθος, καὶ πῶς μὲν πολλά, πῶς δὲ ὀλίγα· καὶ πῶς μὲν ἀριθμὸς, πῶς δὲ ἀρχὴ ἀριθμοῦ. ὡς μὲν γὰρ μετρητὸν καὶ ἀριθμητὸν ἀριθμὸς ἐστὶ καὶ πλήθος (ὑπὸ γὰρ τοῦ ἐνός μετρεῖται, ἐν γὰρ καὶ ἐν δύο), πρὸς ὃ ἐν συγκρινόμενα τὰ δύο καὶ πολλὰ λέγεται· ἐπεὶ καὶ ὀλίγα εἴη ἂν, πρὸς τὰ τέσσαρα. ὃ δὲ ἐστὶ πολὺ, τοῦτο καὶ ὀλίγον λέγεται, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο πάντως. καὶ ὅτι τῶν παρ' ἐκάτερα τοῦ δύο συντεθειμένων ἅμα, τοῦ ἐνός καὶ τοῦ τρία ἡμισύς ἐστὶν ὁ δύο, καὶ κατὰ τοῦτο ἀριθμὸς ἐστὶ. πάλιν δὲ ὅτι τὰ δύο οὐκ εἰσὶ πολλά, οὐδὲ ἀριθμὸς οὐδὲ πλήθος, σκόπει ἐντεῦθεν, μεταχειρισάμενος τὸ καθ' ὑπεροχὴν πολὺ. διττὸν γὰρ τὸ πολὺ καὶ τὰ πολλὰ καὶ τὸ ὀλίγον καὶ τὰ ὀλίγα, ἢ κατὰ σύγκρισιν ἢ καθ' ὑπεροχὴν. πᾶς ἀριθμὸς ὑπερέχειν θέλει ἐν ἀριθμοῖς, τινὸς ἀριθμοῦ ἐνεργεία. ὁ δύο οὐχ ὑπερέχει· οὐ γὰρ ἐστὶν ἀριθμὸς ἢ μονὰς ἐνεργεία. καὶ τὸ ἐν δευτέρῳ σχήματι συναγόμενον συμπέρασμα νόει. εἰ δ' ἀριθμὸς οὐκ ἔστι, τί ἂν ἄλλο εἴη ἢ ἀρχὴ ἀριθμοῦ· πᾶν γὰρ τὸ ἐν ἀριθμοῖς λεγόμενον ἢ πάθος ἐστὶν ἀριθμῶν, ὡς ἀρτιότητές τε καὶ περιττότητες, ἢ ἀριθμὸς ἢ ἀρχὴ ἀριθμοῦ. ἔπεται δὲ δεδειγμένου τοῦ, ὅτι τὰ δύο ἀριθμὸς οὐκ ἔστι, συναποδείκνυσθαι καὶ ὅτι οὐδὲ πολλὰ οὐδὲ πλήθος· ὁ γὰρ ἀριθμὸς οὐδὲν ἐστὶν ἄλλο, ἀλλ' ἢ πλήθος τῷ ἐνὶ μετρητόν· τὸ δὲ ὑφ' ἐνός μετρητὸν πλήθος πολλά ἐστὶν.

<περὶ τοῦ τρία>.

εἶτα φαμέν τρία ἀπὸ τοῦ τρις ἴα· τρις γὰρ μία τρεῖς, τριπλοῦντες τὴν μονάδα τρισσάκις εἰς ἑαυτήν. ἢ ἀπὸ τοῦ τηρεῖν τὸ μοναδικὸν καὶ ἐνιαῖον, ἀκραιφνέστερον ἔτι καὶ εἰλικρινέστερον ὑπὲρ τοὺς μετ' αὐτὸν ἀριθμοὺς κατονομάζοντες, τὸν τρία· ἀμιγῆς γὰρ ἔτι καὶ ἀθόλωτον τὸ ἐν ἔχει ὁ τρία, ὃ δὴ καὶ ἐμφαίνει διὰ τοῦ ἴα, τηρίας ὧν τις.

<περὶ τοῦ τέσσαρα>.

τὸν δὲ τέσσαρα ἢ ἐθνικὴν εἶναι τὴν λέξιν καὶ διαλέκτῳ ἰδίᾳ τινί, ὡς τὸ παρ' Ἡσιόδῳ δηλοῖ ἐν ταῖς Ἡμέραις εὐρεθὲν “τέτορ' ἠβῶη”, ἀντὶ τοῦ τεσσαρεσκαιδέκατον χρόνον, ἢ παράγοιτο ἂν ἀπὸ τοῦ ταράσσω ταράξω, τετάρραχα, τετάρραγμα, τετάρραξι, τετάρρακται· ταραχὴν γάρ τινα καὶ σκεδασμὸν τὸν εἰς πολυμέρειαν ἐμφαίνει ὁ ἀριθμὸς οὗτος· ἐντεῦθεν γὰρ ὁ πληθυσμὸς καὶ ὁ μερισμὸς μᾶλλον ἐπεισάγεται. διὰ τοῦτο δέ, οἶμαι, καὶ τὸν τέσσαρα σώματι ἀναλογεῖν ἔλεγον οἱ Πυθαγόρειοι συμβολικῶς καὶ τετρακτὺν αὐτὸν ἐκάλουν παγὰν ἀενάου φύσεως, διὰ τὸν σκεδασμὸν τὸν ἐς πλῆθος καὶ τὰς ἐναντιότητας καὶ τὰ πάθη τῶν σωμάτων, ἃ τινα δὴ ταραχὰς ὁ λόγος καλῶν οὐκ ἀπεικότως λέγει.

<περὶ τοῦ πέντε>.

πέντε δὲ ἢ ἀπὸ τοῦ ἐντύνω τὸ κατασκευάζω παρωνόμασται ἢ ἀπὸ τοῦ πένω τὸ ἐνεργῶ· ἐνεργητικώτερος γὰρ καὶ κατασκευαστικώτερος ἢ γεννητικώτερος τῶν ἐντὸς τῆς δεκάδος ἀριθμῶν οὗτός ἐστι. καὶ γὰρ τοῖς πρὸ αὐτοῦ συνερχόμενος τοὺς μετ' αὐτὸν γεννᾷ πάντας· αὐτὸς γὰρ εἰς ἑαυτὸν συντιθέμενος ἢ συστρεφόμενος τὸν δέκα ποιεῖ· πέντε γὰρ καὶ πέντε δέκα· πρὸς δὲ τὸν τέσσαρα ποιεῖ τὸν ἐννέα· τέσσαρα γὰρ καὶ πέντε ἐννέα· πρὸς δὲ τὸν τρία ἐπιτιθέμενος τὸν ὀκτώ· τρία γὰρ καὶ πέντε ὀκτώ· πρὸς δὲ τὸν δύο τὸν ἐπτά, πρὸς δὲ τὴν μονάδα τὸν ἕξ.

<περὶ τοῦ ἕξ>.

ἕξ δὲ εἴρηται ἀπὸ τοῦ ἐξιέναι πρὸς πλῆθος· τοῦ γὰρ πλήθους ἀρξαμένου ἀπὸ τοῦ τρία, ἐνταῦθα ἢ ἐπιδίπλωσις τοῦ πληθυντικοῦ θεωρεῖται ἀριθμοῦ. δύο γὰρ τρία ὁ ἕξ ἐστι· διὸ καὶ μερισμὸς πλείονας τῶν πρὸ αὐτοῦ ὑφέστηκεν ἀριθμῶν· ἔχει γὰρ ἕκτον τὴν μονάδα, τρίτον τὰ δύο, καὶ ἡμισυ τὰ τρία, καὶ ἀπλῶς πολυμερέστερός ἐστι τῶν πρὸ αὐτοῦ. δασύνονται δὲ καὶ τὰ ἕξ διὰ τὴν προειρημένην ἄνωθεν αἰτίαν.

<περὶ τοῦ ἐπτά>.

ἐπτά δὲ ἀπὸ τοῦ ἐπιτείνεσθαι πλέον εἰς σκεδασμὸν· ἐγὼ δὲ εἵπομι, ἐκ τοῦ ἔπεσθαι τοῖς λοιποῖς ἕξ καὶ τὴν μονάδα τηρεῖν· διὸ καὶ δασύνεται.

<περὶ τοῦ ὀκτώ>.

ὀκτῶ δὲ ἀπὸ τοῦ δεκτῶ τις εἶναι· στερεὸς γάρ ἐστι καὶ κύβος· δις γὰρ δύο τέσσαρες, καὶ δις τέσσαρες ὀκτῶ· ἢ ὅτι δεκτικώτερός ἐστι πολυμερείας ὑπὲρ τοὺς πρὸ αὐτοῦ· ἔχει γὰρ καὶ ἡμισυ τὰ τέσσαρα, καὶ τέταρτον τὰ δύο, καὶ ὄγδοον τὴν μονάδα, τοὺς ἀρτίους μερισμοὺς ὑποδεχόμενος. ὁ γὰρ ἕξ καὶ περιττὸν μερισμὸν εἶχε τὸν τρία, καὶ ἄρτιον τὸν δύο· οὗτος δὲ οὐδέν τι τοιοῦτον ἔχει.

<περὶ τοῦ ἐννέα>.

ἐννέα δὲ εἴρηται ἀπὸ τοῦ τὸ ἐκχυθὲν ἐν καὶ διὰ τῶν ἄλλων προελθὼν μέλλειν ἐν τῇ δεκάδι, δευτερευομένη οὔσῃ μονάδι, πάλιν ἐνοῦσθαι καὶ πρὸς ἑαυτὸ στρέφεσθαι καὶ ἀνακάμπειν. ὅθεν καὶ ψιλοῦται, τὴν συστολὴν τὴν πρὸς ἑαυτὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ψιλοῦ ἐμφαίνοντος.

<περὶ δεκάδος>.

δεκάς δὲ εἴρηται ἀπὸ τοῦ τῶν δύο ἐκάς εἶναι, δύο ἐκάς τις οὔσα. μονὰς γάρ ἐστι δευτέρα, συμπτύσσουσα τὰ σκεδάννυσθαι μέλλοντα καὶ διχοτομείσθαι. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἱκανῶς ἡμῖν εἴρηται, ἔτι δὲ καὶ διὰ τί ἐννέα τὸν ἀριθμὸν αἱ Μοῦσαι λέγονται εἶναι, προφθάσαντες ἀνωτέρω εἶπομεν. εἰ δοκεῖ δέ, τὰ ὀνόματα αὐτῶν κατίδωμεν· Κλειώ τ', Εὐτέρπη τε, Θάλειά τε, Μελπομένη τε, Τερψιχόρη τ', Ἐρατώ τε, Πολύμνιά τ', Οὐρανίη τε, Καλλιόπη θ'· ἢ καὶ προφερεστάτη ἐστὶν ἀπασέων. ὅτι μὲν Μούσας τὰς ἐπιστημονικὰς γνώσεις ὁ λόγος προσαγορεύει, παντί, φασί, δηλὸν ἐστὶ· διαφορῶν δὲ οὐσῶν τῶν τοιοῦτων γνώσεων, ποῖον εἴληχεν ἐκάστη ὄνομα μουσικόν, τοῦτο νῦν ἡμῖν εἰς ἐξέτασιν προκείσθω. φαμὲν δὴ, ὅτι ἐννέα εἰσὶ καὶ αἱ ἀπὸ τῶν μαθημάτων τῇ ψυχῇ ἐγγινόμεναι μέθοδοι γνώσεων· γραμματική, ποιητική, μετρική, ῥητορική, φυσική, φιλοσοφία, γεωμετρική, ἀστρονομική, ἀριθμητική καὶ μουσική· ἢ γὰρ ἠθικὴ καὶ ἡ θεολογικὴ ὡς ἀπὸ τούτων ἐγγινόμεναι συνεπινοεῖσθωσαν αὐταῖς· ῥυθμίζει γὰρ τις τὸ οἰκεῖον ἦθος ταύταις προσομιλήσας ταῖς ἐπιστήμαις τελεώτερον. ἀλλὰ μέντοι καὶ διὰ τούτων προελθὼν περὶ θειοτέρας φιλοσοφεί λήξεως ὕστερον. Πολύμνια γοῦν λέγοιτ' ἂν ἢ γραμματικὴ, ὡς πολλοὺς ὑμνοῦσα καὶ δοξάζουσα. τοὺς γὰρ πολλοὺς ἦτοι τοὺς ἀγελαίους καὶ πρότερον ἰδιωτικὸν βίον ζῶντας πρὸς ἑαυτὴν ἐλκυσάμενη, ὑμνεῖ τε καὶ ἀνυψοῖ ἐκ τότε καὶ τὴν παχυτῆτα παρασκευασαμένη ἀποθέσθαι καὶ τὸν δίυγρον βίον καὶ τὴν ἀνοησίαν καὶ ἀγροικίαν ἀποξέσασα (τοὺς γὰρ οὕτω ζῶντας πολλοὺς εἰώθαμεν ὀνομάζειν) ὑμενοῖ, καὶ οἶον περύσσει καὶ λεπτοτέρους ἐργάζεται πρὸς τὰς ἐξῆς μαθήσεις καὶ γνώσεις, παιδαγωγός τις οὔσα καὶ καλλίστη μαιεύτρια, διαπλάττουσα μὲν καὶ διαρθροῦσα τὴν ἀναρθρον γλῶτταν καὶ

ἐξελληνίζουσα, τῷ ἀποδιώκειν μακρὰν πᾶν βαρβαρῶδες καὶ ἄλογον· μορφοῦσα δὲ πρόσωπον καὶ παρρησιάζεσθαι ποιούσα τοὺς πρὶν ἀφανεῖς, χεῖρας δὲ ὀξύνουσα πρὸς ὀρθογραφίαν καὶ ἐτοιμάζουσα, καὶ οὐδέν τι κατὰ τοῦτο τάχα λειπομένη ἐστὶ τῆς ἄρκτου· ἀδιάρθρωτα γὰρ καὶ βάρβαρα καὶ ἄσημα παραλαβοῦσα μειράκια, διαρθηροῖ τε καὶ περιβλεπτα ποιεῖ. Θάλεια δὲ εἴη ἂν καὶ Εὐτέρπη ἢ τε μετρικὴ καὶ ἡ ποιητικὴ διὰ τὸ τοῖς μέτροις χρῆσθαι τοὺς παλαιοὺς ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς εὐωχίαις· καὶ διὰ τὸ θάλλειν τὰς εὐνομουμένας τῶν πόλεων, ἐν αἷς κολάζεται μὲν τὸ κακόν, τιμᾶται δὲ τὸ καλόν, ὅποιον τὸ χρήσιμον ἢ ποιητικὴ παρεισάγει ταῖς πόλεσι, καὶ διὰ τὸ εὐτέρπεσθαι τοὺς τερπομένους ἐν ταῖς τῶν ποιημάτων ἀναγνώσεσιν ἢ ὑποκρίσεσιν. οὐ γὰρ ἐπὶ βλάβῃ, ἀλλ' ἐπὶ σωτηρίᾳ χαίρουσιν ἑαυτῶν τε καὶ τῆ τῶν πόλεων συστάσει. Μελομένην δὲ καὶ Τερψιχόρην ἀκουστέον τὴν τε μουσικὴν καὶ τὴν ἀριθμητικὴν· τοὺς γὰρ λόγους τῶν ἀρμονιῶν ἢ ἀριθμητικὴ δίδωσιν· οἶον τὸν ἡμιόλιον ἢ τὸν ἐπίτριτον καὶ τὰς συμφωνίας αὕτη ἀρμόζεται, τὴν τε διὰ τεσσάρων, καὶ τὰς λοιπὰς τῷ καρκίνῳ καὶ ταῖς καταμετρήσεσι συνταξαμένη. ἀλλὰ μὲν τοι καὶ ταῖς ψήφοις τοὺς ψόφους καταστησαμένη τὸ ἐξῆς ἐπιτρέπει τῇ Τερψιχόρῃ, ἤγουν τῇ μουσικῇ τῇ τερπούσῃ τοὺς χοροὺς τῶν ἀκούοντων. Μελομένη δὲ λέγοιτ' ἂν ὡς τῷ μέλει ἐπομένη, μελεπομένη τις οὔσα. δεῖ γὰρ τὸν λόγον σύμφωνον εἶναι τῇ αἰσθήσει. τὰ δύο ταῦτα τῶν ψόφων κριτήρια καὶ μὴ τὴν ἀκοὴν μὲν ἄλλως ἔχειν, τοὺς ἀριθμοὺς δὲ ἐτέρως· οὕτω γὰρ ἂν συμφωνία λέγοιτο. Ἐρατῶ δὲ ἐκκληπτέον καὶ Οὐρανίαν τὴν γεωμετρίαν, ὡς τὸ ὄνομα ὑπεμφαίνει αὐτό, καὶ τὴν ἀστρονομίαν τὴν περὶ τῶν οὐρανίων κινήσεων ἐπτοημένην γνῶσιν. Κλειῶ δὲ νοητέον τὴν ἔνδοξον φιλοσοφίαν, τὴν κλείουσαν τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπαθανατίζουσαν καὶ τῷ θεῷ ἀφομοιοῦσαν διὰ τὴν τῶν ὄντων γνῶσιν. Καλλιόπη δὲ λέγεται ἡ ῥητορικὴ· ταύτη γὰρ πλέον τοῦ κατὰ τὴν λέξιν κάλλους μέλει, καὶ τῆς εὐφραδειᾶς ἢ εὐγλωττίας· ἥς τινος δὴ Καλλιόπης τὰ κατορθώματα καταλέγει καὶ ὁ Ἡσίοδος. ἀλλὰ ταύτας τὰς ἑννέα Μούσας ὁ Ζεὺς, ἐπ' ἑννέα νυξὶ τῇ Μνημοσύνῃ συνών, ἀποτίκτει ἐν τῇ Πιερίᾳ καὶ τοῖς γουνοῖσι τοῦ Ἐλευθῆρος, παρόσον ἐκ τῆς πρὸς ἑαυτὸν τοῦ νοῦ ἀνελίξεως καὶ τῇ τοῦ μνημονικοῦ μέρους τῆς ψυχῆς ἀνεγέρσει καὶ ἀναδόσει τῶν αἰσθημάτων ἢ τῶν ἐναποκειμένων αὐτῷ μαθημάτων, ἐπιγίνονται καὶ προέρχονται αἱ ἑννέα γνωστικαὶ μέθοδοι. δεῖ γὰρ μαθόντας ἡμᾶς πολλά τε καὶ μνημονεύοντας αὐτῶν, καὶ γεννᾶν οἴκοθεν ἄλλα ἄττα τελεώτερα, καὶ τὰς ἐπιστήμας κατορθοῦν, τετραγωνικῶς πρὸς ἑαυτοὺς στρεφομένους καὶ ἀκλινῶς, ὥσπερ καὶ αὐτὸς ὁ Ἡσίοδος φωραθῆσεται ποιῶν· χρήσεται γὰρ πάσαις ταῖς εἰρημέναις μεθόδοις. ἀλλ' αἱ μὲν προοιμιακαὶ τοῦ Ἡσιόδου σχολαὶ ἄλις ἐχέτωσαν· ἤδη δ' ἐπ' αὐτὴν τὴν προκειμένην θεογονίαν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, τοῦ παντὸς φυσιογονίαν, ἰτέον, ἐπαγομένους ἀρωγὸν εἰς τὴν διατράνωσιν τῶν Ἡσιοδείων ῥημάτων τὴν

πάντα νοῦν ὑπερέχουσιν γνῶσιν καὶ τὴν γλῶτταν, πρὸς τὰ ἐξῆς χειραγωγεῖν δυσωποῦντας αὐτὴν καὶ ἐμπνέειν ἀρρήτως ἡμῖν τῆς βιαίας ἐκείνης πνοῆς ἰκετεύοντας τὴν ἀγαθοδοτίδα σοφίαν καὶ κρυφιομύστιδα. εἴ τι δὲ εἰρήσεται σοφὸν τάχα καὶ ἄριστον καὶ τὰς τῶν πολλῶν διανοίας εὐφραῖνον, τῆς ἐκεῖθεν πάντως ἐπιπνοίας οἰητέον· εἰ δ' ἄχρηστόν τι καὶ ἄχαρι καὶ τὰς τῶν ἀκροωμένων ἀκοὰς ἀηδίζον, τῆς ἡμετέρας νομιστέον ἀπότευγμα φύσεως καὶ τῆς τοῦ κρείττονος ἐγκαταλήψεως.

<ἦτοι μὲν πρότιστα>.

ἄλλοι μὲν ἄλλως τῶν φυσικῶν ἀνδρῶν περὶ τῆς τῶν ὄντων γενέσεως φυσιολογοῦσιν, ὁ μὲν τὸ πῦρ τιθεὶς προγενέστερον τῶν ἄλλων, ὁποῖος Ἡράκλειτος, ὁ δὲ τὴν γῆν, ὡς Ἴππων ὁ ἄθεος, ἕτερος δὲ ἄλλο τι. Ἡσίοδος δὲ γεννᾷ τὰλλα ἐκ τοῦ ὕδατος καὶ ἀρχαιότερον πάντων τὸ ὕδωρ τίθησιν, ἀπὸ τῆς χύσεως παρονομάσας αὐτὸ χάος· χυτὸν γὰρ καὶ ῥυτὸν τὸ ὕδωρ. ἐξ αὐτοῦ δ' οἶμαι καὶ τὸν Μιλήσιον Θάλητα τὴν δόξαν ταύτην σφετερίσασθαι καὶ Πίνδαρον, ἄριστον τὸ ὕδωρ λέγοντα. ἔπειτα δὲ ἡ γῆ παράγεται μετὰ τὸ χάος, εὐλόγως· τοῦ γὰρ ὕδατος πυκνουμένου καὶ εἰς ὀλοσχερεστέραν φύσιν συνισταμένου, παχύ τι καὶ γεωδέστερον τὸ συναγόμενον γίνεται· μανουμένου δὲ καὶ ἀραιουμένου, εἰ μὲν ἦττον, ἀῆρ ἀπογεννᾶται· εἰ δὲ μᾶλλον λεπτομερέστερον γίνεται, πῦρ τὸ ἐντεῦθεν ἀποτελούμενον.

<πάντων ἔδος ἀσφαλές>.

λέγεται δ' ἐνταῦθα ἡ γῆ ἔδος ἀσφαλές τῶν τε οὐρανίων θεῶν καὶ ὑποχθονίων, παρόσον στήριγμά ἐστι τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν μερῶν αὐτοῦ, δηλαδὴ τῶν τε ἄνω ἀστρῶν καὶ τῶν κάτω. καὶ γὰρ πᾶν κινούμενον περὶ τι ἀκίνητον ἐδράζεται· ἔδρα δὲ πάντως τῆς οὐρανόου κινήσεως τὸ μεσαίτατον τοῦ παντός ἐστιν, ἥγουν ἡ γῆ ἀκίνητος μένουσα· ἔστι δὲ καὶ οὕτως εἰπεῖν, ὅτι ἡ γῆ ἔδος λέγεται τῶν θεῶν, παρόσον κυκλικῶς τοῦ οὐρανοῦ κινουμένου αὕτη ἐστὶν αἰτία· τὸ γὰρ κέντρον τοῦ κύκλου αἴτιον· πρῶτον γὰρ ἡ νυγμὴ καὶ ἡ τοῦ κέντρου πῆξις καὶ τότε ἡ περιφέρεια· θεοὺς δὲ νῦν λέγει τὰ ἄστρα, καὶ ἀπλῶς τὰ οὐράνια σώματα διὰ τὸ θέειν αἰεὶ.

<ἦδ' Ἔρος, ὄς>.

ἔρωτα δὲ ἐνταῦθα νοητέον οὐ τὸν τῆς Ἀφροδίτης παῖδα (πῶς γὰρ τῆς μητρὸς μήπω γεγονυίας οὗτος παράγεται;), ἀλλ' ἄλλον τινὰ πρεσβυγενῆ ἔρωτα ἐκκληπτέον. οἶμαι δὲ τὴν ἐγκατεσπαρμένην φυσικῶς κινητικὴν αἰτίαν ἐκάστῳ τῶν ὄντων καθ' ἣν ἐφίεται ἕκαστον τοῦ

εἶναι· τὸ μὲν νοερῶς· τὸ δὲ αἰσθητῶς· δεῖ γὰρ προϋποκεῖσθαι τὴν ἐν ἐκάστω ἐπιτηδειότητα καὶ ὁρμὴν πρὸς τὸ τόδε τι γενέσθαι.

<ἐκ Χάεος δ' Ἔρεβος>.

ἐκ χάους δὲ τὸ ἔρεβος καὶ ἡ νύξ γεννᾶται, δηλαδή ὁ ἀπὸ τοῦ πρὸ τῆς διακοσμήσεως ὑγροῦ ζοφώδης καὶ σκοτεινὸς ἀήρ, ὅστις δὴ λεπτυνόμενος ἀήρ εἰς αἰθέρα καὶ εἰς φῶς μετέβαλεν, ἢ ὅτι ἐκ τῆς στέρησεως πάντα προῆλθε· διὰ τοῦτο τὸ χάος ἀρχέγονον λέγεται.

<Νυκτὸς δ' αὐτ' Αἰθήρ>.

ἀπὸ δὲ τῆς νυκτὸς καὶ τοῦ ἐρέβους μιγνυμένων ἡ ἡμέρα καὶ ὁ αἰθήρ γεννᾶται, ὅτι ὁρῶμεν τὸν αἰθέρα κεκοσμημένον τοῖς ἄστρασιν ἐν τῇ νυκτί, καὶ ὅτι ἡ ἡμέρα γίνεται νυκτὸς ὑποχωρούσης. Ἔρεβος δ' ἂν εἴη ὁ κοσμητικὸς λόγος καὶ τακτικὸς, ὁ ἐντεθεὶς ἡμέρα τε καὶ νυκτί, καὶ ποιῶν ἐρέβεσθαι, ἥγουν καταλαμβάνεσθαι θάτερον ὑπὸ θατέρου, “νύξ γὰρ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν, καὶ ἡμέρα τῇ ἡμέρα ἐρεύγεται ῥῆμα.” ὑποχωρούσης μὲν γὰρ τῆς νυκτὸς ἡμέρα ἔρχεται, καὶ ἡμέρας τερματιζομένης ἡ νύξ ἀφικνεῖται, ὥσπερ τινὶ κοσμήτορι τῷ ἐν αὐταῖς ἐντεθέντι παρὰ τοῦ δημιουργοῦ λόγῳ, τὸ πᾶν συντηροῦσαι καὶ φυλάττουσαι.

<Γαῖα δέ τοι πρῶτον>.

ἡ γῆ δὲ τὸν οὐρανὸν ἴσον ἑαυτῇ γεννᾷ, διότι κέντρου λόγον ἐπέχουσα πρὸς τὸ πᾶν αἰτία ἐστὶ τῆς κυκλικῆς αὐτοῦ διαμορφώσεως, ὥσπερ εἴρηται ἀνωτέρω. ἔδει γὰρ τοῦ κέντρου προϋποστάντος περιγράφεσθαι περίξ τὸν κύκλον. ἴσον δ' ἑαυτῇ λέγεται τὸν οὐρανὸν γεννήσαι, ὡς κατὰ πᾶν μόνιον ἑαυτοῦ ἀφεστηκότα ἐπίσης τῆς γῆς.

<γείνατο δ' Οὔρεα μακρὰ>.

γεννᾷ δὲ καὶ τὰ ὄρη ἡ γῆ, ἐν οἷς κατοικοῦσιν αἱ Ὠκεανίδες, καὶ τὴν θάλατταν, ἄτερ φιλότητος, παρόσον ἐν τοῖς κοίλοις αὐτῆς μέρεσιν ἡ θάλασσά τε ὑπέστη καὶ συνηθροίσθη τὰ ὕδατα, τὰ ὄρη δὲ περὶ τὸ ἀνώμαλον τῆς συνιζήσεως ἔλαβε τὰς ἐξοχὰς καὶ κατὰ ἐξοστρακισμὸν αὐτῆς.

<Οὐρανῷ εὐνηθεῖσα>.

τὸν δ' Ὠκεανὸν οὐκ ἄνευ τίκει φιλότητος ἐφίμερου, ἀλλ' οὐρανῷ εὐνηθεῖσα, ὅτι σύνεισι μὲν τῷ οὐρανῷ καὶ περίξ ἑαυτῆς μετὰ τοῦ οὐρανοῦ συμπεριέχει τὸν λεγόμενον ὠκεανόν· φιλότητα

γὰρ ἐφίμερον τὴν μετὰ τινος συνέλευσιν ὁ λόγος προσαγορεύει· ὅθεν καὶ τὴν θάλασσαν μετὰ τὰ ὄρη ἄνευ φιλότητος ἀπεγέννησεν· οὐ γὰρ τινι συνηλάθῃ πρὸς τὴν τούτων παραγωγὴν ἢ περιοχὴν· ἀλλ' αὐτὴ μόνη κατὰ τὸν ἑαυτῆς ἔξοστρακισμὸν καὶ τὴν ἐκμύζησιν ταῦτα ἀπεγέννησεν.

<Κοῖόν τε Κρεῖόν θ' Ὑπερίονα>.

τάχα ἂν εἴη τὰ στοιχεῖα διαγορεύων, ἐκ τῆς ἀνειδέου ὕλης ἐκείνης εἰδοποιηθέντα καὶ ταῖς οἰκείαις ποιότησι διακριθέντα. Κρεῖον δὲ καὶ Ὑπερίονα καὶ Ἰαπετὸν τὸ πῦρ ἐκκληπτέον, ὡς ὑπερανεστηκὸς τῶν ἄλλων βασιλικῶς ἢ δραστηκῶς, καὶ ὑπεριέμενον ἢ ὑπερφερόμενον· τὸν ἄνω γὰρ τόπον εἴληχε· τὰ δ' ἄλλα τῶν στοιχείων διὰ τὸ ὑποβεβηκέναι τῷ πυρὶ καὶ μὴ κατ' ἐκεῖνο ἐνεργά τε καὶ δραστήρια εἶναι θηλυτέρως ὠνόμασται. Φοίβη μὲν χρυσοστέφανος ὁ ἀῆρ ὀνομαζόμενος διὰ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου βαίνειν δι' αὐτοῦ καὶ πρὸς ἡμᾶς διαπορθμεύεσθαι καὶ ὥσπερ τινὶ χρυσῷ στεφάνῳ τῷ ἡλιακῷ δίσκῳ καὶ ταῖς ἀκτίσι κατακοσμεῖσθαι. Θεῖαν δὲ καὶ Ῥεῖαν τὴν ὕδαρὰν φύσιν ἐκκληπτέον, Τηθὺν δὲ τὴν γῆν, πάντων μητέρα καὶ τροφὸν οὖσαν. Θέμις δ' ἂν εἴη καὶ Μνημοσύνη ἢ θεμιτουργὸς ἢ μᾶλλον γενεσιουργὸς καὶ παραμένειν ποιούσα τὰ ἐκ τῶν στοιχείων ἀποτελούμενα κρᾶσις ἢ ἐπιτηδειότης καὶ εὐφυΐα πρὸς τὸ γενέσθαι τότε τι. γεννᾶται δὲ νεώτερος τούτων ὁ Κρόνος καὶ δεινότατος, δηλαδή ὁ χρόνος, ὕστερος γὰρ παρῆκται τῶν στοιχείων, διότι καὶ ἀγκυλομήτης καὶ δεινότατος λέγεται· ὅτι τε ἀγκύλα μήδεα καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα βουλευμάτα εἰδέναι τοὺς πολυχρονίους ποιεῖ, καθὼς εἴρηται· χρόνος θ' ὅς πάντ' ἐθέλει με διδάσκειν. δεινότατος δὲ τῶν τοῦ Οὐρανοῦ παίδων λέγεται, παρόσον ἀφανιστικὸς ἐστὶ καὶ λυμεῶν τῶν πραγμάτων κατὰ τὸ Σοφόκλειον·

“ἅπανθ' ὁ μακρὸς κἀναρίθμητος χρόνος
φύει τ' ἄδηλα, καὶ φανέντα κρύπτεται.”

τοῦ Οὐρανοῦ δὲ γεννηθῆναι λέγεται, παρόσον μέτρον τῆς ἐκείνου κινήσεως κατὰ τὸ πρότερον καὶ ὕστερόν ἐστιν· ἀλλὰ καὶ ὡς μετρῶν τὴν ἐκείνου κίνησιν καὶ περιορίζων, κατάγειν αὐτὸν λέγεται τῆς βασιλείας· πᾶν γὰρ τὸ ὑπὸ τινος μετρούμενον ὥσπερ εἰ δεσμεῖται καὶ ἀφαιρεῖται τὸ κράτος· τότε δ' ἐλέγετο βασιλεύειν ὁ οὐρανός, ἠνίκα καὶ ἡ κίνησις αὐτοῦ ὀπόση τίς ἐστὶν οὐκ ἐγινώσκετο· θαλερὸς δὲ λέγεται ὁ οὐρανός, ὡς θαλεροποιὸς τῷ βίῳ· ζωογόνος γάρ.

<γείνατο δ' αὖ – ἔχοντας>.

Κύκλωπες δὲ νοηθεῖεν ἐνταῦθα τὰ κατὰ περιόδους τινὰς καὶ κυκλικῶς ὑφιστάμενα ἐν τοῖς μετεώροις πάθῃ τῷ διττῷ τῆς ἀναθυμιάσεως· διὸ καὶ αὐτοὺς εἰκότως ἡ γῆ γεννᾷ· λέγονται μὲν

οὔτοι τὰ μὲν ἄλλα θεοῖς ἐναλίγκιοι, Κύκλωπες δὲ καλεῖσθαι καὶ ἓνα ὀφθαλμὸν ἔχειν, παρόσον τῷ ξηρῷ μὲν εἶδει τῆς ἀναθυμιάσεως, οὐρανῷ πλησιάζουσι καὶ μετεωρίζονται ἀνερχόμενοι περὶ τὰ ἄνω· τῷ δὲ ὑγρῷ βαρυνόμενοι κάτω φέρονται· διὰ τοῦτο γὰρ ἄνωθεν μὲν βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ γίνονται, κατωτέρω δὲ χιόνες καὶ ὀμίχλαι· ἢ διὰ τοῦτο ἓνα ὀφθαλμὸν ἐν τῷ μετώπῳ κείμενον ἔχειν λέγονται, παρόσον ἐν τοῖς νέφεσιν ἐναπειλημμένων πνευμάτων ἰσχυρῶν τε καὶ βιαίων καὶ κύκλω περιῖπταμένων, ἐκπυρηνίζεσθαι συμβαίνει τὰ πνεύματα καὶ ἐξιέναι ἐκεῖθεν καὶ τὰς ἀστραπὰς ποιεῖν, θάπτον ἡμῶν περιθεούσας τοὺς ὀφθαλμούς· ἢ διὰ τὸ κατὰ περιόδους τινὰς καὶ κυκλικῶς τὰ τοιαῦτα πάθη γίνεσθαι.

<ἄλλοι δ' αὖ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἐξεγένοντο>,

παῖδες ἑκατοντάχειρές τε καὶ πεντηκοντακέφαλοι, δηλαδή τὰ ὑπὸ τὴν γῆν ἐναποκλειόμενα πνεύματα, καὶ αὐτὴν δεινῶς σπαράττοντα καὶ οἶον μαστίζοντα.

<σφετέρῳ δ' ἤχθηοντο τοκῆι>.

ἀπεχθάνονται δὲ οὔτοι τῷ πατρὶ τῷ οὐρανῷ, παρόσον ἐξ αὐτοῦ ἀποπέμπονται πρὸς γῆν καὶ κατακρύπτονται· οἱ τινες καὶ Τιτᾶνες λέγονται, παρόσον τιταίνουσιν, ἤγουν κατασκευάζουσι βλάβας τοῖς ἀνθρώποις· ὑπὸ σεισμῶν γὰρ καὶ οἰκίαι καταπίπτουσι καὶ ἡ γῆ σχίζεται καὶ κατακλύζονται ἄνθρωποι καὶ ἄλλ' ἄττα συμβαίνουσι.

<αἶψα δὲ ποιήσασα>.

ποιεῖ δὲ ἡ γῆ ἐκ τοῦ πολιοῦ ἀδάμαντος μέγα δρέπανον, παρόσον ἡ τοῦ σιδήρου γένεσις ἐκεῖθεν ἐστίν, ὃ δὴ καὶ πολὺν καλεῖ, οὐχ ὡς λευκόν, ἀλλ' ὡς τίμιον καὶ πολύχρηστον.

<πατρός γε δυσωνύμου>.

δυσώνυμος δὲ ὁ οὐρανὸς λέγεται κατὰ ἀντίφρασιν, ἤγουν διότι ὠρεῖ, τουτέστι φυλάσσει καὶ ἔνδον ἑαυτοῦ ἀποκλείει τὰ πάντα· τοῦτο δὲ οἶον ἀπᾶδον δοκεῖ κατὰ τὸν μῦθον τοῖς τηρουμένοις. λέγεται δὲ πολλῶν καὶ ἄλλων τῆς Γῆς τε καὶ τοῦ Οὐρανοῦ ὄντων παίδων, μόνος ὁ Κρόνος τὴν κατ' αὐτοῦ βουλήν μελετῆσαι καὶ ἄρπην ἐν χειρὶ κατασχεῖν, παρόσον ὁ χρόνος μετακυλινδούμενος, τῶν ἐξ οὐρανοῦ τε καὶ γῆς ἀναδιδομένων καρπῶν καὶ τῆς γονιμότητος ἀφανιστικός ἐστίν ἢ θεριστικός. τοῦ γὰρ θέρους ἐλθόντος, θερίζουσι τὰ ὄρια οἱ ἄνθρωποι, δρεπάνας ἐν χερσὶν ἔχοντες, τὴν ἐξ οὐρανοῦ δηλαδή εὐκράτως τοῖς σπέρμασι καὶ ἐκ γῆς ἐν-

τευθείσαν γονιμότητα. πάλιν δὲ ρίπτουσι φέρεσθαι ἔξοπίσω, παρόσον τοὺς σπόρους ἐκ τῶν θερισθέντων ποιοῦσι.

<ὄσσαι γὰρ>.

ῥαυθάμιγες δ' αἱματόεσσαι τῶν τοῦ οὐρανοῦ αἰδοίων καταρρέουσι, καὶ ταύτας ἡ γῆ δέχεται καὶ ἐξ αὐτῶν γεννᾷ τὰς Ἑρινῶς, τοὺς Γίγαντας καὶ τὰς Μελιάδας Νύμφας διὰ τοὺς ἐπισυμβαίνοντας μόχθους καὶ αἱματηροὺς ἰδρῶτας καὶ πολέμους, περί τε πόλεων καὶ χωρῶν εὐκράτων καὶ γονίμων γαιῶν. εἰκότως δὲ λέγεται τὰ τοῦ οὐρανοῦ μήδεα ἐν τῇ Κύπρῳ πεσεῖν ἢ καταβληθῆναι, παρόσον ὁ τόπος γονιμώτατός ἐστι καὶ τοῦ κύειν ποριστικός· ἐν ᾧ καὶ ἡ Ἀφροδίτη ἀναδοθεῖσα καὶ ἐξελθοῦσα, ἐν τοῖς ποσὶν ἀναδιδομένης ἔχει παντοδαπὰς πόας· ἡμερόεσσα γάρ τις χάρις καὶ τερψίθυμος τῇ τῶν Κυπρίων ἐμπελάζει χώρα. καὶ λεγέτωσαν, ὅσοι τὸν τόπον εἶδον, καὶ φυσιολογείτωσαν περὶ τῶν ἐν αὐτῷ γυναικῶν, διὰ τί μαχλόταται καὶ πρὸς συνουσίαν ἐτοιμώταται.

<Νὺξ δ' ἔτεκε>.

ὑπὸ δὲ τῆς νυκτὸς γεννᾶται ὁ Μόρος καὶ ἡ Κῆρ, παρόσον ἀγνώστως ἐπιφοιτῶσι ταῦτα τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀοράτως. ὁ ὕπνος δὲ καὶ οἱ ὄνειροι τέκνα λέγονται ταύτης, ὅτι περ νυκτὸς ἐπιτελοῦνται. Κλωθὴ δὲ καὶ Λάχεσις καὶ Ἄτροπος διανεμητικαὶ τινες δυνάμεις τῶν κατ' ἀξίαν εἶεν ἄν, τοῖς ἀνθρώποις ἄνωθεν ἐπιπολάζουσαι, ἔφοροί τε τῶν παρ' ἡμῖν καὶ ἐπόπτρια, κλώθουσαι τε τὸν ἐκάστου βίον καὶ ποικίλλουσαι καὶ λαχμοὺς καὶ κλήρους ποιοῦσαι, οὓς μετατρέψαι ἀδύνατον. γεννᾷ δὲ ἡ Νὺξ τὴν Νέμεσιν καὶ τὴν Ἀπάτην, καὶ τὴν Φιλότητα καὶ τὸ Γῆρας καὶ τὴν Ἑριν, ἢ ὅτι ἀπὸ τῆς στερήσεως τῶν ἀγαθῶν ταῦτα προέρχεται· γηράσκουσι γὰρ οἱ ἀνθρώποι νεότητα παριπεύσαντες καὶ ἐρίζουσι τὴν κακόχαρτον ἔριν, ἀπὸ τῆς ἰσότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης εἰς πλεονεξίαν ἐκκλίναντες, καὶ τὴν ἐφίμερον ἀσπάζονται φιλότητα, τῇ Ἀφροδίτῃ θύοντες καὶ τὸν ἀνασειράζοντα λόγον τῆς ἀλόγου ὀρέξεως ἀποτροπιασάμενοι, καὶ μέντοι καὶ ἀπατῶνται τὴν τοῦ μέλλοντος γνωστικὴν ἐπιζοφώσαντες δύναμιν τῆς ψυχῆς, καὶ μὴ ὡς δεόν ποιοῦντες· ἢ ὅτι ἀδήλως ταῦτα πάντα ἐπιγίνεται καὶ ἀφανῶς. Φιλότης δ' ἂν λέγοιτο τῆς νυκτὸς, παρόσον ἐν τῇ νυκτὶ ἐπιτελεῖται μᾶλλον. λέγονται δὲ τῆς Ἑριδος τέκνα ὁ λιμός τε καὶ ἡ λήθη καὶ τὰ δακρυόεντα ἄλγεα καὶ ὁ ὄρκος, καὶ ἡ δυσνομία καὶ τὰλλα· παρόσον ἐπισυμβαίνουσιν ἐξ ἔριδος μάχαι τε καὶ ψεύδεα καὶ ἀμφιλογία καὶ λησμοσύνη καλῶν, λιμοὶ τε καὶ ὄρκοι, ἀλλὰ καὶ τὸν Μῶλον καὶ τὴν Οἰζὺν γεννᾷ· τὸν Μῶλον μὲν, ὅτι ἀοράτως οἱ πόλεμοι ἀναφύονται, τὴν Οἰζὺν δέ, ὅτι εἰώθησαν οἱ

ἄνθρωποι ἐν νυκτὶ κακοπαθεῖν, ὁδοιποροῦντες καὶ ἐργαζόμενοι καὶ χειρωνακτοῦντες· ἢ ὅτι καὶ ἀμφοτέρω ἡμῖν ἐξ ἀγνοίας ἐπιγίνεται, οὐκ οἶδαμεν γάρ, ὅθεν ὁ πόλεμος, καὶ ὅθεν ἡ κακοπάθεια. γεννᾷ δὲ καὶ τὰς Ἑσπερίδας ἢ Νύξ, αἷς χρυσᾶ μῆλα μέμηλε, τουτέστι τὰς ὥρας τῆς νυκτὸς, αἷς τισὶ τὰ ἄστρα τὰ καλὰ δηλαδή, τὰ χρύσεια μῆλα, διὰ φροντίδος εἰσίν· αἱ γὰρ ὥραι ἀμοιβαδὸν διαδέχονται ἀλλήλας, κινουμένου τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν μορίων αὐτοῦ, δηλαδή τῶν ἄστρον· οὕτω γὰρ καὶ ὁ θεὸς Ὅμηρος πυλωροὺς αὐτὰς παρεισάγει τοῦ οὐρανοῦ. φέρουσι δὲ τὰ δένδρα καρπὸν ἀπὸ τῶν ὥρων· μετακυλινδουμένου γὰρ τοῦ ἐνιαυτοῦ αἱ ὥραι τεθηλέναι ταῦτα ποιούσιν. ἀλλὰ μέντοι καὶ τὰς Μοίρας καὶ τὰς Κῆρας γεννᾷ τὰς νηλεοποίνους ἢ Νύξ, τουτέστι τὰς ἐπιμεριζούσας ἐκάστω τὰς κατ' ἀξίαν δυνάμεις, καὶ τὰς γινομένας τιμωροὺς τῶν κακῶν ἔργων· αὐταὶ γὰρ ἀοράτως ἐπιφοιτῶσι τῷ βίῳ τῶν ἀνθρώπων· ἢ Μοῖραι καὶ Κῆρες τῆς νυκτὸς εἶεν ἂν τέκνα κλεοπόνα, αἱ δόξαι αἱ ἐπιγινόμεναι καὶ μειρόμεναι καὶ ὡς γέρας παρεχόμεναι καὶ κλέα τοῖς ἀνθρώποις ἐκ πόνων τῶν ἐν νυκτί.

<Νηρέα τ' ἀψευδέα>.

γεννᾷ δ' ὁ Πόντος τὸν Νηρέα, ἀληθέστατον καὶ ἀψευδέστατον καὶ πρεσβύτατον τῶν ἄλλων παίδων, παρόσον εἰώθεσαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐν θαλάσῃ διάγοντες καὶ ναυτιλλόμενοι ἄνθρωποι ἀληθεῖς τε καὶ ἀψευδεῖς εἶναι· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἔντιμοι καὶ γεραροί· ὁ γὰρ καθ' ἐκάστην αὐτοῖς ἐλπίζόμενος θάνατος ἀναπειθεῖ νημερτεῖς τε καὶ πρᾶους εἶναι καὶ μὴ θεμίστεων ἐπιλανθάνεσθαι, μὴ δὲ δικαιοσύνης ἢ ἰσότητος.

<αὐτίς δ' αἶ Θάύμαντα>.

γεννᾷ δὲ καὶ Θάύμαντα, ὅτι περ εἰώθεσαν μακρὰ πελάγη διαπερῶντες οἱ ἄνθρωποι, καὶ θάλασσαν καὶ οὐρανὸν μόνον ὀρῶντες, καταπλήττεσθαί τε καὶ θαυμάζειν τοῦ κάλλους ὁμοῦ καὶ τοῦ μήκους, ἀλλὰ μέντοι καὶ τοῦ βάθους τοῦ θαλασσίου πόντου τὸν γενεσιουργὸν θεόν. Φόρκυνα δὲ ὁ Πόντος γεννᾷ Γαίη μισγόμενος, εὐλόγως· ὅσον γὰρ πλησιάζουσι τῇ γῆ οἱ ἐκ πελάγους καταίροντες φέρονται πρὸς αὐτὴν καὶ ἐλλιμενίζονται. ἀλλὰ μέντοι καὶ τὰ κήτη τοῦ πόντου λέγονται, παρόσον ἐκ πόντου καὶ ἐν πόντῳ τὰ τοιαῦτα ζῶα διάγειν εἰώθεσαν, ἰσχυρότατά τε ὄντα καὶ εὐμεγέθη καὶ ἀδάμαντος ἰσχὴν ἔχοντα, καὶ ἀναφυσιῶντα γενναίως καὶ σθεναρῶς.

<Νηρῆος δ' ἐγένοντο>.

γίνονται δ' ἐκ Νηρῆος τέκνα καὶ Δωρίδος ἡ Πρωτὴ καὶ ἡ Εὐκράτη, ἡ Σαώ τε καὶ ἡ Ἀμφιτρίτη, ἡ Κυμοθόη τε καὶ ἡ Σπειώ, ἡ Δωτώ, ἡ Πρωτὴ καὶ αἱ λοιπαί, παρόσον ἐπισυμβαίνειν εἴωθεν ἐν θαλάσση τοῖς ναυτίλοις πρῶθειν τε τὰς νῆας, καὶ εὐκρατοῦσθαι ὑποπνεόντων ἀνέμων καὶ σώζεσθαι καὶ ἀμφοτέρωθεν τηρεῖσθαι, ἀγκύραις τε εὐναζούσαις, καὶ πνοαῖς ζαχρειῶν ἀνέμων, καὶ εὖ δωρεῖσθαι, καὶ πλουτεῖν, καὶ πορίζεσθαι, καὶ τίθεσθαι εὖ ἐν γαλήνῃ, καὶ κύμασι θέειν, καὶ σπένδειν, καὶ θάλλειν ἐξ ἀέρος καὶ μελετᾶν, τουτέστι φροντίζειν χαριέντως, καὶ εἰς λιμένας κατάγεσθαι καὶ παραθέειν τὴν γῆν, καὶ εὐνάζεσθαι ἐν αἰγιαλοῖς, καὶ δώματα ἔχειν, καὶ δῶρα, καὶ πρόσματα ἐξ ἰσχύος καὶ δυνάμεως ἐπιτελούμενα τοῖς ναυτίλοις τῶν νηῶν, εἰς νήσους τε καταντᾶν καὶ ἀκταῖς προσπελάζειν, βουλαῖς οἰακονόμου τοῦ πρωτομέδοντος καὶ ἐπιστήμαις πάντοθεν ὀπιπτεύοντος, καὶ εὖ δωρουμένου τὴν σωτηρίαν τοῖς ἐν τῇ νηϊ. καὶ ἀπλῶς, ὅσα κατὰ τὴν ναυτιλίαν ἔργα ἐπαινετὰ τε καὶ ἀξιόχρεα συμβαίνει, ταῦτα δὴ ὁ λόγος τέκνα τοῦ Νηρέως προσαγορεύει.

<αὐτὰ μὲν Νηρῆος>.

τοῦ μὲν πρακτικοῦ νοῦ τὰ τέκνα, τουτέστι τὰ ἐφευρήματα τὰ περὶ ναυτιλίαν καὶ αἱ ἐνέργειαι ταῦτά εἰσι. τό τε πρῶτως ἐπεμβαίνειν τῆς θαλάσσης τοὺς ἐμπορεύεσθαι μέλλοντας καὶ εὖ κατορθοῦσθαι καὶ σώζεσθαι τοὺς πλέοντας, καὶ ἀμφοτέρωθεν τρέοντας, τουτέστι φοβουμένους, εὖ διατίθεσθαι τὸ σκάφος, καὶ γαληνιῶσαν ὄρᾶν τὴν θάλασσαν, καὶ γλαυκίζουσιν ταῖς τοῦ πρωτομέδοντος ἐμπειρίαις καὶ ἀνδρिकाῖς παρατάξεσι. Νηρέα δὲ ὁ λόγος τὸν πρακτικὸν νοῦν ὀνομάζει νῦν, ὃν καὶ ἐκ τοῦ πόντου γεννηθῆναι πρεσβύτατον λέγει, τάχα διὰ τὸ νέεσθαι ρεῖα, τουτέστι πορεύεσθαι. ἴδοις γὰρ ἂν τοὺς πρακτικὸν πλουτήσαντας νοῦν νῦν μὲν ἐξ Ἰωνίας εἰς Ἑλλάδα μεταβαίνοντας, νῦν δ' εἰς τὴν Ἀλεξάνδρου μεταχωροῦντας τῷ λόγῳ, καὶ αὐριον εἰς τὴν Βύζαντος ταῖς νομοθεσίαις καὶ τοῖς θεσπίσμασιν. ἐκ πόντου δὲ λέγοιτ' ἂν γεννηθῆναι ὁ τοιοῦτος νοῦς, δηλαδή ἐξ ἐμπειρίας τῆς κατὰ θάλατταν· αἱ γὰρ ἔξεις καὶ αἱ ἐπιστήμαι, ἐκ τῶν περὶ ἕκαστα ἀτελῶν ἐνεργειῶν ἐπιγίνονται καὶ ἐκ τῶν ἐθισμῶν αἱ τέχναι κατὰ τὸν φιλόσοφον λόγον. διὸ καὶ τὰς τελείας ἐνεργείας τοῦ πρακτικοῦ τοῦ περὶ τὴν ναυτιλίαν τοῖς ἀνθρώποις ἔξωθεν ἐπιγινόμενου, θυγατέρας τοῦ Νηρέως ὁ λόγος προσαγορεύει, ἀμύμονα ἔργα εἰδυίας. πενήκοντα δὲ τὸν ἀριθμὸν λέγονται, παρόσον ἀπὸ τῆς πενταδικῆς αἰσθήσεως ἐπισυνάγεσθαι εἴωθεν ὁ πρακτικὸς νοῦς. ἐξ αἰσθήσεως μὲν γὰρ μνήμη· ἐκ μνήμης δὲ ἐμπειρία· καὶ γὰρ αἱ πολλὰ μνήμαι τῷ ἀριθμῷ ἐμπειρία μία ἐστίν· ἐκ δ' ἐμπειρίας τέχνη ἢ ἐπιστήμη, καθά φησι Πῶλος ὁ φιλόσοφος. κἂν γὰρ ὀρῶντες ἢ ἀκούοντες ἢ καὶ ἐνεργοῦντες,

πλήν ἀτελῶς, πόλλ' ἄττα μανθάνουσιν οἱ ἄνθρωποι ἔργα καὶ τῆς ναυτιλίας καὶ τῆς γεωργικῆς καὶ τῆς στρατιωτικῆς. ἡ πεντὰς δὲ τῷ τελείῳ ἀριθμῷ τῷ δέκα ἐπιτιθεμένη καὶ αὐτὸν πολυπλασιάζουσα πάντως τὸν πενήκοντα ἀποτελεῖ· τοιαῦται δὲ αἱ διὰ τῶν αἰσθήσεων τελειωθείσων ἡμῖν ἐπιφυόμεναι ἐνέργειαι.

<Θαύμας δ' Ὠκεανοῖο>.

Θαύμας δὲ τῆ θυγατρὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέγεται συνελθεῖν, καὶ τεκεῖν ἐξ αὐτῆς τὴν τε Ἴριν καὶ τὴν Ἀελλῶ καὶ τὰς Ἀρπυίας, παρόσον ἐξ ἀναθυμιάσεως ἀνιούσης περὶ τὸν ἀνωτέρω τῆς λεγομένης ἀπαρτιζούσης τόπον, τὴν σύστασιν ἔχει ἢ τε Ἴρις, τὸ πολύχρουν τοῦτο καὶ περιφερὲς τόξον, τὸ ἐν τοῖς μετεώροις ὑφιστάμενον, καὶ οἱ ἄνεμοι· τίς γὰρ οὐκ ἂν θαυμάσειε τὴν Ἴριν τοῦ τε σχήματος, τοῦ τε χρώματος, τοῦ τε μεγέθους, καὶ τοῦ κάλλους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνέμους πάντοθεν πνέοντας;

<Φόρκυ δ' αὖ Κητῶ>.

Κητῶ δὲ μετὰ τοῦ Φόρκυος τὰς Γραίας ἀποτίκτει, τὴν Πεφριδῶ καὶ τὴν Ἐνυῶ, δηλαδὴ ἡ τῶν ὑδάτων περιφορὰ τῶν θαλασσίων ἐκ βάθους ὀρινομένη τὰ κύματα ἀποτίκτει, τὰ φρίσσειν ἡμᾶς ποιοῦντα καὶ κραυγάζειν, ἃ δὴ καὶ ὑπολευκαινόμενα πολλὸν φῦκος παρέξ ἄλλα χεύει· διὸ καὶ Γραίας αὐτὰς ὁ λόγος εὐπέπλους καὶ κροκοπέπλους ὀνομάζει, γηραιάς τινας διὰ τὸ λευκόν, εὐπέπλους δὲ καὶ κροκοπέπλους διὰ τὸ ποτὲ μὲν εἰς ἀγαθὸν τέλος καταντᾶν τὰ κύματα καὶ εἰς τὸν αἰγιαλὸν ἐξάγειν τὰς ναῦς, ποτὲ δὲ εἰς βυθὸν παραπέμπειν καὶ εἰς θορυβῶδες τέλος καὶ σκοτεινὸν ἀφικνεῖσθαι.

<Γοργούς θ' αἰ>.

ἔτι δὲ τοῦ Φόρκυος αἱ Γοργόνες λέγονται θυγατέρες, ἡ Σθενῶ, ἡ Εὐρυάλη καὶ ἡ Μέδουσα, τουτέστιν οἱ ἀθρόοι καὶ ἀφανεῖς πλόοι, οἳ τινες πολλάκις ἀπολιθοῦσι τοὺς ἀνθρώπους· οἳ γὰρ αὐτοῖς ἐντυγχάνοντες δι' ἀνεπιστημοσύνην καὶ ἀνανδρίαν, ἐννεοί τε καθίστανται καὶ ἄψυχοι, καὶ καταπίπτοντες ὑπὸ τῆς συμφορᾶς πατεῖν ἑαυτοὺς παρέχουσι τῷ θέλοντι ναυτίλῳ· ἢ καὶ πολλάκις ἀποψύχουσιν ἐκ φόβου ἢ κλυδωνίζονται· διὸ καὶ ἀπολιθοῦσθαι ὑπὸ Γοργόνων λέγονται. τούτων δὲ τῶν Γοργόνων ἡ μὲν μία λέγεται θνητὴ εἶναι, ἢ καὶ συγκαθεύδει ὁ Κυανοχαίτης ἐν ἀπαλῷ λειμῶνι καὶ μαλακῷ, αἱ δὲ δύο ἀθάνατοι· τῶν γὰρ ἐν θαλάσσει γινομένων πλόων ταραχῶδων καὶ ἀρπακτῶν, ὁ μὲν εἰς συντόμως διασκεδαζομένην ἔχει ἐν τῷ ἀέρι τὴν ἑαυτοῦ σύστασιν, ἕαρος ἐπιτελουμένου, καθά φησιν αὐτὸς ὁ Ἡσίοδος ἀλλαχοῦ, ὃν

καὶ ἀρπακτὸν ἐκεῖ λέγει· οἱ δὲ δύο, ὅ τε μετοπωρινὸς καὶ ὁ χειμέριος οὐχ ἄπαξ ἐπισυμβαίνοντες, ἀλλὰ καὶ πολλάκις εὐλόγως ἀθάνατοι λέγονται. εἰκότως δὲ ὁ Κυανοχαίτης ἐν μαλακῷ λειμῶνι καὶ ἄνθεσιν εἰαρινοῖσιν εὐνάζεται τῇ μιᾷ τῶν Γοργόνων· ἐν ἔαρι γὰρ ἤδη λαμπρῷ καὶ ἀνθοῦντι τοῖς ἄνθεσιν ἐπιγίνεται ὁ ἔαρι-νὸς πλοῦς.

<τῆς δ' ὅτε δὴ Περσεὺς>.

ὁ Περσεὺς δὲ ἀποδειροτομεῖ τὴν κεφαλὴν τῆς Μεδούσης, κἀντεῦθεν ὁ Πήγασος ἐκθορεῖ, παρόσον ὁ ἥλιος ἤδη τὰς ἐν τῷ ἀέρι νεφώσεις διασκεδάζων, καὶ τοῦ τοιούτου πλοῦ τὴν ἰσχὺν ἀφαιρούμενος πᾶσαν ἔαρ ἐπιτελεῖ καθαρὸν, ἐν ᾧ καὶ αἱ πηγαὶ τὰ χρυσοειδῆ ὕδατα ἀναβλύζουσιν· ἐξ ᾧν πλεοναζόντων ὑδάτων καὶ πανταχοῦ ρεόντων ἄνεισι περὶ τὸν αἰθέρα ἢ τῶν ἐν θέρει γινομένων βροντῶν τε καὶ ἀστραπῶν συστατικὴ ἀναθυμίασις. Πήγασος δὲ εἴρηται ἢ ἀπὸ τῶν πηγῶν σεύουσα καὶ ὀρμῶσα ἀναθυμίασις.

<Χρυσάωρ δ' ἔτεκε>.

γεννᾷ δὲ ὁ Πήγασος τὸν τρικέφαλον Γηρυόνην, ὃν τινα καὶ φονεύει ὁ Ἡρακλῆς καὶ τὰς βοὺς αὐτοῦ ἐλαύνει, κτείνας τὸν Ὕρθον καὶ τὸν βουκόλον Εὐρυτίωνα, παρόσον ἀπὸ τῶν ὑδάτων ἀναδίδονται αἱ τὰ νέφη συνιστῶσαι καὶ τὸν χειμῶνα ἀναθυμίασεις, ἃς δὴ διασκεδάζει ὁ ἥλιος, τοῦ ἀέρος ᾧν κλέος οἶον, καὶ ἐλαύνει τὰς βοῶσας βροντὰς καὶ τοὺς εὐρεῖς ψόφους.

<διαβὰς πόρον Ὠκεανοῖο>.

τουτέστιν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς ὀρίζοντι παραγενόμενος καὶ ἡμῖν πλησιάσας. Ὠκεανὸς γὰρ ὁ ὀρίζων λέγεται ἀπὸ τοῦ ὠκέως νάειν· ἄλλος γὰρ ἐπ' ἄλλῳ ὀρίζων ταῖς διαφόροις τῶν οἰκίσεων γίνεται· οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς τοῖς πᾶσιν ὀρίζων ἐστίν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὰς οἰκίσεις ἕτερος. ἔστι δὲ ὀρίζων κύκλος διαιρῶν τὸ ἄνω ἡμισφαίριον καὶ τὸ κάτω. κτείνει μέντοι ὁ Ἡρακλῆς καὶ τὸν Ὕρθον, καὶ τὸν Εὐρυτίωνα τὸν βουκόλον τοῦ Γηρυόνου, τοὺς ὄρθρους τε τοὺς μεγάλους δηλαδὴ καὶ τὰς νύκτας τὰς μεγάλας καὶ εὐρείας, καὶ κολοώσας τοῦ ἀέρος βοᾶς, τουτέστι θορυβούσας. διαβὰς δὲ εἰς τὴν ἱερὰν Τίρυνθα τοῦτο ποιεῖ, παρόσον εἰς τὴν τειρομένην τῷ ψύχει οἴκησιν, τὴν καὶ ὅσον ἤδη ἰεμένην ῥέειν, τουτέστι μέλλουσαν ὑπὸ ψύχους παρέρχεσθαι, πορευθεὶς ὁ ἥλιος ζωογονεῖ καὶ ἀναθάλλειν ποιεῖ. τρικέφαλος δὲ ὁ Γηρυόνης λέγεται, παρόσον ὁ χειμῶν τὴν πλείονα ἰσχὺν τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ χρόνου ἀπηνέγκατο καὶ τὴν ἐξοχήν· διὸ καὶ πατέρα αὐτὸν καλοῦσιν ἔνιοι διὰ τὸ ἀρρενωπὸν καὶ ἐνεργὸν καὶ τὴν

δραστικήν δύναμιν τὴν αὐτοῦ. Ζηνὸς δ' ἐν δώμασιν ὁ Πήγασος λέγεται κατοικεῖν ἀνελθὼν ἀπὸ τῆς γῆς, παρόσον ἐν τῷ καλουμένῳ αἰθέρι αἱ τῶν νεφῶν συστάσεις ἀνέρχονται. Ζὴν γὰρ ὁ αἰθὴρ ἀπὸ τοῦ ζῶης εἶναι αἴτιος. ὁ δὲ χειμὼν Γηρυόνης προσαγορεύεται ἀπὸ τοῦ γαρύνης τις εἶναι καὶ θορυβώδης· γαρύω γὰρ τὸ φωνῶ, ὡς καὶ Πίνδαρος·

“ἄκραντα γαρύετον

Διὸς πρὸς ὄρνιχα θεῖον.”

αἱ βόες δὲ τοῦ Γηρυόνου ἐν Ἐρυθειῇ περιρρύτῳ λέγονται νέμεσθαι, παρόσον αἱ βρονταὶ καὶ αἱ βοαὶ τῶν νεφῶν αὐξοῦνται τε καὶ θάλλουσιν ἐκ τῶν ἀναδιδομένων καὶ θεουσῶν ἀναθυμιάσεων ἐξ ὑγροτέρων τόπων.

<ἢ δ' ἔτεκ' ἄλλο πέλωρον>.

καὶ τὴν Ἐχιδναν ἐν γλαφυρῷ σπηλαίῳ ἀποτίκτει, τὸ ἥμισυ μὲν γυναῖκα, τὸ ἥμισυ δ' ὄφιν οὖσαν, ποικίλον, ὠμηστήν, παρόσον ἐκ πνευμάτων ἀποκλειομένων τοῖς κοιλώμασι τῆς γῆς οἱ ἐλαύνοντες καὶ δονοῦντες τὴν γῆν συνίστανται σεισμοί, οὓς τινες δὴ διὰ μὲν τὸ τῆς ἐν αὐτοῖς ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως ἀνωφερῆς νύμφην ἐλικώπιδα κατὰ τὸ ἄνω μέρος ἢ αὐτονομία ἢ Ἑλληνικὴ προσηγόρευσε· διὰ δὲ τὸ κάτωθεν τὴν τοιαύτην ἀναθυμίασιν ροιζηδὸν ἐπιτελεῖσθαι καὶ σφοδρότερον φαρμακεύειν, οἶον καὶ παραπικραίνειν τῇ τοῦ ἐν ἑαυτῇ κενώσει ἰοῦ, ὄφιν ὠμηστήν ὠνόμασε. ποικίλον δὲ διὰ τὸ διάπορον καὶ ποικίλον τῶν κινήσεων· διάφορα γὰρ εἶδη σεισμῶν κατὰ διαφόρους κινήσεις τῶν ἐν γῇ πνευμάτων ἐπιγίνεται. διὰ τοῦτο δὲ καὶ ὑπὸ χθόνα ἢ λυγρῇ Ἐχιδνα ἐρύεσθαι λέγεται καὶ κωλύεσθαι, παρόσον οὐδέποτε ἐπιλείπουσιν ἐν τοῖς τῆς γῆς κοιλώμασι πνεύματα.

<τῇ δὲ Τυφάονα>.

μίνγνται δὲ ταύτη ὁ Τυφὼν καὶ ἀπογεννᾷ ἐξ αὐτῆς τὸν Ὅρθον τὸν τοῦ Γηρυόνου κύνα, καὶ τὸν Κέρβερρον τὸν τοῦ Αἴδαο, παρόσον εἰ συμπνεύσωσιν ἄνεμοι καὶ Τυφῶνες σφοδροὶ καὶ θύελλαι ἐπιγέωνται τοῖς σεισμοῖς, εἰώθεσαν καταποντίζεσθαι πόλεις ὅλαι καὶ χῶραι μυριάνθρωποι βροχθίζεσθαι ἀναιδῶς καὶ ἀπηνῶς, καὶ τὸ κέαρ βαρύνεσθαι τῶν εἰς ἄδου καταγομένων ἀνθρώπων.

<τὸ τρίτον Ἵδρην>.

ἀλλὰ καὶ τὴν Λερναίαν Ἵδραν γεννᾷ τὴν πολυκέφαλον, ἣν τρέφει μὲν ἡ Ἥρα τῷ Ἡρακλεῖ ἐγκοτοῦσα, ἐκεῖνος δ' αὐτὸς σὺν τῷ φίλῳ Ἰολάῳ ἀποκτείνει ταύτην καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῆς

πάσας ἐν δαλῶ ἀνημμένῳ κατακαίει, διότι περ ἐκ τῶν ἀναδιδομένων ἀναθυμιάσεων περὶ τὸν ἀέρα ὕδατα ρέοντα σφοδρῶς ἐπιτελοῦνται καὶ λίαν ὑγρὰ καὶ δίκην ἔρνου λίαν ἀύξομένου ἐν διύγροις τόποις· ἅ τινά δὴ ὕδατα ἐν ἀέρι συστάντα καὶ οἶον τραφέντα ὁ Ἡρακλῆς, ὁ ἥλιος, ὡσπερ ξίφη τινὰ τὰς ἀκτῖνας ἐκπέμψας, καὶ τὸν ἀέρα τὸν περίξ θερμάνας τῇ ἀναδιπλώσει τῶν ἑαυτοῦ ἀκτίνων, διασκεδάζει τε τὰ τοιαῦτα ὕδατα, τὰ ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν ἄνωθεν ἐπιρρηγνύμενα, καὶ πᾶσαν καταξηραίνει ὑγρότητα, μέλλουσαν ἤδη ἀναδίδοσθαι ὑπὲρ κεφαλῆς ἡμῶν, καὶ οὕτως ἰᾶται τὸν λαόν.

<βουλῆσιν Ἀθηναίης ἀγελεύς>.

τῆς ἀθρούσης τὰ πάντα προνοίας καὶ ἀγούσης, καὶ διευθετούσης λίαν ἐξόχοις τὰ καθ' ἡμᾶς διευθετήσεσιν.

<ἢ δὲ Χίμαιραν ἔτικτε>.

ἔτι δὲ καὶ τὴν Χίμαιραν ἀποτίκτει πνέουσας πῦρ, τρικέφαλόν τε οὖσαν καὶ τρίμορφον, καὶ τὸ μὲν ἔμπροσθεν ἔχουσας λέοντος, τὸ δ' ὀπισθεν δράκοντος, τὸ μέσον δὲ χιμαίρας, παρόσον ἐκ τῶν τοιούτων ἀναθυμιάσεων καὶ τῶν ἐν χειμῶνι γινομένων ὄμβρων γίνεσθαι εἰώθεσαν ποταμοὶ τινες οἱ καλούμενοι χεῖμαρροι δίκην πυρὸς ἀκατάσχετοι, καὶ πᾶν τὸ προστυχόν παρασύροντες, οἳ τινες δὴ κατὰ μὲν τὰ ἔμπροσθεν λέοντες λέγοντ' ἄν, διὰ τε τὸ ἀρπάζειν οἶον πᾶν τὸ παρατυχόν καὶ διὰ τὸ ὡσπερ ὠρύεσθαι καὶ ἠχεῖν καὶ οἶον ὀρύσσειν ὡσπερ τισιν ὄνουξι τὴν γῆν, ἣν μέλλουσι πορεύεσθαι καὶ χαραδραίνειν αὐτὴν καὶ κοιλαίνειν· τὸ μέσον δὲ χίμαιρα εἶη, τὸ καταρρέον δηλαδὴ καὶ ροιζηδὸν φερόμενον ὕδωρ τὸ δ' ὀπισθεν δράκων, παρόσον τὸ σχῆμα τῶν ποταμῶν ἐλικοειδές ἐστι καὶ οὐκ εὐθύ· οὐ γὰρ κατ' εὐθείαν ρέουσιν, ἀλλὰ παρεκκλίναντες ἔνθα καὶ ἔνθα καὶ κοιλότητας ἐν γῆ ποιοῦντες. εἴρηται δὲ καὶ τινι Λυκηγενέτη ἀνθρώπῳ, ἐμοῦ δῆθεν αὐτὸν ἐρωτήσαντος, εἰ ἔστιν ἄρα ἐν Λυκίᾳ τῆς Χιμαίρας τόπος ἐν ᾧ φασιν αὐτὴν διατρίβειν, ὡς ἔστι μὲν τὸ καλούμενον Χίμαιρα χωρίον, ἐν ᾧ περ ἐξελθεῖν τὴν θάλασσαν εἶπεν ἐκεῖνος ἀκουσαί ποτε καὶ κοίλανσίν τινα τῷ τόπῳ ἐμποιῆσαι, ἣν δὴ κοίλανσιν οἱ ἐγχώριοι χίμαιραν προσαγορεύουσιν.

<τὴν μὲν Πηγᾶσος εἶλε>.

ἀναιρεῖ δὲ ταύτην ὁ Βελλεροφόντης τῷ Πηγᾶσῳ ἐποχούμενος, ὁ ἥλιος δηλαδὴ, ὁ τὰ βέλη τὰ ρέοντα φονεύων καὶ ἄνωθεν πρὸς αὔξησιν τοῖς τοιούτοις ποταμοῖς ἐπιφερόμενα καὶ γὰρ τῶν ἄνωθεν ὄμβρων ἐκλειψάντων ξηραίνονται καὶ οἱ ἐν τῷ χειμῶνι ποταμοί, ἐξ ὧν δὴ

συνεστήκασι. λέγοιτο δ' ἄν Πήγασος νῦν ὁ ἥλιος αὐτός, ὃν καὶ Βελλεροφόντην εἶπομεν. οὐ καινὸν γὰρ διαφόροις ὀνόμασιν αὐτὸν παρ' ἡμῶν καλεῖσθαι, πρὸς τὰς διαφοροὺς αὐτοῦ ἐνεργείας ἀποβλεπόντων, ἐπεὶ καὶ Ὑπερίων ἀπὸ τοῦ ὑπερίεσθαι ἄνωθεν ἡμῶν καλεῖται, καὶ Ἐκάεργος ἀπὸ τοῦ ἕκαθεν ἡμῶν ὧν ἐργάζεσθαι ποιεῖν ἡμᾶς, καὶ Δήλιος ἀπὸ τοῦ δῆλος τοῖς πᾶσι προκείσθαι καὶ δῆλα τὰ πάντα ποιεῖν, καὶ Πύθιος ἀπὸ τοῦ σηπτικός εἶναι, οὐ τῇ ἑαυτοῦ παρουσίᾳ, ἀλλὰ μᾶλλον τῇ ἀπουσίᾳ, καὶ Λυκηγενέτης, ὡς τοῦ λυκαυγοῦς ὄρθρου γενέτης. εἰ τοίνυν ταῦθ' οὕτως ἔχει, οὐ καινὸν εἰ καὶ αὐτὸς εἴη Πήγασος καὶ Βελλεροφόντης. Πήγασος μὲν οὖν ἀπὸ τοῦ σέυειν τοῦ Ὠκεανοῦ, τουτέστιν ὀρμᾶν, λαμπρὸν λελουμένος ἐν ἔαρι. οἶμαι δὲ καὶ διὰ τοῦτο τῆς ἡμέρας πῶλον λευκὸν ἢ Ἑλληνικὴ αὐτονομία τὸν Πήγασον παραδέδωκε διὰ τὸ καθαρὸν ἐν ἔαρι εἶναι τὸν ἥλιον καὶ πάσης ἀπηλλάχθαι τῆς ἔνερθεν αὐτοῦ συστάσεως τῶν νεφῶν καὶ ἐπιπροσθήσεως. ἢ Πήγασος ἄν εἴη, ᾧ ἐποχούμενος ὁ Βελλεροφόντης τὴν Χίμαιραν ἀνεῖλεν, ἢ παγετοῦσα ψύξις τὰς ἐν ἀέρι ὑγρὰς ἀναθυμιάσεις καὶ τὰ οἶον βέλη τὰ μέλλοντα ῥεῖν καὶ αὐξάνειν τοὺς ἐν χειμῶνι ποταμοὺς ἀφαιροῦσα. καὶ γὰρ χιόνων καὶ χαλαζῶν καὶ τῶν λοιπῶν πεπηγῶν ὑδάτων γενομένων ἐλαττοῦνται οἱ ὄμβροι τούτων δ' ἐλαττομένων, οἱ χεῖμαρροι κατ' ὀλίγον ξηραίνονται. μὴ θαυμάσης δὲ τὴν τοῦ ἀντιστοίχου γραφήν· πολλὰ γὰρ τοιαῦτα εὐρήσεις ἐκτραπέντα τοῦ πρωτοτύπου ἢ διὰ τὴν τοῦ δηλουμένου πράγματος κρύψιν τε καὶ ἀσάφειαν ἢ κατὰ ἐναλλαγὴν ἢ διὰ τὴν τῶν γραφόντων ἀπροσεξίαν ἢ διὰ μέτρον ἢ δι' ἔθος· μᾶλλον γὰρ διὰ διφθόγγου τὸ χίμαιρα ὄφειλε γράφεσθαι ἢ διὰ τοῦ “ι”. ὅτι δὲ πολλὰ δι' ἔθος γράφεται τοίως ἢ τοίως, τὴν ἀκρίβειαν ἡμῶν παρορώντων, μαρτυρεῖ τὸ Ἀχιλλεὺς ὄνομα· ὅθεν γὰρ ἄν αὐτό τις ἐτυμολογήσῃ, τὴν δι' ἐνὸς “λ” γραφήν ἔχειν ὀφείλει.

<ἢ δ' ἄρα Φίκ' ὀλοήν>.

Χίμαιρα δὲ τὴν Σφίγγα γεννᾷ τοῖς Καδμείοις ὄλεθρον τῷ Ὄρθρῳ συνελθοῦσα, ἔτι δὲ καὶ τὸν ἐν Νεμέᾳ λέοντα, ὃν τρέφει ἢ Ἡρα καὶ τοῖς γουνοῖς κατευνάζει τῆς Νεμέας εἰς βλάβην ἀνθρώπων, ὃν δὴ καὶ δαμάζει ὁ Ἡρακλῆς, τὸν ἐν Νεμέᾳ δηλαδὴ λέοντα, εὐλόγως. Σφίγξ γὰρ ἄν εἴη ἢ σφίγγεσθαι τοὺς ἀνθρώπους παρασκευάζουσα ψύξις ἐν χειμῶνι καὶ ὄλλουσα τοὺς Καδμείους, τουτέστι τοὺς καταδεδαμασμένους ὑπ' αὐτῆς. τῷ Ὄρθρῳ δ' ἄν λέγοιτο συνέρχεσθαι, παρόσον ἐν ταῖς ἐωθιναῖς καταστάσεσι καὶ ὀρθριναῖς, ἔτι τοῦ ἡλίου ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα κρυπτομένου, ἐπιγίνεται σφοδροτέρα καὶ ἐπικρατεστέρα, ἥτις δὴ καὶ θηλυκῶς εἴρηται Σφίγξ. Νεμειᾶος δ' ἄν εἴη λέων ὁ παγετός, ὁ νεμόμενος οἶον δίκην λέοντος ὠμηστοῦ φυτὰ τε καὶ σπέρματα τὰ ἐν τῇ γῆ· ἃ δὴ ὁ λόγος γουνοὺς προσηγόρευσε· τὰς γὰρ μελλούσας ἐκ γῆς ἀναδίδοσθαι γονὰς σπερμάτων ἐπιπολὺ κρατήσας ὁ παγετὸς διαφθείρει· ὃν τινα δὴ λέοντα

ἡ κυδρὴ παράκοιτις τοῦ Διὸς Ἴηρη τρέφει, τουτέστιν ὁ κυδορρόας ἀήρ, ὁ δοξαζόμενος ὡσανεὶ ταῖς ῥοαῖς τῶν ὑδάτων, καὶ τῷ αἰθέρι ὑποκείμενος κάτωθεν, ὑγρανθεὶς γὰρ ψύχεται. ἀλλὰ τοῦτον τὸν λέοντα, τουτέστι τὸν παγετόν, ὁ Ἡρακλῆς ἐλθὼν δαμάζει, τουτέστιν ὁ ἥλιος.

<Κητὼ δ' ὀπλότατον>.

λέγεται δ' ἡ Κητὼ τῷ Φόρκυνι μιγεῖσα ἀπογεννῆσαι νεώτερον τέκνον τὸν δράκοντα τὸν φυλάσσοντα τὰ μῆλα τὰ χρυσᾶ ἐν τοῖς πέρασι τῆς γῆς, παρόσον διασκεδαννυμένων ἐκ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀέρος τῶν ἀναθυμιάσεων ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἤδη συχνῶς ἡμῖν ἐπεισβάλλοντος, ἐπὶ τὰ πόρρωθεν ἡμῶν μέρη ἀπελαύνεσθαι τινὰς συμβαίνει ζοφερὰς ἀναθυμιάσεις κάκει συνίστασθαι. οὐ γὰρ ἂν εὐλόγον μηδεμίαν μοῖραν ἐπιλείπεσθαι τῷ παντὶ τῶν τοιούτων ἀναθυμιάσεων αἷ τινες δὴ τοιαῦται ἀναθυμιάσεις τὰ χρυσᾶ μῆλα φυλάσσειν λέγονται, τουτέστι καλύπτειν τὰ ἄστρα τὰ λαμπρὰ καὶ χρυσοειδῆ· ἐπιπροσθοῦσι γὰρ αὐτοῖς. Κητὼ δ' ἂν εἴη ἡ κεκαυμένη καὶ ἐξαμιζομένη ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἀναθυμιάσις. Φόρκυς δὲ ἡ περιφορὰ τῶν ὑδάτων, ἐξ ὧν δὴ τελευταῖον ἐν θέρει ἀπογεννᾶται ὁ εἰρημένος δράκων, ἤγουν τὰ ἐν τοῖς ἐναντίοις κλίμασι τῷ καθ' ἡμᾶς ὑφιστάμενα νέφη, ἃ δὴ δράκοντας ὁ λόγος προσαγορεύει ἢ διὰ τὸ σχῆμα τῶν τοιούτων νεφῶν, (ἔστι γὰρ πόλλ' ἄττα ἰδεῖν ἐν τοῖς νέφεσι δρακοντοειδῆ,) ἢ διὰ τὸν συριγμὸν καὶ ψόφον, ἢ διὰ τὸ τοῖς δέρκουσι καὶ ὀπανομένοις ἐμποδῶν καθίστασθαι. ἔτι δὲ καὶ τοῖς κεύθεσι τοῖς ἐρεμιοῖς γαίης διατρίβειν λέγεται ὁ τοιοῦτος δράκων, παρόσον οὐκ ἐν τοῖς ἄνωθεν ἡμῶν μέρεσιν ἐναπολιμπάνονται αἱ τοιαῦται ἀναθυμιάσεις, ἀλλὰ καὶ τοῖς κοιλώμασι τῆς γῆς ἐναποκρύπτονται· οὐ γὰρ ἐστὶ κενὸν ἐν τῷ παντὶ κατὰ τὸν δαιμόνιον Ἀριστοτέλην. ἐρεμνὰ δ' ἂν λέγοιτο ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ ἔργῳ μένειν, τουτέστιν ἐν τῇ γῇ· ὅθεν οἶμαι καὶ ἐρεμνὰ φρούρια προσαγορεύεται, οὐχ ἀπλῶς τὰ ὑψηλά, ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσιν, ἀλλὰ τὰ στενὰ καὶ δυσάντη· καὶ διὰ τοῦτο ἐν γῇ μένειν παρασκευάζοντα τοὺς ἐν αὐτοῖς καταφεύγοντας καὶ στενωῶς κοιμηθῆ διάγειν.

<Τηθὺς δ' Ὠκεανῷ>.

ἡ Τηθὺς δὲ μετὰ τοῦ Ὠκεανοῦ γεννᾷ τοὺς ποταμούς, παρόσον ἐκ τῆς γῆς ἀναδίδονται καὶ ἀναβλυστάνουσιν οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ πηγαί. Ὠκεανὸς δ' ἂν εἴη τὸ ἐπεισρέον τῇ θαλάσῃ ὕδωρ, καὶ ὠκέως νεόμενον, τουτέστι πορευόμενον. διηθούμενα γὰρ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης ἐν διαφόροις τῆς γῆς τόποις καὶ εἰσδυόμενα ἀναπηγάζει καὶ ἀναρρέει γλυκύτερά τε καὶ πότιμα ἐξ ἀκρωρείας ἢ ὑπωρείας. ἀρρениκῶς δὲ οἱ ποταμοὶ εἴρηνται διὰ τὸ σφοδρότερον τῆς κινήσεως τῶν ἐν αὐτοῖς ὑδάτων καὶ ἐνεργέστερον καὶ δραστικώτερον. αἱ δὲ πηγαὶ θηλυκῶς ὀνομάζονται

διὰ τὸ θηλύτερον καὶ οἶον καὶ ὑφειμένον τῆς τῶν ἐν αὐταῖς ὑδάτων ἀναβλύσεως. κουρίζειν δὲ λέγονται μετὰ τοῦ Ἀπόλλωνος οἱ ποταμοὶ τε καὶ αἱ κρήναι διὰ τὸ ἀυξήσεως καὶ ἀνατροφῆς τῶν τριχῶν αἰτίους εἶναι τούτους· ἔνθεν τοι καὶ οἱ Ἕλληνες ἀποκείρειν τὰς κόμας ἐν τοῖς ποταμοῖς εἰώθεσαν πρώτως. διὰ τοῦτο Ἀπόλλων δ' ἂν εἴη ὁ ἥλιος, ὁ ὑποξανθίζων ταύτας δι' ἐπιμελείας τῆς ἡμῶν, οἶμαι δὲ καὶ ἀκειρεκόμην αὐτὸν καλεῖσθαι, τάχα μὲν καὶ διὰ τὸν ἡλιακὸν δίσκον μετὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐφαλλομένων χρυσῶν ἀκτίνων κεφαλῇ τινι προσεικέναι, κόμαις ἐπιχρύσοις ἀστραπτούση, τάχα δὲ καὶ διὰ τὸ ἀκειρεκομῆν τοὺς ὑφ' ἡλίου καλλιτριχομένους ἀνθρώπους· ἐπιγάννυνται γὰρ ταῖς ἐκτάσεσι τῶν τριχῶν οἱ ἀνθηρότριχες καὶ καλλίτριχες.

<Πειθώ τ' Ἀδμήτη τε>.

τὰ πλείω δὲ τῶν ὀνομάτων τῶν πηγῶν ὀνοματοπεποίηται τῷ Ἡσιόδῳ ἀπὸ τῶν ἐπισυμβαινόντων ταῖς πηγαῖς. Ἡλέκτρα τε γὰρ εἴρηται διὰ τὸ καθαρὸν καὶ χρυσίζον τοῦ ὕδατος καὶ δίκην ἡλέκτρον λαμπρόν. Ἰάνθη δὲ ἀπὸ τοῦ ἰαίνειν καὶ εὐφραίνειν τοὺς πίνοντας. Ζευξὼ δὲ ἀπὸ τοῦ ζευγνύειν μετὰ τὴν ἀνάπαυσιν ἐν ταῖς πηγαῖς τὰ ὑποζύγια. Πληξάυρη δὲ καὶ Γαλαξάυρη ἢ ἐκ τῶν πηγῶν ἀναδιδομένη πληξίς αὐρῶν εὐκραῆς καὶ καθαρὰ, ἣν διὰ τοῦ γάλακτος ὑποσημαίνει. Μηλόβοσις δὲ διὰ τὸ ἐν αὐταῖς τὰ μῆλα βόσκεσθαι περίξ, ἥγουν τὰς παρακειμένας αὐταῖς πόας νέμεσθαι. Καλυψὼ δὲ διὰ τὴν κάλυψιν καὶ τὴν περιβολήν. εἰώθεσαν γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἐν τοῖς διύγροις καὶ ψυχροτέροις τόποις διάγοντες περικαλύπτειν ἑαυτοὺς καὶ φυλάττειν διαφόροις περιβολαίοις. Πετραίη δ' ἐρόεσσα εἴη ἂν ὀνομασμένη ἀπὸ τοῦ ἐκ πετρῶν καταρρέειν ἐνίων πηγῶν τὸ ὕδωρ ἢ ἀπὸ τοῦ ἐν καιρῷ θέρους (ὡς αὐτὸς διεκελεύσατο ἐν ταῖς ἡμέραις) διαιτᾶσθαι ὑπὸ πέτρης, τρέποντας τὸ πρόσωπον πρὸς καταρρέουσιν κρήνην· ἔξεισι γὰρ ἐκεῖθε νοτίς, παραμυθουμένη τὴν ἐν θέρει θερμότητα καὶ ξηρότητα. Τελεσθὼ δὲ προκόπεπλος λέγοιτ' ἂν ἀπὸ τοῦ τοὺς τελευτῶντας πηγαίοις ὕδασι καταλούεσθαι, καὶ μέλανα ὡσπερ πέπλα ἀμφιέννυσθαι. οἶμαι δὲ καὶ Καλυψὼ διὰ τὸ μετὰ τοῦτο καλύπτεσθαι τούτους καὶ τῷ χοῖ παραδίδοσθαι. Στυξὶ δὲ εἴρηται προφερεστάτη πασῶν οὐ διὰ τὸ στυγεῖσθαι, τουτέστι μισεῖσθαι, ἀλλὰ διὰ τὸ τιμᾶσθαι μᾶλλον καὶ ζητεῖσθαι τὰ τοιαῦτα ὕδατα. στυγῶ γὰρ καὶ τὸ τιμῶ· τιμῶμεν δὲ καὶ ζητοῦμεν τὰ τοιαῦτα τῶν ὑδάτων διὰ τὰς ἐν αὐτοῖς ἐνεργείας. μὴ θαυμάσης δέ, εἰ νῦν τὸ στυγεῖν ἀντὶ τοῦ τιμᾶν ἐκλαμβάνομεν, πολλὰ γὰρ τοιαῦτα εὐρήσεις παρὰ τοῖς γραμματικοῖς, ἥγουν κατὰ ἀντίφρασιν τὸ στυγεῖν ἀντὶ τοῦ τιμᾶν ἐκκληπτέον, ἢ ὅτι εἴη ἂν καὶ τοῦ στυγῶ ἕτερον σημαίνονμενον ἀντὶ τοῦ τιμῶ λαμβανόμενον, ὡσπερ ἀλύω τὸ χαίρω, καὶ ἀλύω τὸ λυποῦμαι παρ' Ὀμήρῳ τε καὶ Πλουτάρχῳ

τῷ ἐκ Χαιρωνείας εὔρηται. δοκεῖ δὲ καὶ τῷ παλαιῷ ἐξηγητῇ τοῦ παρόντος βιβλίου τὸ στυγεῖν ἀντὶ τοῦ τιμᾶν ἐκλαμβάνειν. μήποτε δὲ τὸ στυγεῖν ἀντὶ τοῦ ἐκφοβεῖν καὶ καταπλήττειν εἴη, ἀκουστέον νῦν. διὰ γὰρ τὸ ὑπὲρ τὰς ἄλλας πηγὰς καταπλήττειν καὶ ἐκφοβεῖν ἐν ἄδου ρέουσα ἡ Στῦξ λέγοιτ' ἂν εἶναι προφερεστάτη πασῶν. Στῦξ δ' εἴρηται ἀπὸ τοῦ στυγνάνσεως εἶναι παραιτία. στυγνάζουσι γὰρ οἱ τοὺς ἐν ἄδη πορευομένους θρηνοῦντες, ἐν ᾧ καὶ Κωκυτὸς καὶ Ἀχέρων καὶ Πυριφλεγέθων ποταμοὶ τινες καταρρέειν λέγονται, παρόσον κωκύουσι καὶ θρηνοῦσι τοὺς τεθνεῶτας οἱ τούτοις προσήκοντες καὶ ἄχη ρέουσι καὶ πυρὶ τῷ τῆς λύπης φλεγέθονται. εὐλόγως δὲ καὶ τὸ Ταίναρον εἰς ἄδου κατάγειν λέγεται· διότι οἱ εἰς ἄδου καταγόμενοι τιταίνουσιν ἀρὰς καὶ βλάβας ἐμποιοῦσιν. ἔστι δ' ὅτε καὶ συνθανατοῦσι τοὺς ἀκατασχέτως θρηνοῦντας αὐτούς.

<Θεία δ' Ἡέλιον>.

γεννᾷ δὲ ἡ Θεία τὸν Ἥλιον καὶ τὴν Σελήνην, ἔτι δὲ καὶ τὴν Ἡμέραν Ὑπερίονος ἐν φιλότητι μιγείσα, παρόσον ἐκθεούσης, τουτέστι κινουμένης, τῆς φύσεως τῶν οὐρανίων σωμάτων ὑπεράνωθεν ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη τῆς ἡμέρας ἐργάται κατὰ ἀπουσίαν τε καὶ παρουσίαν τὴν ἑαυτῶν τυγχάνουσιν.

<Κρείω δ' Εὐρυβίη>.

ἡ δὲ Εὐρυβίη τῷ Κρείω συνελθοῦσα τὸν Ἀστραῖόν τε καὶ τὸν Πάλλαντα γεννᾷ, ἔτι δὲ καὶ τὸν Πέρσην, πᾶσι τούτοις μεταπρέποντα ἐν ἰδμοσύνῃ, παρόσον κριθέντα ἀπ' ἀλλήλων καὶ χωρισθέντα ὑπὸ εὐρείας τινὸς καὶ μεγάλης δυνάμεως (ἦν γὰρ ὁμοῦ πάντα χρήματά ποτε κατὰ Ἀναξαγόραν, νοῦς δὲ διέκρινεν αὐτὰ) τὰ μὲν ἄστρα τὸν ἄνω τόπον εἴληχε καὶ τὴν παλλομένην φύσιν, τουτέστι κινουμένην· ἀεικίνητα γὰρ ταῦτα, κἂν τὰ μὲν ὁμαλῶς, τὰ δὲ ἀνωμάλως κινῶνται· ἡ γῆ δὲ τὸν κάτω καὶ μέσον ἠδρασμένη καὶ ἀκίνητίζουσα. ὧν τινων δὲ ἄστρων ἡ περαίωσις καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ τῆς αὐτῶν κινήσεως κατάληψις διαπρέπει ἐν ἐπιστήμαις, ὅσον καὶ τὸ ὑποκείμενον τιμιώτερον.

<Ἀστραίω δ' Ἡῶς>.

ἡ δὲ Ἡμέρα τῷ Ἀστραίω συνερχομένη τοὺς ἀνέμους γεννᾶν λέγεται, παρόσον ἐκ τῆς τῶν ἄστρων ἐπιτηρήσεως αἱ τούτων πνοαὶ προγινώσκονται τοῖς περὶ ταῦτα ἐπιστήμοσιν· ἢ ὅτι κατὰ διαφόρους ἐπιτολὰς καὶ δύσεις ἄλλων καὶ ἄλλων ἄστρων καὶ ἐκ διαφόρων μερῶν τοῦ παντὸς οἱ ἄνεμοι πνέουσιν, ὡς Ἀριστοτέλης τε δηλοῖ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν μετεώρων καὶ Ἄρατος ὁ

ποιητής και Εὔδοξος. οἶμαι δὲ καὶ τὸν Ὅμηρον προσαγορεύειν τὸν Βορρᾶν αἰθρηγενέτην, τάχα μὲν καὶ διὰ τὸ αἰθρίαν ποιεῖν (λεπτομερεστέρα γὰρ ἢ σύστασις τοῦ τοιοῦτου ἀνέμου, διὸ καὶ ψυχροτέρα καὶ δυσριγοτέρα), τάχα δὲ καὶ διὰ τὸ ἐξ αἰθέρος γεννᾶσθαι, τουτέστιν ἐξ ὑψηλοτέρου τόπου· τοιοῦτον δὲ πάντως τὸ βόρειον ἕξαρμα.

<Στῦξ δ' ἔτεκ' Ὠκεανοῦ>.

ἢ Στῦξ δὲ τὸν Ζῆλον καὶ τὴν Νίκην γεννᾷ μιγείσα τῷ τοῦ Ὠκεανοῦ Πάλλαντι, ἔτι δὲ καὶ τὸ Κράτος καὶ τὴν Βίαν, εὐλόγως· ἐπειδὴ καὶ οἱ ζηλοῦντες καὶ νικώμενοι στυγνάξουν εἰώθεσαν· ἀλλὰ στυγνάσαντες καὶ πρύμναν κρουσάμενοι ἀπάλαμνοι πρότερον ὄντες καὶ νωθροὶ κράτος καὶ βίαν κατὰ τῶν ὁμοτέχνων ἤσαντο. ὁποῖος ἦν ἐκεῖνος ὁ λέγων· οὐκ ἔα με καθεύδειν τὸ Μιλτιάδου τρόπαιον. ἢ ἡ Στῦξ συνέρχεται τῷ τοῦ Ὠκεανοῦ Πάλλαντι, καὶ γεννᾷ τὸ Κράτος καὶ τὴν Βίαν, ὡς δῆθεν ἡμᾶς τοῦ λόγου διδάσκοντος, ὡς πᾶν τρόπαιον ἡμῶν προστυγνασάντων καὶ σκυθρωπασάντων, καὶ τῆς ἄνωθεν ἡμῖν ἐπιφοιτώσης ἐκ τῶν οὐρανίων ἀντύγων χορηγητικῆς τῶν ἀγαθῶν δυνάμεως ἀνεγείρεται· οὐ γὰρ ἐστὶν ὁ οὐράνιος χῶρος ἄμοιρος τῶν τοιούτων, ὡς αὐτὸς φησὶν ὁ ποιητής, ἀλλ' ἄνωθεν ἡμῖν ἐπιπέμπεται τὸ κράτος καὶ ἡ νίκη καὶ ἡ θειότερα συμμαχία. καὶ γὰρ μετακαλεσάμενος κατὰ τὸν μῦθον πάντας τοὺς θεοὺς ὁ Ὀλύμπιος, εἶπεν, ὃς ἂν μετ' αὐτοῦ τοῖς Τιτᾶσι μάχοιτο, τιμήσειν αὐτὸν ἐπὶ Κρόνου ἄτιμον ὄντα. πρώτην δέ φασιν ἀφικέσθαι τὴν Στύγα πρὸς οὐρανὸν μετὰ τῶν οἰκείων παίδων καὶ τιμηθῆναι ὑπὸ Διός· ἐπειδὴ συμβουλευτικῶς ὁ λόγος ἡμῖν ὑποτίθησιν, ὡς ὅστις ἂν ἄρα καὶ εἴη ἀγέραςτος ἐπὶ Κρόνου, τοῦ ἀφανοῦς δηλαδὴ βίου καὶ κοραίνοντος, στυγνασάτω, καὶ συντριβὴν καρδίας πολλάκις ἐπιδειξάτω. καὶ οὕτω τοῖς ἐναντίοις Τιτᾶσι μαχεσάμενος καὶ πᾶσαν ἐναντίαν καταβαλὼν τῶν παθῶν ἰσχύν, ἔξει τὴν ἐξ ὕψους ἀρωγὴν. ἄνεισι γὰρ ἢ τῶν ψυχῶν συντριβὴ καὶ ἢ τῶν ἡθῶν ταπεινώσις πρὸς τὸν ὑπερέχοντα πάντα νοῦν, καὶ ἀνιοῦσα κράτος κατάγει καὶ τὰ θυμῆρη ποιεῖ. εὐλόγως δὲ τὴν Στύγα φασὶν ὄρκον εἶναι τῶν θεῶν, ὡς καὶ Ὅμηρος δηλοῖ· ἴστω νῦν τόδε γαῖα καὶ οὐρανὸς εὐρύς ὑπερθεν καὶ τὸ κατειβόμενον Στυγὸς ὕδωρ – ἢ ὅτι οἱ πρόην στυγνάσαντες μετὰ τὴν ἄνωθεν δύναμιν τίμιοι καθίστανται τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἀρίδηλοι καὶ εἰς ὄρκον προκείμενοι. εἰώθεσι γὰρ οἱ εὐσεβέστεροι τῶν ἀνθρώπων τὴν εἰς τὸ θεῖον εὐλαβούμενοι ὀρκωμοσίαν ἀσπάξασθαι τὴν εἰς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ σεμνοτέρους καὶ πιστοῦν, ὅπερ ἄρα καὶ λέγουσι, διὰ τῆς ἐξ αὐτῶν ὑπολήψεως· ἢ εἰς τὴν Στύγα ὁμνύειν λέγονται οἱ θεοί, διότι στυγοῦσι τοὺς ὁμνύοντας· μυσαρὸν γὰρ τὸ ὀρκωμοτεῖν οὐ παρ' ἀνθρώποις μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ θεοῖς.

<τοὺς δὲ μετ' ἀστέρα τίκτεν>.

ἡ Ἥριγένεια δὲ τὸν Ἐωσφόρον τίκτει καὶ τὰ ἄστρα, οἷς οὐρανὸς ἐστεφάνωται, παρόσον ἐνίστε ὁ τῆς Ἀφροδίτης καλούμενος ἀστὴρ ὁ Ἐωσφόρος ἐν ταῖς ὀρθριναῖς καταστάσεσιν ἐπιτέλλεται ἀκροκνέφαιος καὶ τινὰ τῶν ἄστρον τὴν ἐφάν ἐπιτολὴν ἀνατέλλοντα.

<Φοίβη δ' αὖ Κοίου>.

ἡ Φοίβη δὲ τῷ Κοίῳ συνελθοῦσα τὴν Λητὴν τὴν κυανόπεπλον τίκτει τὴν μείλιχον τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἥπιον τοῖς ἀθανάτοις, παρόσον ἡ ἀκραιβνεστάτη καὶ πάσης ἀμιγῆς κακίας ἀγαθότης τοῦ πρώτου νοῦ τοῦ πολυτιμήτου καὶ πάντων πατὴρ ταῖς πεπονημέναις πάσαις οὐσίαις κατασκευαστικὴ καὶ παραγωγὸς χρηματίζει· ἥτις καὶ διὰ τὸ σύμφυτον ἑαυτῇ τὸ ἀγαθὸν ἔχει καὶ δημιουργικὴ πάντων τῶν ὄντων εἶναι, ὅσα τε ὑπὸ σελήνην, ἃ καὶ ποιότητος μετέχει τινός, ὅσα τε ὑπεράνω καὶ οὐράνια εἰς εὐνὴν ἔρχεσθαι λέγεται τὴν πολυήρατον· τῆς γὰρ ἀγαθοπαρόχου καὶ προετικῆς τῶν ὄντων καὶ πηγαίας χύσεως ἐρῶσί τε καὶ ἐφίενται τὰ πολλά, δηλαδὴ τὰ πάντα, ἢ τὰ κρείττω, οἷον αἱ λογικαὶ ψυχαὶ καὶ αἱ νοεραὶ πᾶσαι οὐσίαι. οὐ γὰρ ἂν ἵππος καὶ ἄνθρωπος ἢ λίθος καὶ ὅσα τῶν ἀψύχων ἐπίσης ἐφίεσθαι λέγοιτ' ἂν τοῦ ὄντος, καὶ πρὸς τὸ ἀγαθὸν κινεῖσθαι, ἀλλὰ τὰ μὲν ζωτικῶς καὶ αἰσθητικῶς, τὰ δὲ νοερῶς, τὰ δ' ἄλλως τοῦ εἶναι ἐφίενται. τίκτει δὲ τὴν Λητὴν ἡ Φοίβη, εὐλόγως· ἡ γὰρ τῶν ἡμετέρων κακιῶν ἐπιλησμοσύνη ἀπὸ τῆς εἰλικρινοῦς ἐκείνης φύσεως τοῦ ἀγαθοῦ προέρχεται· τοιαύτη γὰρ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ φύσις, ἥτις καὶ κυανόπεπλος λέγεται, τὴν ἀορασίαν καὶ τὴν κυανόχροϊαν, οἷά τινὰ πέπλον ἐνδιδυσκομένη· ἀόρατος γὰρ καὶ ἄγνωστος ἡ φύσις ἡ θεία, ἀλλ' οὐ τέλος, ἀλλ' ἐκ τῶν περὶ αὐτὴν γνωριζομένη, ὅσον ἐκάστῳ ἀνάλογον, ἥτις καὶ μείλιχος ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἰλαρὰ καὶ ἥπιος.

<γείνετο δ' Ἀστερίην>.

ἀλλὰ καὶ τὴν Ἀστερίαν τὴν εὐώνυμον ἀποτίκει ἡ Φοίβη, τουτέστι τὴν τῶν ἀστέρων λαμπρότητα καὶ τὴν οὐσίαν καὶ τὸ κάλλος, ἴν' ἐκ τούτων τὸν γενεσιουργὸν γνωρίζωμεν νοῦν ἢ τὴν ἐπιστημονικὴν κατάληψιν καὶ πρόγνωσιν τῶν μελλόντων ἐκ τῆς τῶν οὐρανίων σωμάτων κινήσεως καὶ διαπεραιώσεως Ἀστερίην τάχα καλεῖ· πᾶσα γὰρ δόσις ἀγαθὴ καὶ φωτὸς γνωστικοῦ πρόξενος ἀπὸ τοῦ πρώτου φωτὸς πρὸς ἡμᾶς παραγίνεται. ταύτην δὲ τὴν Ἀστερίην ὁ Πέρσης λέγεται ἀγαγέσθαι ἄκοιτιν εἰς δῶμα μέγα, παρόσον τῆς τῶν οὐρανίων σωμάτων δραστηρικῆς καὶ ἐνεργοῦς κινήσεως ἐξήρηται τὰ ἀνθρώπινα πράγματα κατὰ τοὺς θύραθεν, καὶ ὑπ' αὐτῆς περαιουῖται τὰ ἡμέτερα, ὡς ἐκεῖνοί φασι, ἀγαθοποιοῦς τῶν ἀστέρων εἰσάγοντες, καὶ

κακοποιούς, καὶ σχηματισμούς αἰτιώμενοι καὶ ἀποστάσεις καὶ πλησιασμούς ἀστέρων καὶ ἐξελιγμούς καὶ προποδισμούς καὶ ἀναποδισμούς καὶ ὅσα ἄλλα τῆς ἐκείνων ἐπιστήμης ἐστὶν αἰτιολογήματα.

<ἢ δ' ὑποκουσαμένη Ἑκάτην>.

ἐπεὶ δὲ τῆς τῶν ἀστέρων ἐστὶ φύσεως καὶ ἡ σελήνη, καλῶς ἄρα πάντως λέγεται ἀπὸ τῆς εἰρημένης θεᾶς γεννηθῆναι, ἢν τινα δὴ σελήνην Ἑκάτην προσαγορεύει, τάχα δὴ διὰ τὸ μακρόθεν ἡμῶν εἶναι, κάκειῖθεν τὰς ἐαυτῆς ἐνεργείας ἡμῖν ἐκπέμπει· πολλοὶ γὰρ αἱ τῆς σελήνης δυνάμεις, ἃς καὶ αὐτὸς καταλέγει ὁ ποιητῆς ἐνταῦθά τε καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ καὶ τοῖς ἔργοις. ἐκτὰ δὲ ὄντων τῶν πλανήτων ἀστέρων, μάλιστα ἥλιός τε καὶ σελήνη ἐπιτροπεύειν τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων λέγονται, καὶ δρᾶν εἰς τὰ τῆδε, οὐ φυσικῶς μόνον, ἀέρων μεταβολὰς καὶ καιρῶν, καὶ ἐνιαυτῶν ἐργαζόμενοι ταῖς οἰκείαις περιόδους, ἀλλὰ καὶ πλουτίζοντες καὶ πτωχίζοντες, καὶ ἐντίμους καὶ ἀτίμους ποιοῦντες ἀνθρώπους, ὡς τινες λέγουσι, καὶ ὅσα ἄλλα ἐνεργοῦντες. ἐνθεν τοι καὶ κοσμοκράτορας διὰ τοῦτο καὶ σημάτορας ἔργων καὶ φερεσβίους, καὶ καρπίμους καὶ ἀστεράρχας καὶ δεσπότας κόσμου καὶ πιστοὺς φύλακας καὶ ῥιζωτήρας πυρόεντας καὶ ὠροτρόφους καὶ χρόνου πατέρας ἀθανάτους προσαγορεύει ὁ Ὀρφεὺς ἐν τοῖς θυμίοις ἀρώμασι, σύγγραμμα δὲ τοῦτο Ὀρφαϊκόν. χρῆ δὲ εἰδέναι, ὅτι οὐ μόνον ἐν τοῖς λεγομένοις πλάνησι τῶν ἀστέρων ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ὑπερέχει, ὡς εἴπομεν, καὶ διϊκνουμένας ἐπὶ τὴν γῆν ἔχουσι δυνάμεις, κατὰ τὰς μεταβάσεις αὐτῶν τὰς μείζους καὶ ἐλάττους, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀπλανέσιν· εἴτε γὰρ πύρινά ἐστι τὰ ἄστρα, εἴτε αἰθήρια, ὡς ἀρέσκει τισίν, οὐδεμίαν συμπάθειαν ἔχει πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς γῆς γινόμενα, καὶ οὐδεμία τις ἀποφορὰ οὐδὲ ἀπόρροια διϊκνεῖται ἀπὸ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ πρὸς ἡμᾶς, καθὼς τοῖς ἀκριβεστέροις δοκεῖ, ἀλλὰ σημείου τάξιν ἐπέχουσιν αἱ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἐπιτολαὶ καὶ δυσμαί, μὴ φυσικῶς τὰ περὶ τὸν ἀέρα πάθη ἀπογεννῶσαι, πνεύματα λέγω καὶ ὄμβρους καὶ καύματα· ὥσπερ γὰρ ὁ πυρσὸς οὐκ αὐτὸς ἐστὶν αἴτιος τῆς πολεμικῆς καταστάσεως, ἀλλὰ σημείον ἐστὶ πολεμικοῦ καιροῦ, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ αἱ τῶν ἄστρον ἐπιτολαὶ οὐκ αὐταὶ παραίτιοί εἰσι τῶν περὶ τὸν ἀέρα μεταβολῶν, ἀλλὰ σημεία ἔκκεινται τῶν τοιούτων περιστάσεων· οἱ γὰρ ἀπαρχῆς παρατηρήσαντες καὶ συνταξάμενοι τὰ λεγόμενα παραπήγματα ἐξετάσαντες τοὺς τόπους τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἐν οἷς ὡς ἐπίπαν αἱ μεταβολαὶ τοῦ ἀέρος γίνονται, ἐπεσκέψαντο κατὰ τοὺς χρόνους τούτους τίνα τῶν ἄστρον ἀνατέλλει ἢ συγκαταδύνει, καὶ ταῖς τούτων ἐπιτολαῖς καὶ δύσεσι σημείοις ἐχρήσαντο πρὸς τὸ προγινώσκειν τὰς μεταβολὰς τοῦ ἀέρος· οἷον, ὅτε αἱ Πλειάδες δύνουσιν, ἔχουσι δύναμιν ὥστε

ὕγρασίαν τινὰ περὶ τὸν ἀέρα ἀπογεννᾶν· ἢ πάλιν ἐπιτέλλουσαι θέρους ἀρχὴν διασημαίνουσιν, οὐ διὰ τὴν τοῦ ἄστρου δύναμιν, παντελῶς γὰρ ἐστὶν ἀπόπληκτον τὸ τοῦτο οἶεσθαι. οἷας γὰρ ἂν καὶ δοίη τις εἶναι οὐσίας τὰ ἄστρα, πάντως καὶ τῆς αὐτῆς δυνάμεως εὐλογον εἶναι. καὶ οὐκ ἂν τῆς αὐτῆς ὄντα οὐσίας, ἄλλου μὲν τὸ ὑγραίνειν, ἄλλου δὲ τὸ ξηραίνειν εἶναι τῶν ἄστρον λεκτέον. τὸ δ' αὐτὸ ὑποληπτέον καὶ περὶ τὴν τοῦ κυνὸς ἐπιτολὴν γίνεσθαι· πολλοὶ γὰρ ὑπολαμβάνουσιν ἰδίαν ἔχειν δύναμιν τὸν ἀστέρα, καὶ παραίτιον γίνεσθαι τῆς τῶν καυμάτων ἐπιτάσεως, ἅμα συνεπιτέλλοντα τῷ ἡλίῳ. τοῦτο δ' οὐκ ἔστιν οὕτως ἔχον, ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν πυρωδέστατον καιρὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ οὗτος ὁ ἀστὴρ ἐπιτέλλει, τῇ τούτου φαύσει ἐσημειώσαντο τὴν πρὸς τὸ καῦμα μεταβολὴν τοῦ ἀέρος. ἔστι δὲ ὁ ἥλιος παραίτιος τῆς ἐπιτάσεως τῶν καυμάτων· ἢ δ' αἰτία πρῶτον μὲν, ὅτι ὑπὸ τοῦ χειμῶνος κατεψυγμένων ἡμῶν, κατὰ τὸν συνεγγισμὸν τὸν πρὸς ἡμᾶς ἄρχεται ἡμᾶς θερμαίνειν· οὕτω δ' ἐκδηλον ποιεῖ τὴν θερμασίαν, ἔτι τῆς καταψύξεως τῆς ἀπὸ τοῦ χειμῶνος διαμενούσης, ἐπιμονῆς δὲ γινομένης καὶ μᾶλλον αἰεὶ συνεγγίζοντος τοῦ ἡλίου, ἐπαίσθησιν συμβαίνει τῆς θερμασίας γίνεσθαι. ἔπειτα δὲ καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν· συμβαίνει γὰρ δις κατὰ τὸ συνεχὲς ἐπὶ τὴν αὐτὴν οἴκησιν ἐπιβάλλειν τὸν ἥλιον· καὶ γὰρ ἐν τῇ προσόδῳ τῇ πρὸς τὸν θερινὸν κύκλον τὸν τροπικὸν καὶ ἐν τῇ ὑποχωρήσει τὰς αὐτὰς οἰκήσεις παροδεύει ὁ ἥλιος. εἰ μὲν οὖν τις ὡς σημεῖον λαμβάνει τοῦ κυνὸς τὴν ἐπιτολὴν, ὀρθῶς λαμβάνει, καθὰ καὶ Ὀμηρὸς φησιν ἐπὶ κυνὸς οὕτως— κακὸν δέ τε σῆμα τέτυκται. εἰ δ' ἄλλως οἶεται ἔχειν, πόρρω δοκεῖ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ φυσικοῦ λόγου πλανᾶσθαι. σὺ δ', ὦ τέκνον, τὰ μὲν ἄλλα χαίρειν ἕα ἄστρα καὶ μηδεμίαν ἐξ αὐτῶν πρὸς ἡμᾶς διῖκνεισθαι οἴου ἀποφορᾶν, εἴτε πλάνητες εἶεν εἴτ' ἀπλανεῖς, μόνον δὲ ἥλιον καὶ σελήνην τοὺς δύο τούτους φωστήρας τοὺς μεγάλους φυσικῶς τὰ περὶ τὸν ἀέρα ἀποτελεῖν πάθη δόξαζε, καὶ ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἐργάτας εἶναι καὶ καιρῶν καὶ χρόνων, οὐκ ἐμψύχους ὄντας, οὐδ' ἀφ' ἑαυτῶν δραστηκὴν τινὰ δύναμιν πλουτοῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ πρώτου νοῦ τοῦ πάντων πατρὸς τοῦτο λαχόντας· μὴ θαυμάσης δέ, εἰ τὴν σελήνην Ἐκάτην προσαγορεύει ὁ Ἡσίοδος· τοιοῦτον γὰρ τὸ μεταληπτικὸν εἶδος τοῦ λόγου ἐστίν, ἐπεὶ καὶ Ὀρφεὺς τὸν ἥλιον Ζῆνα προσαγορεύει καὶ Παιῶνα καὶ Τιτᾶνα. ἄκουε γάρ·

“Τιτὰν χρυσαυγῆς, Ὑπερίων, οὐράνιον φῶς,
 δεξιῆ μὲν γενέτωρ ἠοῦς, εὐώνυμε νυκτός·
 φωσφόρος, αἰολόδεικτα, φερέσβιε, κάρπιμε, Παιῶν.
 αἰθαλής, ἀμίαντε, χρόνου πάτερ, ἀθάνατε Ζεῦ.”

πρὸς γὰρ διαφόρους αὐτοῦ ἐνεργείας ἀπιδὼν τούτοις αὐτὸν τοῖς ὀνόμασι προσαγορεύει. Τιτᾶνα μὲν διὰ τὸ πανταχοῦ τιταίνειν καὶ ἕξαπλοῦν τὰς ἀκτῖνας ἢ διὰ τὸ παρὰ πάντων

τίεσθαι, τουτέστι τιμᾶσθαι. Παιᾶνα δὲ διὰ τὸ παύειν λιμόν τε καὶ χειμῶνα ἢ διὰ τὸ παιήονα εἶναι τινὰ ταῖς καρπογονίαις καὶ ἀναθηλήσει ταῖς παρ' αὐτοῦ γινομέναις. Ζῆνα δὲ διὰ τὸ ζωῆς εἶναι αἴτιον, τουτέστι τῶν πρὸς ζωὴν. εὐρίσκω δὲ τὸν αὐτὸν Ὀρφέα καὶ τὴν Τύχην Ἄρτεμιν προσαγορεύοντα, ἀλλὰ καὶ τὴν σελήνην Ἐκάτην· εἰνοδίην Ἐκάτην κλήζω, τριοδίτιν, ἔρανήν. καὶ μυρία παρ' Ὀρφεί τὰ μεταληπτικῶς ἔχοντα τῶν ὀνομάτων εὐρήσεις.

<Ρεῖα δ' ὑποδηθεῖσα>.

ἡ Ῥέα δὲ τῷ Κρόνῳ ὑποδηθεῖσα τεκεῖν λέγεται τὴν τε Δήμητραν καὶ τὴν Ἥραν καὶ τοὺς ἄλλους· εὐλόγως. τῆς γὰρ ῥυτῆς ἐκείνης καὶ ἀστάτου καὶ ἀνειδέου ὕλης καὶ πάντοθεν ἀλλοιωτῆς καὶ τρεπτῆς κατὰ τὴν ἑαυτῆς φύσιν, ἔτι δὲ καὶ τοῦ ἐπιπολάζοντος ἄνωθεν τῆς ὕλης ἀρχηγόνου σκότους καὶ κοραίνοντος τὰς αἰσθήσεις, ἥτοι μελαίνοντος, γέγονε τὰ στοιχεῖα τῆ ἐπεισφρήσει τῶν ποιοτήτων, ἡ γῆ τε αὐτή, ἣν καὶ Δήμητραν λέγει, καὶ ὁ ἀήρ καὶ ὁ Ποσειδῶν, τουτέστι τὸ ὕδωρ, καὶ ὁ Ζεὺς, τουτέστιν ὁ αἰθήρ. Ἔστια δὲ προσαγορεύεται ἡ Δημήτηρ, παρόσον τοῦ παντός τὸν μέσον λαχοῦσα τόπον ἡ γῆ, στάσεως καὶ μονῆς αἰτία ἐστὶ τοῖς ἄλλοις· πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον περὶ τι ἀκίνητον κινεῖται· ὅθεν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι Ζηνὸς πύργον καὶ φυλακὴν, οἶμαι, διὰ τοῦτο ταύτην ἐκάλουν. Δημήτηρ δὲ λέγεται, ὡς Δηὸ μήτηρ οὔσα· πάντα γὰρ ἐκ γῆς προέρχεται. τὸν δὲ ἀέρα διαιρεῖν ἔοικεν ἡ πρεσβυτέρα παράδοσις συμβολικῶς, εἰς τε τὸν ὑφ' ἡλίου καταλαμπόμενον τὸν φανερόν τοῦτον καὶ αἰσθητόν, ὃν καὶ χρυσοπέδιλον Ἥραν καλεῖ, λαμπρὸς καὶ χρυσοειδῆς ἐν τῷ πέδῳ εἰλεῖται, καὶ εἰς τὸν ἀφανῆ καὶ ὑποκάτω καὶ ἡμῖν μὴ ὀρώμενον, ὃν καὶ αἰθήρ προσαγορεύει, τάχα παρὰ τὸ μὴ φαίνεσθαι καὶ βλέπεσθαι. Ἐννοσίγαιον δὲ λέγει τὸν Ποσειδῶνα, τουτέστι τὴν ὑγρὰν φύσιν καὶ ὕδαρὰν ἀπὸ τοῦ ἐνοῦν τὴν γῆν, τουτέστι κινεῖν. εἰσὶ γὰρ τινες τῶν παλαιῶν, οἷς τισιν ἄρα δοκεῖ τὰ ὕδατα εἶναι αἴτια σεισμῶν, τὰ κατ' ἐκείνους λεγόμενα ὑπὸ γῆν εἶναι. Ζεὺς δὲ νῦν λέγεται οὐ κατὰ τὰ ἄλλα τοῦ Ζηνὸς σημαίνοντα· πολλαχῶς γὰρ τὸ Ζεὺς ὄνομα εὔρηται παρὰ τοῖς παλαιοῖς, ὡς ἡμεῖς παρεσημειωσάμεθα ἐν ἄλλοις· νῦν οὖν Ζῆνα τὸν αἰθέρα οἰητέον, τουτέστι τὸ πῦρ τὸ στοιχειωτικὸν τοῦ παντός· τοῦτο γὰρ ζωῆς αἴτιον, καὶ δι' αὐτοῦ ζῶμεν, κινούμενοί τε καὶ ὑποθερμαινόμενοι. ὃ δὲ πῦρ, ὡς ζωογόνον μᾶλλον καὶ συστατικὸν καὶ ἐνεργητικώτερον καὶ δραστικώτερον πατέρα ὁ λόγος ἀνδρῶν τε καὶ θεῶν προσαγορεύει· θεῶν μὲν, τῶν στοιχείων δηλαδὴ τῶν ἄλλων· εὔρηται γὰρ καὶ τὰ στοιχεῖα θεοὶ παρ' Ὀμήρῳ προσαγορευόμενα ἀπὸ τοῦ θείας ἀξιοῦσθαι φύσεως καὶ ἀθανάτου κατὰ τὴν ὁλότητα, ἀνδρῶν δὲ τῶν ἐκ τῶν στοιχείων συνθέτων πάντων. ταῦτα γὰρ γεννητὰ καὶ φθαρτὰ καὶ ἀλλοιωτά, ὡς μέρη δῆθεν ὄντα ἐκείνων. ὅτι δὲ Ζῆνα τὸν αἰθέρα νῦν ἀκουστέον, δηλοῖ καὶ αὐτὸς ὁ Ἡσίοδος λέγων· τοῦ καὶ ἀπὸ

βροντής πελεμίζεται εύρεία χθών· ἐν γὰρ τῷ περὶ τὸν αἰθέρα τόπῳ καὶ ἀπλῶς ἐν τῷ ὑπεκκαύματι καὶ ἔγγιστα που βρονταὶ συνίστανται καὶ ἀστραπαί, καὶ ὅσα ἄλλα παῖδες φυσικῶν λέγουσι.

<καὶ τοὺς μὲν κατέπινε>.

ἀλλὰ γὰρ ὁ Κρόνος καταπίνειν λέγεται τὰ πρὸ τοῦ Διὸς πάντα ἐκ τῆς Ῥέας αὐτῷ γεννηθέντα τέκνα, καὶ μισότεκνος εἶναι, μόνον δὲ τὸν Δία μὴ δυνηθῆναι ἀπολέσαι, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ λίθον καταπιεῖν ἐσπαργανωμένον· ἐκείνον δὲ περισωθέντα τῇ ἐς τὴν Κρήτην ἐκθέσει, τῆς βασιλείας αὐτὸν καταβιβάσαι, καὶ τὸν πάλιν ἐξεμεθέντα λίθον ἀπὸ τοῦ Κρόνου, κατὰ χθονὸς στηρίζαι ἐν Πυθοί, θαυμασίως πάνυ καὶ φιλοσόφως. πρὸ γὰρ τοῦ διακριθῆναι τὰ στοιχεῖα ἀπὸ τῆς ὕλης, καὶ τὸν οἰκείον ἕκαστον λαχεῖν τόπον, ἠνίκα δὴ ὁμοῦ πάντα χρήματα ἦν, οὐκέτι τὰ ἐκ τῆς ὕλης ἀναδίδοσθαι μέλλοντα, καὶ τὰ πρὸς τόδε τι εὐφυῶς ἔχοντα, ὑπὸ τοῦ ἐπιπολάζοντος σκότους κατελιμπάνοντο προέρχεσθαι· ἀλλὰ ἐγκεκρυμμένα ἦν καὶ ἀφανῆ, καὶ ὑπ' ἀλλήλων κολαζόμενας ἔχοντα τὰς δυνάμεις καὶ οὐκέτι ἐνεργεῖα φαινόμενα, ἀλλὰ τῇ δυνάμει γνωριζόμενα, τῷ τῆς ὕλης χαρακτηριστικῷ· δυνάμει γὰρ ἡ ὕλη γνωρίζεται κατὰ τὸν ἀκριβῆ καὶ φιλόσοφον λόγον· ἀλλ' ἦν μὲν ταῦτα πρὸ τοῦ διακριθῆναι τὰ στοιχεῖα ἀπ' ἀλλήλων. ἀφ' οὗ δὲ νοῦς διέκρινε ταῦτα καὶ εἴληχεν ἕκαστον τὸν ἴδιον τόπον, καὶ ὁ Ζεὺς, τουτέστι τὸ ζωογόνον πῦρ, τὸν ἄνω τόπον εἴληχεν, ἀπηλάθη μὲν ἐκεῖνο τὸ σκότος καὶ οὐκέτι κατακρατοῦν ἦν τοῦ παντός, ἀλλ' αἰ τῆς ὕλης δυνάμεις εἰς τὸ ἐνεργεῖα προέβαινον, καὶ γῆ μὲν παντοδαπὰ φυτὰ ἐβλάστανεν εὐκρατουμένη· θάλασσα δὲ παντοίων ἰχθύων τὰ γένη ἐδίδου, καὶ πρὸς ζωὴν πάντα παρήγετο, τοῦ συστατικοῦ πυρὸς μετασχόντα. ἐκείνος δὲ ἀπελιθοῦτο καὶ ἄπρακτος ἔμενε, καὶ τοῦ κράτους κατεβιβάζετο ὁ Κρόνος, τοῦ παντός ἐξελαυνόμενος καὶ εἰς τὸ μηδὲν οἰχόμενος, ὅθεν καὶ ὁ Ζεὺς ἐπικρατήσας λύει τοὺς πατροκασιγνήτους ἐκ τῶν δεσμῶν, τουτέστι τοῦ πυρὸς τὸν ἄνω τόπον σχόντος, πάντα τὰλλα στοιχεῖα ζωογονεῖσθαι καὶ συνίστασθαι ἤρξατο, τὰς ἐν αὐτοῖς δυνάμεις εἰς ἐνεργείας προάξαντα, ἃ τινὰ δὴ στοιχεῖα, ὡς τῆς αὐτῆς προελθόντα ὕλης, ἀδελφὰ τῷ Διὶ λέγεται εἶναι. ἐνθεν τοι καὶ ἀντίχαριν αὐτῷ νέμουσιν ὑπὲρ ὧν ἔπαθον ἀγαθῶν, τὴν βροντὴν καὶ τὸν κεραυνόν. ἐκείθεν γὰρ ἀναδίδονται παρὰ τὸν αἰθέρα αἰ τούτων συστατικαὶ ἀναθυμιάσεις, ὡς ἀνωτέρω μοι εἴρηται. ἔστι δὲ καὶ οὕτως εἰπεῖν· Κρόνον μὲν τὸν χρόνον, ὑφ' οὗ πάντα καταβροχθίζεται τὰ ἐκ τῆς ἐκείνου ὀσφύος γινόμενα· τοιοῦτος γὰρ ὁ χρόνος, δαπανητικὸς τῆς οὐσίας τῶν αἰσθητῶν· ἐμελλε δὲ καὶ αὐτὸς τῷ συνεχεῖ τῆς οἰκείας φύσεως ρεύματι παραρρεῖν τε καὶ παραπόλλυσθαι· ἀλλ' ἡ ἐκ διαδοχῆς τῶν ὄντων ζωὴ, ἣτις δὴ Ζεὺς παρὰ τοῦ μύθου προσαγορεύεται, τὴν τούτου ῥοὴν ἀνέχει καὶ οἶον δεσμῆ,

ὥστε μὴ παραπόλλυσθαι. ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ τοῦ καθ' ἕκαστον ζωὴ κινουμένη ἐστὶ καὶ παραρρέουσα, διὰ τοῦτο καὶ Ἦραν τῷ Διὶ μητέρα ὁ μῦθος ἐπέστησεν· ἔδοξε γὰρ καὶ τοῦτον καταπιεῖν ὁ Κρόνος, ἀλλ' οὐ καταπέπωκε τὸν Δία. τῷ μὲν γὰρ τὰς μερικὰς ζῶας διαφθεῖρειν διολλύων ἡμᾶς τοῖς πέρασι τοῦ εἰμαρμένου βίου, ὑφήρπασε τῷ λαίμῳ τὸν παῖδα· ἐφ' ᾧ δὲ μὴ πᾶσαν τῶν ὄντων τὴν ζωὴν δαπανᾷ, ἀλλὰ μένει συντηρουμένη ταῖς διαδοχαῖς, ἡλευθερώσθαι λέγεται ὁ παῖς ἀπὸ τοῦ παιδοκτόνου πατρός.

<κούρην δ' Ἰαπετὸς>.

Ἰαπετὸς δὲ τὴν Κλυμένην ἄγεται τὴν τοῦ Ὠκεανοῦ θυγατέρα, δηλαδὴ ἡ κίνησις τοῦ οὐρανοῦ τὴν δόξαν περὶ αὐτὴν συναυροῖζει καὶ τὸ θαυμάζεσθαι· θαύματος γὰρ ἀξία ἡ τοιαύτη κίνησις καὶ ἡ τοῦ παντός περιφορά· ἦν δὲ περιφορὰν ἐπὶ τῷ ἄξονι Ἄτλαντα προσαγορεύει ὁ λόγος, τὰς μὲν χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν οὐρανὸν ἔχοντα καὶ διὰ τούτων ἐρείδοντα αὐτόν, τοὺς δὲ πόδας ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ γὰρ ἡ διάμετρος τοῦ παντός, ἥτοι ὁ ἄξων, περὶ ἣν ὁ οὐρανὸς στρέφεται καὶ οἱ πόλοι, αἴτιος μὲν τῆς οὐρανίου περιφορᾶς καὶ τῆς ἀνωτάτω κινήσεως, ἡ δὲ γῆ τῆς μονῆς τοῦ παντός· πᾶν γὰρ τὸ κινούμενον περὶ τι ἀκίνητον ἡδρασταί. ἐπειδὴ δὲ ἐστὶ τι πλῆθος ἰσχύος καὶ δυνάμεως, καθ' ἣν μένει τὸ μένον, ὥσπερ καθ' ἣν κινεῖται τὸ κινοῦν καὶ ἔστι τις ἀναλογία ἀνάγκης, ὥσπερ τῶν ἐναντίων κινήσεων, οὕτω καὶ τῶν ἡρεμιῶν, καθά φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ περὶ ζῶων κινήσεως, οὐδὲν ἐστὶν ἄτοπον, εἰ καὶ τὴν ἰσχὺν ταύτην Ἄτλαντα προσαγορεύει τις.

<τίκτε δ' ὑπερκύδαντα>.

τίκτει δὲ τὸν Μενόιτιον καὶ τὸν Ἐπιμηθέα, τάχα τὰς ἐξ οὐρανοῦ καταπεμπομένας δυνάμεις τῆς ψυχῆς· εἰσὶ γὰρ τινες τῶν παλαιῶν, οἳ τινες λέγουσιν αὐτόθεν τὰς ψυχὰς κατέρχεσθαι πρὸς τὸν ἐπιχθόνιον χῶρον, τάχα δὲ καὶ διὰ τὸ ταχὺ τῆς κινήσεως καὶ ἀεικίνητον καὶ διὰ τὸ ἔνδοξον καὶ τίμιον, ἐξ Ἰαπετοῦ καὶ Κλυμένης γεννῶνται οὗτοι· ταχυτάτη γὰρ ἐστὶν ἡ τοῦ φορᾶ, ὅθεν καὶ περόεν τὸ ἔπος φησὶν Ὅμηρος. Ἰαπετὸς δὲ ἀπὸ τοῦ ἴεσθαι καὶ πέτεσθαι. Μενόιτιον δὲ οἰητέον τὸ ἄλογον μέρος τῆς ψυχῆς, ὅπερ καὶ ὡς ὑβριστικὸν καὶ ἀλόγιστον εἰς ἔρεβος καταπέμπεται. Προμηθέα δὲ τὸν πρακτικὸν νοῦν, τὸν προμηθευόμενον καὶ προβουλευόμενον περὶ τῶν μελλόντων, τίνα τε δεῖ ποιῆσαι, καὶ τίνα οὐχί, ὅστις καὶ διὰ τὸ ποικίλον τῶν μηδευμάτων αἰολόμητις προσαγορεύεται. Ἐπιμηθέα δὲ λέγει τὴν ὑστεροβουλίαν καὶ τὸν μετὰ τὴν πρᾶξιν ἐπισυναγόμενον νοῦν, ἢ τὸν φανταστικὸν καὶ παθητικὸν νοῦν, ὅστις καὶ τὴν γυναικα ὑποδέχεται, τὴν δίυγρον ταύτην καὶ θηλυτέραν διαγωγὴν, καὶ ἀμαρτητικὴν ζωὴν, τὴν

ἐκ τῶν φαινομένων ἀγαθῶν, καὶ τὸν κόσμον ἐπίκτητον ἔχουσιν. δεσμεῖται δὲ ὁ Προμηθεὺς ἐν κίονι, καὶ τὸ ἦπαρ ἐᾶται ὑπὸ ὄρνιθος ἐν ἡμέρᾳ κατεσθίεσθαι, τὴν δὲ νύκτα πάλιν αὐξάνεσθαι, παρόσον τὸ νοητικὸν τῆς ἡμετέρας ψυχῆς καὶ νοερώτερον, ὅπερ δὴ ἐν τῷ ἦπατι ἐστὶ κατὰ τινὰς τῶν παλαιῶν, ἐν σώματι ἐμπεσόν, ὑπὸ τῶν βιωτικῶν φροντίδων καὶ τῶν ἐφημερινῶν μεριμνῶν κατακερματίζεται οἶον καὶ διασκεδάννυται, ἐπιθολούμενον τε καὶ ἐπιζοφούμενον, τὰς οἰκείας μὴ καταλιμπανόμενον ἐνεργεῖν ἐνεργείας· νύκτωρ δὲ ἀνακτᾶται καὶ ἀνακομίζεται οἶον πρὸς ἑαυτὸ ἐπιστρεφόμενον, ἅτε δὴ τῶν θυρίδων αἰσθήσεων ἡρεμουσῶν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὄξυτέρας εἶναι τὰς φρένας νυκτὸς ἐπισυμβέβηκε· κίονα δὲ τὸ σῶμα νοητέον, ἐν ᾧ κατακέκριται ἐμπεσεῖν ἡ ψυχὴ.

<Ἄτλας δ' οὐρανὸν εὐρὺν>.

Ἑσπερίδας δὲ λιγυφώνους λέγει, τὰ ἄστρα. Ἑσπερίδας μὲν, ὡς ἐν ἑσπέρᾳ φαινόμενα καὶ οἶον γεννώμενα· λιγυφώνους δὲ διὰ τὸ ἐναρμόνιον τινα ἦχον τῶν οὐρανίων σωμάτων γίνεσθαι, καὶ πρὸς ἄλληλα σύμφωνον κατὰ λόγους μουσικούς, καὶ τὴν καλλίστην τῶν μελωδιῶν· οὐ γὰρ ἂν εὐλόγον, τὰ μικρὰ μὲν τῶν σωμάτων κινούμενα ψόφους ἀποτελεῖν τινὰς, τὰ μέγιστα δὲ καὶ τιμιώτατα τῶν σωμάτων, ὅποια τὰ οὐράνια, μὴ ψοφεῖν τι, καὶ λόγους ἀρμονίας ἔχειν τινάς. ψοφοῦσι μὲν οὖν καὶ κατὰ τὴν κρείττω τῶν ἀρμονιῶν μεθαρμόζονται, ὡς Πτολεμαίῳ τε δοκεῖ ἐν τῷ τρίτῳ τῶν ἀρμονικῶν, καὶ πρό γε τούτου Πυθαγόρα, ἀλλ' οὖν γε ἡμῖν ἀνεπαισθήτως διὰ τὸ ἐκ βρέφους συνεδίξεσθαι τῇ ἀπηγήσει τοῦ οὐρανίου ψόφου καὶ διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τοὺς τοιούτους ἴσως χωρεῖν ψόφους ἐν ταῖς ἡμετέραις ἀκοαῖς, κἂν Ἀριστοτέλης τὴν τοιαύτην ἀποτροπιάζῃ δόξαν ἐν τοῖς περὶ οὐρανοῦ. ἐμοὶ μὲν οὖν τέως τῷ λέγειν λιγυφθόγγους τὰς Ἑσπερίδας τοῦτο ἔπεισι νοεῖν.

<τῷ μὲν γὰρ σάρκας τε>.

λέγεται δὲ τὸν Προμηθεῖα παραθέμενον τῷ Διὶ ὅστ'α μετὰ πιμελῆς ἐξαπατήσαι τοῦτον, ἔνθεν τοι καὶ ὑπ' αὐτοῦ κατακριθῆναι τὸν ἐν κίονι δεσμὸν καὶ τὴν ὑπὸ ἀετοῦ ἐφ' ἡμέρας μὲν κατερχομένου ἀνόρυξιν τοῦ ἦπατος· νυκτὸς δὲ αὐξήσιν αὐθις, ἕως οὗ Ἡρακλῆς ἐλθὼν αὐτὸν τοῦ δεσμοῦ ἀπέλυσε, τάχα διὰ τὸ τὸν ἡμέτερον νοῦν συνόντα ποτὲ τῷ πρώτῳ νοῖ καὶ τὴν εἰλικρινῆ καὶ θεῖαν ἐκείνην ῥαστώνην καὶ νοερὰν διαγωγὴν διάγοντα μετὰ τῶν νόων, τῶν κινητικῶν δηλαδὴ αἰτίων τῶν σφαιρῶν, καὶ τοῦ ἐπεξηρημένου νοῦ, κατακριθῆναι τὴν εἰς τὸ σῶμα τοῦτο πῶσιν, δι' ἁμαρτίαν τινά. καὶ οἶμαι ταύτην εἶναι, ὅσον ἀπὸ τοῦ μύθου τούτου αἰνίξασθαι, τὴν ἐς τὸ παθητικὸν μέρος καὶ ἀλόγιστον τῆς ψυχῆς κατάκλισην, ἣν διὰ τῆς

πιμελής και τῶν παρατιθεμένων ὀστέων νοοῦμεν· τροφή γὰρ νοῦ ἢ εἰλικρινῆς καὶ ἀπαθῆς πάντη νόησις· ἢ δ' ἐμπαθῆς καὶ παχυτέρα ἀνοίκειος ἄρα τῷ ἀύλω νοί. Πλατωνικῶν δὲ παῖδες τὴν δόξαν ταύτην σφετερισάμενοι θρυλλοῦσιν ἄνω καὶ κάτω, ὡς διὰ τινὰ ἀμαρτίαν ἐς τὸ σῶμα κατακέκριται ἐμπεσεῖν ἡ ψυχὴ· οὐκ ἄτοπον δὲ εἴ τις ὀρθῶς ἐθέλει νοεῖν τὰ λεγόμενα, καὶ ἐς τὴν ἡμετέραν αὐλήν τὴν εὐσεβῆ παρεισάξαι τὸν μῦθον, καὶ ἐπὶ τοῦ προπάτορος ἐκλαβέσθαι τὸ νόημα εὐσεβῶς, ὡς ἠπάτησε μὲν τὸν δημιουργὸν ὁ πρωτόπλαστος, τὴν ἐντολὴν παραβάς, ἐξόριστος δὲ γέγονεν ἔκ τοτε τῆς Ἑδῆμ καὶ τοὺς δερματίνους ἀμφιέννυται χιτῶνας τὴν παχυτέραν ταύτην σάρκα, καὶ τὴν ἐπίπονον διαγωγὴν κληροῦται καὶ τὴν ἐς τὸ κλαυθμῶνος πέδον κατάκρισιν, καὶ τὴν ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου βρώσιν τοῦ ἄρτου, καὶ τὰς παλαμναίας ἀράς· καὶ τὸ δὴ τελευταῖον ἐπιτίμιον, τὸν θάνατον, ἕως οὗ Ἡρακλῆς ἐλθὼν, ὁ ἐμὸς Ἰησοῦς, τῶν δεσμῶν ἠλευθέρωσεν. ἀλλ' ὅπερ ἔλεγον, κίονα οὖν τὸ σῶμα νοητέον, τὸ παχὺ τοῦτο καὶ γαιῶδες, εἰς ὃ ἡ ψυχὴ κατακέκριται ἐμπεσεῖν, ἀετὸν δὲ κατεσθίοντα τὸ ἦπαρ τὰς πολυχρονίους ταύτας φροντίδας, καὶ τὰς τοῦ βίου περιπετείας ἐκληπτέον, αἳ τινες δὴ κατακερματίζουν τὰς ψυχικὰς δυνάμεις, καὶ ἐπισοφοῦσι συχνὰ καὶ ἀλλεπάλληλοι ἐπαγόμενοι ἐν ἡμέρᾳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον· νύκτωρ γὰρ πολλάκις πρὸς ἑαυτὴν στρέφονται ἔαται ἡ ψυχὴ, ἅτε δὴ τῶν θυρίδων αἰσθήσεων ἠρεμουσῶν· διὸ καὶ ἴδοις ἂν ἐνίους ὀξυτέρως κατὰ τὴν νύκτα νοοῦντας, ὡς τό· νυκτὸς δέ τοι ὀξυτέρη φρήν. ἀλλὰ τοῦτον τὸν νοῦν ἐς σῶμα ἐμπεσόντα καὶ τὰς αὐτοῦ δυνάμεις ὡσπερ ἐν αἰθάλῃ σπινθῆρας κεκρυμμένους ἔχοντα ἐπιλύεται τοῦ δεσμοῦ ὁ Ἡρακλῆς, ὁ ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἐπισυναγόμενος ἡμῖν νοῦς, ὁ κλείζων ἐκ τότε τὴν ἔραν, τουτέστι τὸ γήϊνον σῶμα· τελειοῖ γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν ἀτελεῖς οὗτος ὁ νοῦς θύραθεν ἐπιγενόμενος.

<Βριάρεω δ' ὡς πρῶτα.>

ὁ Κόττος δέ, καὶ ὁ Γύγης, καὶ ὁ Βριάρεως, ὅτι μὲν τὰ ὑπὸ γῆν ἐναποκλειόμενά εἰσι πνεύματα, καὶ ὅτι τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς εἰσι παῖδες, καὶ πῶς ἄρα εἰσὶ μετὰ τοῦ πατρὸς ἀποπεμπόμενοι εἰς γῆν, προφθάσαντες ἀνωτέρω εἶπομεν. νῦν δὲ τὴν μετὰ τῶν Τιτάνων μάχην αὐτῶν ἀθρητέον, καὶ πῶς πρότερον μὲν ἐν δεσμοῖς οἱ προειρημένοι ἦσαν· ὕστερον δὲ τῶν Τιτάνων ὑπερισχύσαντες αὐτοὺς κατεπολέμησαν καὶ εἰς ἔρεβος ἀπέπεμψαν, τίς τε ἡ Ῥέα ἢ τῷ Κρόνῳ εὐνηθεῖσα καὶ τοὺς Τιτᾶνας ἀποτεκοῦσα, καὶ τί τὸ νέκταρ καὶ ἡ ἀμβροσία ὑποσημαίνει, ὧν μεταλαβόντες οἱ προειρημένοι μένεος ἐπλήσθησαν. ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς φυσιολογεῖ ἐνταῦθα τῆς τοῦ χειμῶνος συστάσεως ὁ ποιητὴς καὶ τὴν τῶν στοιχείων πρὸς ἄλληλα μάχην καὶ τῶν ἐν ἡμῖν ποιότητων ὑποσημαίνει διὰ τούτων· καὶ γὰρ νηνεμίας οὔσης ἐν θέρει καὶ τοῦ ἡλίου μακρὰν

ἀπελαύνεσθαι παρασκευάσαντος πᾶσαν ἀγλὸν ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος, ἠνίκα δὴ ὑπεράνωθεν ἡμῶν σελαγοῦσιν αἱ τούτου ἀκτίνες, τὰ Τυφονικὰ πνεύματα ὑπὸ γῆν κεκρύφθαι λέγεται τότε, ἃ τινὰ δὴ Κόττον καὶ Βριάρεων καὶ Γύγην ὁ λόγος πολλάκις ἐξείληφεν. ἀλλὰ μέντοι γε καὶ εἴ τις ἄλλη θύελλα ἢ καταιγὶς ἢ πάθος ἄλλο ἐν χειμῶνι συμβαίνοι, τὸν αὐτὸν ἐκείνοις ὑφίσταται δεσμόν· ἐπιπολάζουσι δὲ τότε τὰ τιταινόμενα, ἥτοι γινόμενα καὶ ὑφιστάμενα ἐν τοῖς μετεώροις πάθη, δοκίδας λέγω καὶ βοθύνους καὶ δαλοὺς καὶ αἶγας καὶ κομήτας καὶ διάπτοντας, καὶ ὅσα ἄλλα τῆς ἐπικρατούσης τότε ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως ἀποσυμβαίνουσιν· ἃ τινὰ δὴ τῷ Δίῳ, τουτέστι τῷ αἰθέρι, ἄνωθεν ἐπιπολάζοντα, συχνῶς βάλλουσι τὰς ἐν γῆ καὶ θαλάσῃ ὑγρότητας, καὶ ὡς περ καταπετροῦσι καὶ ἀπολιθοῦσι, μὴ καταλιμπάνοντα ἀνιέναι τῶν οἰκείων τόπων· ἀλλὰ τούτου δὴ τοῦ πολέμου, ὃν ἢ τε ὑγρὰ ἀναθυμιάσις καὶ ἢ ξηρὰ ἔχει, ἐπιπολὺ γινομένου, ἐπὶ ὃ ἡλῖος τὴν θερμὴν τροπὴν ποιήσεται, καὶ τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος ἀφίστασθαι ἄρξεται, καταγωνίζονται ἕκ τοτε αἱ ἄνωθεν ἀναθυμιάσεις ὑπὸ τῶν ἐναντίων καὶ ἀντιπερίστασις γίνεται, τοῦ ψύχους μὲν ἤδη διασκεδαζομένου τῷ καθ' ἡμᾶς αέρι, καὶ τῆς ὑγρότητος ἐπικρατούσης, τῶν δ' ἐναντίων ὑποχωρούντων καὶ ὑπὸ γῆν κρυπτομένων, ὡς δηλοῖ τὰ ἐν τῷ χειμῶνι θερμὰ φρέατα· τοῦτο γὰρ μοι δοκεῖ σημαίνειν τὸ ταρταροῦσθαι τοὺς Τιτᾶνας ὑπὸ τοῦ Βριάρεω καὶ τῶν ἄλλων τῶν κρατησάντων καὶ φυλαττόντων αὐτούς. ἀμβροσίαν δ' ἐνταῦθα καὶ νέκταρ νομιστέον τὴν συστατικὴν οἶον τροφήν τῶν πνευμάτων, τὰς ἀναθυμιάσεις δηλαδὴ τὰς ἐκ γῆς καὶ ὕδατος· ταύταις γὰρ ὡς περ ἀύξηθέντα καὶ τραφέντα τὰ ἐν χειμῶνι πάθη εἰσὶ. Ῥέαν δὲ καὶ Κρόνον τὴν δίγυρον φύσιν ἀκουστέον καὶ τὴν τοῦ χρόνου περίοδον, καθ' ἣν ὁ χειμῶν γίνεται, καταλέγει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ποιητὴς τάχα τὰ ἐν χειμῶνι γινόμενα, βρασμῶς τε ὑπὸ γῆν καὶ πνευμάτων σφοδρῶν ἐπαναστάσεις καὶ πετρῶν κινήσεις ῥιπτομένων, καὶ σάλον θαλάσσης καὶ καταιγίδας καὶ θυέλλας, ἀστραπὰς τε καὶ βροντὰς καὶ πρηστήρας καὶ κεραυνοὺς τὴν γῆν πολλάκις κατακαίοντας, ἢ τὸ παρατυχόν, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, ἃ τινὰ δὴ βέλη τοῦ Διὸς ὁ ποιητὴς προσαγορεύει· ἔστι δὲ καὶ τάδε εἰπεῖν, ὡς ὁ πατὴρ Οὐρανὸς τὰ ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα τέκνα καὶ Γῆς (οὐδὲν δὲ ἄτοπον, τὰ ἐκ τῆς Ῥέας εἰπεῖν καὶ Κρόνου· κατ' ἄλλο γὰρ οἱ αὐτοὶ εἰσιν) ὑπὸ γῆν ἐταρτάρωσεν ὀργισθεῖς. τὴν γὰρ τοῦ χειμῶνος πᾶσαν συστατικὴν ἀναθυμιάσιν μακρὰν ἢ τοῦ οὐρανοῦ περίοδος ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐλάσασα κλίματος, καὶ τὴν μὲν ὑπὸ γῆν κατακρύψασα, τὴν δὲ ἐν ἄλλοις διαβιβάσασα μέρεσι τοῦ παντός, ὅσῃν ἢ γῆ ἀναδιδόναί πέφυκε καὶ ἢ ῥυτὴ πᾶσα καὶ δίγυρος φύσις, τὸν Κόττον καὶ τὸν Γύγην καὶ τὸν Βριάρεων ἀποπέμψασθαι λέγεται. Κόττον μὲν διὰ τὸ ξηρότερον εἶναι καὶ ἐξ ἀποκαύσεως συνίστασθαι τὴν τῶν πνευμάτων ἀναθυμιάσιν, ὡς Ἀριστοτέλει τε δοκεῖ ἐν τοῖς μετεώροις καὶ Ἄδαμαντίῳ ἐν

τοῖς περιὶ ἀνέμων· Γύγην δὲ διὰ τὸ ἐκ τῆς γῆς τὰ πολλὰ ἀναδίδοσθαι· Βριάρεων δὲ διὰ τὸ ὑψηλὸν καὶ λεπτὸν καὶ δύσριγον ἐνίων πνευμάτων, οἷα τὰ βόρεια· δοκεῖ γὰρ καὶ ἡ λέξις αὐτὸ τοῦτο δηλοῦν ἀπὸ τοῦ ἐκ τοῦ βορείου πόλου ἴεσθαι· οὐ γὰρ ἐστὶ κυρίως βριάειν τὸ ἰσχυροποιεῖν, ὡς τινες οἴονται, ἢ βριάων ὁ ἰσχυρός, ἀλλὰ τὸ ὑπερβαίνειν ἐφ' ὕψους καὶ μετεωρίζεσθαι, οἷον ἐν τῷ βορρῶ· διὸ καὶ τοὺς ὑπερηφάνους καὶ ἀλαζόνας βριάοντας καλοῦμεν· ὡς τὸ – ρέα δὲ βριάοντα χαλέπτει· τὸν γὰρ ἐφ' ὑψηλοῦ βαίνοντα μέρους τῆ οἰήσει, ὁποῖον τὸ βόρειον ἔξαρμα (τοῦτο γὰρ ὑψηλότερον τοῦ λοιποῦ ἐστὶ) χαλᾶν ποιεῖ καὶ πίπτειν ὁ Ζεὺς· εὐλόγως γὰρ ἀντέθηκε τῷ ὕψει τὴν πτώσιν ἐκεῖ ὁ ποιητής· ἀλλὰ τοὺς προειρημένους ἐρρύσατο ὁ Κρονίδης καὶ οἱ λοιποὶ θεοί, ὅσοι ἐκ τῆς Ῥέας ἐγένοντο καὶ τοῦ Κρόνου· ὁ γὰρ ἥλιος, ὃν ὡς ζωῆς αἴτιον Ζῆνα προσαγορεύομεν, τῆ ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμᾶς κλίματος ἀπουσία ἀνάγεσθαι ποιεῖ τούτους καὶ ἀναζωοῦσθαι, οἷον, καὶ εἴτις ἄλλη δίγυρος καὶ ψυχρὰ φύσις τοῦ χειμῶνος συστατική, κατὰ περίοδόν τινα τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐπικρατοῦσα· διὸ κάκεῖνοι μεταλαβεῖν εὐλόγως λέγονται νέκταρος καὶ ἀμβροσίας, καὶ οὕτως ἐπιρρωσθῆναι· τῆ γὰρ στερήσει τῶν καταρρευουσῶν ἢ βαλλουσῶν αὐτοὺς ἀκτίνων τοῦ ἡλίου καὶ τῆ ἀναβαινούση ῥυτῆ φύσει τῆς ὑγρᾶς ἀναθυμιάσεως ἀνάγεσθαι καὶ ἐπικρατεῖν ἄρχεται τὰ ἐν χειμῶνι πνέοντα πνεύματα· εἰς τοῦτο γὰρ ἐγὼ τὴν τῶν ὀνομάτων ἀνάπτυξιν ἀναλαμβάνω, τοῦ τε νέκταρος καὶ τῆς ἀμβροσίας· ἔνθεν τοι, καὶ τοῦ ἡλίου πρὸς ἄλλο τοῦ παντὸς μέρος τραπέντος, οἷον ἐπιρρωσθέντες οὗτοι, καταβάλλειν ἄρχονται τὰ τοῦ θέρους συστατικὰ καὶ τὰς ἐν αὐτῷ ἐπιπολαζούσας ἀναθυμιάσεις, νῦν μὲν πρηστήρων καταπεμπομένων ἄνωθεν καὶ τὴν γῆν κατακαίωντων, ἄλλοτε δὲ ψόφων ἐν γῆ ἀσήμων γινομένων ἢ σεισμῶν ἐπιτελουμένων ἢ θυέλλης ἢ καταγίδος ἐγειρομένης, καὶ θαλάσσης ἠχούσης δεινὸν καὶ ἐπίφοβον· ἔστι δὲ καὶ πρὸς τὸ εὐσεβέστερον μεταρρυθμίσει τὸν μῦθον, διὰ σὲ πάντως, ὦ τέκνον, ἐπιγαννύμενον, ὡς ὀρῶ, τῆ ἀπὸ τῆς ἀγριελαίου ἐπὶ τὴν καλλιέλαιον μεταλήψει τοῦ λόγου· ἦν ὅτε καὶ ἡ τῶν ἀνθρώπων φύσις ὑπὸ γῆν ἐταρταροῦτο καὶ κατεκρύπτετο· ἦν Κόττον μὲν ὁ λόγος καλεῖ διὰ τὸ ἐγκοτεῖσθαι τῷ πατρὶ καὶ πλάστη θεῷ καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀπεστράφθαι διὰ τὴν παράβασιν· Γύγην δὲ διὰ τὸ γήϊνην εἶναι καὶ φθαρτὴν κατὰ τὸ σῶμα· Βριάρεων δὲ διὰ τὸ ὑψηλὸν καὶ μετέωρον τῆς ψυχῆς καὶ τὸ ἀθάνατον· ἀλλὰ ταύτης τῆς ἡμετέρας φύσεως παρὰ θεοῦ ἀπεστραμμένης καὶ ὑπὸ γῆν κεκρυμμένης καὶ τῷ ἄδη κατεχομένης, τὰ Τιτανικὰ καὶ Δαιμόνια φύλα τῷ παντὶ ἐπεπόλαζον, κατακυριεύοντα τῶν ὑπὸ τὴν σελήνην καὶ πάντας ὑποκλέπτοντα καὶ κατακαίοντα τῷ ξηραντικῷ τῆς ἀμαρτίας καύσωνι· ἀλλὰ ὁ Κρονίδης ἐλθὼν καὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ἄλλοι, δηλαδὴ ὁ τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ πατρὸς ἄγγελος, ἦν τινα καὶ διὰ τὸ ἀφανῆ εἶναι καὶ ἄγνωστον τοῖς ἀγγέλοις καὶ ἀπόκρυφον ἀτρέστως ὁ λόγος κορὸν νοῦν ὀνομάζει, ἢ διὰ τὸ

ἀκατάληπτον εἶναι τὴν ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γέννησιν, καὶ οἱ ἐκ τῆς Ῥέας γεννηθέντες καὶ τοῦ Κρόνου, τουτέστιν οἱ κατὰ χάριν υἱοθετηθέντες τῷ θεῷ, οἱ φθαρτοὶ μὲν καὶ ῥευστοὶ κατὰ τὴν οἰκείαν φύσιν, ἀθάνατοι δὲ καὶ θεοὶ χρηματίσαντες κατὰ χάριν· Κρόνον γὰρ νῦν τὸν πατέρα νομιστέον, κορὸν νοῦν ὄντα καὶ ἀκατάληπτον· τὴν γὰρ γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγῆσεται; οὗτοι τοίνυν ἐλθόντες, ὁ Χριστὸς δηλαδή καὶ οἱ προφῆται ἢ οἱ ἀπόστολοι, διαλύειν τοὺς δεσμοὺς προτρέπονται καὶ ὑποτίθενται μηκέτι δειλιᾶν τὰς Τιτανικὰς φάλαγγας, ἀλλὰ πατεῖν ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων. εἰς δὲ τὸν κατ' ἐκείνων χωροῦμεν πόλεμον, ἀμβροσίας πρότερον πλησθέντες καὶ νέκταρος, τουτέστιν ἰδόντες ἀπαθανάτισιν τῆς ὁμοφυοῦς ἡμῖν σαρκὸς καὶ θέωσιν τοῦ προσλήμματος· συνεχάρη γὰρ πᾶσα ἡ φύσις ἡμῶν καὶ συνέζησε τῇ ζωοπαρόχῳ τοῦ σωτῆρος σαρκί, ὥσπερ τῷ Ἀδὰμ συναπέθανε πρότερον. ἢ νέκταρ καὶ ἀμβροσία εἶη ἂν ἢ εἰς Χριστὸν πεποίθησις· δίκαιος γὰρ ἐπὶ κύριον πέποιθεν ὡς λέων· ἢ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον καὶ ἡ πίστις αὐτή· ἐν τούτοις γὰρ θαρρήσαντες οἱ ἅγιοι τὰς τῶν δαιμόνων ἥττησαν φάλαγγας· ἢ ἡ στέρησις τῆς κατάρας τῆς Ἀδαμιαίας καὶ ἡ πρὸς οὐρανὸν ἀνάβασις τῆς ῥύτης φύσεως. ἐντεῦθεν δ' ἂν τις ἀπορήσαιο, καὶ τί σημαίνειν ἐθέλει τὸ παρ' Ἑλλησι νέκταρ καὶ ἡ ἀμβροσία, τὰ τῶν θεῶν βρώματα καὶ πόματα, οἷς ἐκεῖνοι χρῶνται, μήτε σίτον ἔδοντες, μήτ' αἶθοπα οἶνον πίνοντες. ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς νέκταρ μὲν ἐστὶν ἡ ἀκραιφνὴς τοῦ νοῦ νόησις καὶ ἀπαθής, ἢ ἐστερημένη τοῦ καταρρέοντος ὅλως πρὸς τὰ τῆδε βάρους, καὶ πάσης ῥοπῆς ἐμπαθοῦς ἀπηλλοτριωμένη ἐνέργεια. ὡς γὰρ νεκρὸς λέγεται ὁ ἐστερημένος κηρός, ἥγουν τῆς ψυχῆς, νεκρὸς τις ὢν, οὕτω καὶ νέκταρ τὸ ἐστερημένον νόημα τοῦ καταρρέοντος καὶ καταβαρύνοντος πάθους. ἀμβροσία δὲ ἡ ἀναβαίνουσα ῥοή· δεῖ γὰρ τὸν οὕτω νοοῦντα καθαρὸν νοῦν συνανυψοῦν ἑαυτῷ καὶ μετεωρίζειν ἢ ἀπαθανατίζειν τὸ σῶμα τὸ ῥυτὸν τοῦτο καὶ ἐπίκηρον. ἀναβαροσία γὰρ τίς ἐστὶν ἢ τοιαύτη ἐνέργεια, ἢ τις καὶ τροφή τῷ ἀθανάτῳ νοῖ χρηματίζει, λεπτοῖς γαννυμένῳ καὶ ἀκραιφνέσι νοήμασιν, ἀλλ' οὐ μέντοι γε ζοφεροῖς ἢ ἐμπαθέσιν, ὧν ὁ σίτος δηλωτικός ἐστὶ καὶ ὁ οἶνος· πλησθέντες οὖν θάρρους ἢ τῶν ἀνθρώπων φύσις τῇ τοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ καὶ τῇ ἀπαθανατίζει τοῦ προσλήμματος, οἱ μὲν αὐτοψεῖ ὥσπερ οἱ ἀπόστολοι, οἱ δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἢ μόνον ἀκούσαντες ὥσπερ οἱ μετὰ ταῦτα παρὰ τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῆς χάριτος δημηγορούσης ἐπ' ἐκκλησίας καὶ πανταχοῦ ἠνωτίσαντο, ὡς, τὸ ἔργον τῆς οἰκονομίας ἐτελείωσα, οὐς δέδωκάς μοι ἐτήρησα, καὶ οὐδεὶς ἀπώλετο ἐξ αὐτῶν, εἰ μὴ ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας· καὶ οὐδεὶς ἀγαπῶν πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, ἔστι μου ἄξιος. κἀκεῖνοι συννοήσαντες τὴν ἄφατον τοῦ μυστηρίου δύναμιν καὶ ὁμολογήσαντες χάριν τῷ θεῷ, ἐντεῦθεν ἀπετάξαντο πᾶσι, καὶ κήρυκες τῆς πίστεως ἐγίνοντο πάντες, θήλειαί τε καὶ ἄρρενες, ἡματι κείνῳ, θεοὶ δοτῆρες ἐάων· πολέμου δὲ λιλαίετο θυμός, καὶ ἄλλον ἄλλος καταλαβόντες

τόπον, οἱ μὲν νήσους, οἱ δὲ ἤπειρον, οἱ δὲ θάλασσαν, ἐκείθεν ταῖς Τιτανικαῖς φάλαγξι συνεπλέκοντο καὶ ἠνδρίζοντο παρὰ Χριστοῦ καὶ κατηγονίζοντο τοὺς ἀντιπίπτοντας, ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες, πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας ἀγωνιζόμενοι, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου, εἰσδιώκοντες μυρίους, καὶ ἐν μιᾷ δημηγορίᾳ τόσους ἔλκοντες πρὸς εὐσέβειαν καὶ τοῖς θαύμασιν πείθοντες. διὸ καὶ ἐκατόγχειρες ἂν εὐλόγως λέγοντο καὶ πεντηκοντακέφαλοι, ὡς πολυδύναμοι καὶ ἰσχυροί· τὴν δὲ τούτων καρτερίαν καὶ τὸ γενναῖον τὸ ἐν μάχαις Τιτανικαῖς ἐθαύμασε μὲν καὶ θάλασσα καὶ ἤπειρος, ἐξύμνησε δὲ καὶ ὑπαιθρος διαγωγή καὶ ὁ ἐν σπηλαίοις καὶ ὄρεσι, μετὰ δὲ τοὺς ἀγῶνας τοὺς ἀσκητικούς καὶ τοὺς μαρτυρικούς μόχθους ὁ Ζεὺς, ἤγουν ὁ θεός, ἐδίδου τούτοις τὰ σημεῖα καὶ τὰς χάριτας, ἔνθεν καὶ ἀπηλαύνοντο παρὰ τῶν ἀγίων οἱ δαίμονες καὶ ἀπετυφλοῦντο ὑπὸ τῆς ἄνωθεν αἴγλης καὶ κατεφλογίζοντο καὶ ἐς Τάρταρον ὑπεπέμποντο. βέλη δὲ τοῦ Διὸς εἶη ἂν τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον καὶ ἡ ἐκείθεν ἀστραπή τῶν ἐναντίων μὲν τυφλωτική, τῶν δὲ πιστῶν φωτιστική. Ζῆνα δὲ Κρονίδην, πατέρα ἀνδρῶν τε θεῶν τε, τὸν μονογενῆ τοῦ θεοῦ υἱὸν ἀκουστέον. οὗτος γάρ, ὡς μὲν ζωῆς αἴτιος, Ζεὺς προσαγορεύεται, ὡς δὲ υἱὸς τοῦ θεοῦ, Κρονίδης καλεῖται· Κρόνον γάρ, τὸν κορὸν ἐκείνον νοῦν καὶ ἀφανῆ ἡμῖν καὶ ἀκατάληπτον οἰητέον, τὸν οὐκ ἔκ τινος, οὐδὲ γεννητόν, τὸν ἀγενεαλόγητον λέγω πατέρα· τίς γὰρ διηγῆσεται τὴν γενεὰν αὐτοῦ; Κρονίδην δὲ τὸν τούτου υἱόν, τὸν ὁμοούσιον καὶ σύνθρονον, καὶ ὑπεράνω ἐνθακούμενον τῶν κατὰ χάριν υἰοθετηθέντων θεῶν τῷ πατρὶ καὶ κρινοῦντα πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν καὶ διὰ τοῦτο κατέρα προσαγορευόμενον ἀνδρῶν τε θεῶν τε. ἀλλ' ἐπεὶ σοι δοκεῖ καὶ τὴν κλίσιν τοῦ Διὸς ὀνόματος διαθρῆσαι, φέρε δὴ καὶ παρεκβατικώτερον λεκτέον, διὰ τί ὁ Ζεὺς τοῦ Διὸς κλίνεται. ὅτι μὲν οὖν ἑτερόκλιτα πολλά εἰσιν ὀνόματα, ἔχεις τάχα μαθῶν, ὦ φίλος, ἐκ τοῦ ὕδωρ ὕδατος ἐν οὖν τῶν ἑτεροκλίτων ἔοικεν εἶναι καὶ τὸ Ζεὺς Διός. ἑτερόκλιτα δὲ λέγομεν, ὅσα τῶν ὀνομάτων ἄλλας ἔχει εὐθείας καὶ ἄλλας γενικάς, καὶ ἀπλῶς ἐν ὅσοις ἢ διὰ συνήθειαν, ἢ διὰ διάλεκτον, ἢ διαστολῆς ἔνεκα τῆς πρὸς ἄλλο τῶν ὀνομάτων, οὐ πρὸς τὴν εὐθείαν ἢ γενικὴ ἀποδίδεται οὐδ' ἐκείνης ἐστὶ γενικὴ, ἀλλ' ἐτέρας μὲν γενικῆς ἢ εὐθεία εὐρίσκεται, ἐτέρας δ' εὐθείας ἢ ἀποδοθεῖσα γενικὴ. τοῦ γὰρ Ζεὺς ὀνόματος ὀφείλοντος κλιθῆναι τῇ εἰς <ο>ς γενικῇ, ὡς πάντα τὰ εἰς <υ>ς ἔχει ὀνόματα, καὶ τῆς Διός γενικῆς τὴν εἰς <ι>ς εὐθείαν ἀπαιτούσης, ὥσπερ ἴς ἰνός καὶ ῥίς ῥίνος, ἀμφοτέρων ἢ χρήσις ἐξέλιπε τῆς γενικῆς καὶ τῆς εὐθείας· καὶ ἄλλα ἀντ' αὐτῶν εἰσήχθη διαστολῆς οἶμαι ἔνεκα τοῦ δις ἐπιρρήματος· οὕτω γὰρ τάχα ἢ εὐθεία τοῦ Διὸς ἀπητεῖτο ἀποδοθῆναι, καὶ δι' ἀχρηστίαν τῆς Ζευὸς ἢ τῆς ζεὸς γενικῆς. καὶ πειθέτω σε τὸ ἴην ἀντὶ τοῦ ἔπεμψα· ἐπὶ μὲν τοῦ πρώτου προσώπου, <ι> καὶ <η> γραφόμενον, ἐπὶ δὲ δευτέρου καὶ τρίτου, <ι> καὶ δίφθογγον· ἄλλων γὰρ καὶ ἄλλων θεμάτων ὄντα ταῦτα,

ὅμως εἰς τὸν αὐτὸν εἰσελθόντα χρόνον, ἄλλην καὶ ἄλλην γραφὴν ἀσπάζεται, τὴν ἐξ ὧν εἰσι θεμάτων διαφορὰν ὑπεμφαίνοντα. ἔστι δὲ καὶ ἄλλην αἰτίαν ἀποδοῦναί σοι τῆς εἰρημένης κλίσεως, οὐ γραμματικὴν, ἀλλὰ φιλόσοφον ἴσως καὶ ὑψηλοτέραν· ὁ Ζεὺς τοῦ Διὸς κλίνεται, δηλουμένου πάντως ἡμῖν, ὡς οὗτός τε ζωὴ ἐστὶ, καὶ δι' αὐτοῦ ζῶσι τὰ ζῶντα, καὶ τὰ ὄντα ἀπλῶς δι' αὐτοῦ τὸ εἶναι εἴληχεν· ἄκουε γὰρ τοῦ Ὀρφέως ἐν τῷ λεγομένῳ κρατῆρι τάδε σοι λέγοντος· ἔστι δὴ πάντων ἀρχὴ Ζεὺς. Ζεὺς γὰρ ἔδωκε ζωά τ' ἐγέννησεν, καὶ Ζῆν' αὐτὸν καλέουσι, καὶ Δία τ' ἦδ', ὅτι δὴ διὰ τοῦτον ἅπαντα τέτυκται. εἰς δὲ πατὴρ οὗτος πάντων, θηρῶν τε βροτῶν τε.

<τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς>.

ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὕτως ἐχέτωσαν· ἐπὶ δὲ τὰ ἐξῆς χειραγωγητέον τὸν λόγον, τίς τε ὁ χάλκεος ἄκμων φιλοσοφητέον, καὶ τί βούλεται παρὰ τῷ ποιητῇ τὸ τόσσον ἔνερθ' ὑπὸ γῆς, ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης, καὶ τ' ἄλλα κατὶδωμεν ὡς οἶόν τε ἀκολούθως. τῶν διαστάσεων μείζων λέγεται ἢ τοῦ ἄνω καὶ τοῦ κάτω ἐντεῦ-θεν γὰρ καὶ τὰ ἐναντία καὶ πάντα τὰ κατὰ πολὺ ἀλλήλων διεστηκότα λέγεται διεστηκέναί, ὡς Ἀριστοτέλης φησί. τὴν ἐν τῷ παντὶ οὖν διάστασιν ὑπαινιττόμενος καὶ Ἡσίοδος, καὶ μάλιστα τὴν μείζονα, τοῖς παροῦσιν ἔπεσι κέχρηται· τόσσον γὰρ ἔνερθ' ὑπὸ γαίης, ὅσον οὐρανός ἐστ' ἀπὸ γαίης. εἰ γὰρ διαμετρήσαι θέλει τις τὴν τοῦ οὐρανοῦ διάστασιν ἀπὸ τῆς γῆς, τοσαύτην εὐρήσει πάντως, ὅσην καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἄχρι τοῦ δοκοῦντος κάτω ἡμισφαιρίου. σφαιρικοῦ γὰρ τοῦ παντὸς δεδειγμένου καὶ τὴν κύκλῳ κίνησιν τοῦ οὐρανοῦ κινουμένου, ἔτι δὲ τῆς γῆς κέντρου λόγον ἐχούσης πρὸς τὸ πᾶν, εὐλόγως ἰσοδιάστατον λέγεται τὸ ἄνω ἡμισφαίριον τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τὸ λεγόμενον κάτω· αἱ γὰρ ἀπὸ τοῦ κέντρου πρὸς τὴν περιφέρειαν ἐκβαλλόμεναι εὐθεῖαι, ἴσαι ἀλλήλαις εἰσὶ, καθὰ τοῖς γεωμέτραις δοκεῖ· ὃ δὴ κάτω ἡμισφαίριον ἔοικε λέγειν Τάρταρον ἠερόεντα, εἰς ὃν ἀποπέμπονται οἱ Τιτᾶνες· καὶ γὰρ αἱ ἄνωθεν ἡμῶν ἐπιπολάζουσαι ἀναθυμιάσεις ξηραὶ ἐν θέρει, αἱ μὲν διαλυθεῖσαι πάντη, αἱ δὲ ὑπὸ γῆν καταχθεῖσαι καὶ ἀπλῶς ἄλλοις καὶ ἄλλοις διασκεδασθεῖσαι μέρεσι τοῦ κόσμου, ἀπηλάθησαν, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐδήλου ὁ Ἡσίοδος λέγων· προπάροιθεν Ἑσπερίδων λιγυφόνων· ἢ γὰρ ξηρὰ ἀναθυμιάσεις ἢ τε κούφη καὶ εὐπετὴς τὸν ἄνω τόπον ζητεῖ φύσει· ἄνω δὲ ἐστὶ καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ἡμισφαίριον, κἂν ἢ συνήθεια τοῦτο κάτω καλεῖται. Τάρταρον οὖν ἠερόεντα δοκεῖ μοι λέγειν ὁ παρὼν ποιητὴς τὸ ὑπὸ γῆν ἡμισφαίριον, ἐν ᾧ καὶ ταραχαὶ τινες γίνονται ὑπὸ τῶν ἐν αὐτῷ πελαζουσῶν ἀναθυμιάσεων, δι' ἀντιπερίστασιν πάντως τῶν ἐν τῷ ἄνω ἡμισφαιρίῳ. ἄκμων δὲ χάλκεος ἂν εἴη ἢ ἀπὸ τοῦ μέσου πρὸς τὴν περιφέρειαν τοῦ οὐρανοῦ νοουμένη εὐθεῖα, ἣτις καὶ ἴση ἐστί. λέγεται δέ, ὅτι ποτὲ ὁ τοῦ

Ἐφάιστου ἄκμων πεσὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐννέα νυχθήμερα ἐφέρετο ἄχρις οὗ τῆ γῆ προσεπέλασε, καὶ αὐθις ἄλλα τοσαῦτα, ἕως εἰς Τάρταρον ἦλθεν ἐκεῖθεν. αἰνίττεται δὲ τὴν ἴσην διάστασιν τῶν τοῦ οὐρανοῦ μερῶν ἀπὸ τῆς γῆς, ὡς εἴρηται.

<τὸν πέρι χάλκεον ἔρκος>.

ὡσπερ γὰρ ἐν τῷ ἄνω ἡμισφαιρίῳ ἔστι μὲν ἀνωτέρω πάντων τῶν στοιχείων τὸ ὑπέκκαυμα, εἶτα ὁ ἀήρ, εἶτα τὸ ὕδωρ, εἶτα ἡ γῆ, οὕτω καὶ ἐν τῷ λοιπῷ εἴληχε τάξεως ἡμισφαιρίῳ τὰ στοιχεῖα· κατωτέρω γὰρ ὡς πρὸς ἡμᾶς ἔστιν ὁ αἰθήρ, ἐν ᾧ οἱ Τιτῶνες ἐναποκλείονται, ὃν αἰθέρα ὑπὸ γῆν καὶ Τάρταρον οὐδὲν ἄτοπον οἶεσθαι. εἶτα περὶ αὐτὸν ἐλήλαται χάλκεον ἔρκος, ἡγουν ὁ ἀήρ· χάλκεον γὰρ καλεῖ αὐτὸν διὰ τὸ διηχὲς καὶ εὐήχον, ἢ περὶ δὲ νοεῖν δίδωσιν ἡμῖν τὸ τῆς θέσεως τῶν στοιχείων σχῆμα· σφαιρικὰ γὰρ καὶ αὐτὰ διὰ τὸ τὴν γῆν εἶναι τοιαύτην καὶ τὸν οὐρανόν.

<τοῖς οὐκ ἐξιτόν ἐστι>.

εὐλόγως δὲ ὁ Ποσειδῶν ἐπιτίθησι θύρας τοῖς Τιτῶσι χαλκείας· τῆς γὰρ ὑγρᾶς καὶ ψυχρᾶς ἀναθυμιάσεως ἐπιπολαζούσης ἐν τῷ ὑπὲρ ἡμᾶς ἀέρι, αἱ ξηραὶ ἀναθυμιάσεις κεκάλυνται ἀνιέναι διὰ τοῦ τοιούτου ἀέρος· τεῖχος δὲ νοητέον διεῖργον ἀμφοτέροις τὴν γῆν. σημειωτέον δέ, τί ποτέ ἐστιν ὁ καλούμενος Τάρταρος· κατὰ γε τέως τὴν ἐμὴν ἀγροικίαν τὸ ὑπὸ γῆν καλούμενον ὑπέκκαυμα, ἐν ᾧ συνίστασθαι εὐλόγον ξηρὰς ἀναθυμιάσεις· Τάρταρον δὲ αὐτὸ προσηγόρευσε ἡ Ἑλληνικὴ αὐτονομία ἀπὸ τοῦ ταραχᾶς τινος ἐν αὐτῷ γίνεσθαι τῶν τοιούτων ἀναθυμιάσεων· ζητοῦσι γὰρ οἷον ἀνιέναι περὶ τὸ ὑπὲρ ἡμισφαιρίου· διὰ τοῦτο βοαὶ καὶ ψόφοι ἄσημοι καὶ παλμοὶ καὶ ἄλλ' ἄττα τοιαῦτα ἐκεῖ γίνεται. οὐχ ὡς μὴ γινομένων δὲ καὶ περὶ τὸ ἄνω ἡμισφαιρίον καὶ τὸν αἰθέρα τῶν τοιούτων παθημάτων καλεῖται μόνος ἐκεῖνος Τάρταρος, ἀλλ' ὅτι περ οὐκ ἦν ἴδιον ὄνομα αὐτῷ θεῖναι, διὰ τοῦτο ἔδοξε τοῖς παλαιοῖς οὕτως αὐτὸ ὀνοματοθετησαί· διαφοροῖς γὰρ οὔσι τοῖς ἡμισφαιρίοις διάφορα καὶ τὰ ὀνόματα τέθειται· τὸ μὲν ὑπὸ σελήνην αἰθήρ καλούμενον ἢ ὑπέκκαυμα, ἐν ᾧ ἡ τοῦ πυρὸς φύσις ἐστὶ· τὸ δ' ὑπὸ γῆν, Τάρταρος.

<ἐνθα δὲ γῆς δνοφερῆς>.

διὰ τούτων τῶν ἐπῶν τὴν τοῦ Ταρτάρου τάξιν αἰνίττεται ὁ παρῶν ποιητῆς καὶ τῶν λοιπῶν στοιχείων τῶν ἐν τῷ καλουμένῳ κάτω ἡμισφαιρίῳ· πηγὰς μὲν γὰρ πάντων ἐξῆς καὶ τὰ πέρατα εἶναί φησι τὰς ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις μονὰς παγίους καὶ τὰς ὑπ' ἀλλήλων καὶ ἐν ἀλλήλοις περιοχὰς σφαιρικὰς· περατοῦται γὰρ ἢ μὲν γῆ ὑπὸ τοῦ ὕδατος, τοῦτο δὲ ὑπὸ τοῦ ἀέρος.

ἀργαλέα δὲ καὶ εὐρώεντα ταῦτα καλεῖ καὶ στυγηρὰ τοῖς θεοῖς, παρόσον ἀφανῆ εἰσιν ἡμῖν· ὑπὸ γῆν γὰρ κεκρύφεται. ἔτι δὲ καὶ τὸ ὑπὸ γῆν αἰνιττόμενος διάστημα ἄχρι τοῦ ἡμισφαιρίου ἐκείνου ἐπήνεγκε· χάσμα μέγ', οὐδέ κε πάντα τελεσφόρον εἰς ἐνιαυτὸν οὐδ' αὖτις ἴκοιτο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ᾧδέ πη ἐχέτω. περὶ δὲ τοῦ νυχθημέρου ἐξῆς ἔοικε φιλοσοφεῖν, κὰν οὐ πάνυ ἀκριβέστατα καὶ ὡς οἱ περὶ ταῦτα δεινοὶ διίσχυρίζονται. ἔστι δὲ ὅμως ἐκ τῆς περὶ τὴν σφαῖραν τοῦ παντὸς καταγραφῆς τούς τε τροπικοὺς κατιδεῖν κύκλους καὶ τὸν μεσημβρινὸν καὶ τὸν ἰσημερινόν, ἔτι δὲ τὸν ζωδιακὸν καὶ τὴν τούτου λόξωσιν. εὐφυέστατα δὲ καὶ περὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ὑποκεκαλυμμένα διέξεισι, καὶ ὡς προσῆκε ποιητικῆ χάριτι. τὸ γὰρ παρεισάγειν δώματα τῆς νυκτὸς νεφέλαις ὑποκεκαλυμμένα καὶ ἔμπροσθεν αὐτῶν ἴστασθαι τὸν Ἄτλαντα βαστάζοντα τὸν οὐρανὸν καὶ ἀλλήλαις ἐντεῦθεν συναντᾶν τὴν ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα, καὶ ἀμείβεσθαι ἐτέραν ὑφ' ἐτέρας, χαριέντως πάντως τὴν τε τῆς νυκτὸς φύσιν δηλοῖ, ὅτι στέρησις φωτὸς ἐστὶ τοῦ ἡλιακοῦ, καὶ ὅτι τῇ περὶ τὸν ἄξονα περιφορᾷ τοῦ παντὸς ἐπιγίνεται, τοῦ μὲν ἄνω ἡμέρας οὐσης ἡμισφαιρίου, ἐν ᾧ ὁ ἥλιος, κατιόντος κάτω, κακείνου τοῦ ὑπὸ γῆν ἀνιόντος· οὐδέποτε γὰρ εἰς ταῦτ' οὐ συντρέχουσιν ἅμα ἢ τε στέρησις, καὶ τὸ οὐ ἐστὶν ἢ στέρησις· ἢ γὰρ νύξ τῇ ἀπουσίᾳ τῆς ἡμέρας γίνεται· καὶ εἰ ὁ ἥλιος ὑπὲρ γῆς ἐστὶν, ἡμέρα ἐστίν, εἰ δ' ὑπὸ γῆν, νύξ. μεγαλεπιβολώτατα δὲ καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄτλαντα παραδέδοται τοῖς ποιηταῖς· τὸν γὰρ Ἄτλαντα παρεισάγουσιν ἔχειν τὸν οὐρανὸν καὶ ἐρείδειν κεφαλῇ τε καὶ χεῖρεσιν ἐστῶτα ἀστεμφῶς· ὁ γὰρ τοῖς ἄξων ἀπὸ τοῦ κέντρου τοῦ ἀρκτικοῦ κύκλου διήκων διὰ μέσου τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας ἕως τοῦ κέντρου τοῦ μεσημβρινοῦ κύκλου, συνέχει τὸν οὐρανὸν περὶ αὐτὸν δινούμενον· ἔδει γὰρ τοῖς κινουμένοις τῶν σωμάτων καὶ ἀκινήτου τινός, ἐδράσεως καὶ στηριγμοῦ ἕνεκα, ὡς πολλάκις εἴρηται παρ' ἡμῶν· ἅ τινά δὲ κέντρα, τὸ μὲν τῆς τοῦ παντὸς σφαίρας ἐν μεσαιτάτῳ ὃν καὶ ὡς συνεκτικώτερον, κεφαλὴν ὁ λόγος καλεῖ· τὰ δὲ τῶν κύκλων τῶν εἰρημένων, ὡς οἶον ὑψηλωμένης τινός ἐπ' αὐτὰ δυνάμεως συνεκτικῆς ἀπὸ τοῦ ἐν μέσῳ κέντρου, καὶ ὡς παρεχόντων καὶ αὐτῶν συνοχὴν τινα τῷ παντὶ καὶ ἐνέργειαν ἀεικινησίας, ἀτρέστως ὀνομάζειν ἐθέλει χεῖρας. Ἄτλαντα δὲ τὸν ἄξονα προσαγορεύουσι τάχα διὰ τὸ καρτερώτατον εἶναι καὶ γενναῖον τὸν πάντα οὐρανὸν ἐρείδοντα καὶ συνέχοντα· μήποτε δὲ διὰ τοῦ τοιοῦτου ὀνόματος παρεμφαίνουσι τὸ ἰσοδιάστατον τοῦ παντὸς οὐρανοῦ ἀπὸ τοῦ τῆς σφαίρας κέντρου, ἐν ᾧ ὁ ἄξων ἐμβέβληται ἀτάλαντος ὧν τις καὶ ἰσόρροπος, καὶ οἶμαι ὅτι καὶ Ἄρατος τοῦτο δηλοῖ λέγων· αὐτὰρ ὅτ' οὐκ ὀλίγον μετανίσσεται, ἀλλὰ μάλ' αἰεὶ ἄξων αἰὲν ἄρηρεν. ἔχει δ' ἀτάλαντον ἀπάντη μεσσηγὺς γαῖαν, περὶ δ' οὐρανὸς αὐτὸς ἀγινεῖ. καὶ χάλκεον δὲ μέγαν οὐδὸν ἀκουστέον τὸν ἀέρα· χάλκεον γὰρ αὐτὸν καλεῖ διὰ τὸ διηχές, περὶ αὐτὸν δὲ τὸν ἀέρα ἢ τε ἡμέρα καὶ ἢ νύξ ἐπιγίνονται, ἢ μὲν καταφωτίζουσα, ἢ δὲ ἐπιζοφοῦσα. σαφῶς δὲ

τὰ ἐξῆς ἔχει τῶν ἐπῶν, καὶ οὐ δεῖ μακρηγορεῖν ἐν τούτοις. εἴρηται δὲ ἀνωτέρω ἡμῖν καὶ περὶ τοῦ Κερβέρου. εἰ δὲ καὶ περὶ τῆς Στυγὸς προφθάσαντες εἶπομεν ἐκεῖ, ἀλλ' οὖν γε πάλιν τὸν λόγον ἀναλαβόντες δεῖξομεν ὅπως αὐτῆς ἐμνήσθη ὁ Ἡσίοδος, καὶ τί βούλεται τὰ περὶ αὐτῆς αὐτῷ νῦν λεγόμενα.

<ἐνθα δὲ ναιετάει>.

τὴν Στύγα, φησί, κατοικεῖν χωρὶς τῶν ἄλλων θεῶν ἐν ἄδη εἰς δώματα πυκνὰ μὲν καὶ εὖ ἡρμοσμένα λίθοις καὶ πέτραις μακραῖς, κίοσι δὲ ἀργαλέοις πρὸς οὐρανὸν ἐστηριγμένα. δῆλον οὖν ἐστὶν ἐντεῦθεν, ὅτι Στύγα λέγει νῦν τοὺς σταλαγμοὺς τῶν ὑδάτων καὶ τὰς ψεκάδας τὰς ἀπὸ τῶν κάτω τόπων ἀναδιδόμενας περὶ τὸν ὑπὲρ γῆς ἀέρα, καὶ ποιούσας ἴριν καὶ ἕτερα ἅτινα. ὥσπερ γὰρ ἀπὸ τοῦ νύσσω νύξω νύξ, οὕτως ἀπὸ τοῦ στάζω στάζω στάξ, καὶ τροπῇ τοῦ <α> εἰς <υ> Στύξ, ἡ καταστάζουσα ἄνωθεν ὑγρὰ φύσις καὶ δροσερά, ἣτις εὐλόγως θυγάτηρ λέγεται τοῦ ἀψορρόου Ὠκεανοῦ· μενούσης γὰρ τῆς γῆς ἐν τῷ μέσῳ, τὸ περὶ αὐτὴν ὑγρὸν ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων καὶ ὑπὸ τῆς ἄλλης τῆς ἄνωθεν θερμότητος ἀτμιδούμενον φέρεται ἄνω· τῆς δὲ θερμότητος ἀπολιπούσης τῆς ἀναγούσης αὐτό, καὶ τῆς μὲν διασκεδαννυμένης πρὸς τὸν ἄνω τόπον, τῆς δὲ καὶ σβεννυμένης διὰ τὸ μετεωρίζεσθαι πορρώτερον εἰς τὸν ὑπὲρ γῆς ἀέρα, συνίσταται πάλιν ἡ ἀτμὶς ψυχομένη διὰ τε τὴν ἀπόλειψιν τοῦ θερμοῦ, καὶ διὰ τὸν τόπον, καὶ γίνεται ὕδωρ ἐξ ἀέρος· γενόμενον δὲ πάλιν φέρεται πρὸς τὴν γῆν. γίνεται δὲ κύκλος οὗτος μιμούμενος τὸν τοῦ ἡλίου κύκλον· ἅμα γὰρ ἐκεῖνος εἰς τὰ πλάγια μεταβάλλει καὶ οὗτος ἄνω καὶ κάτω· διὸ καὶ ἀψορρόον Ὠκεανὸν τὴν τοιαύτην ὑγρὰν ἀναθυμίασιν ὠνόμασεν ὁ ποιητής· ἀψορρόον μὲν, διότι πάλιν καταρρέει εἰς γῆν ἀνελθοῦσα καὶ μετεωρισθεῖσα· Ὠκεανὸν δὲ τάχα μὲν καὶ διὰ τὸ ταχὺ τῆς ἀναγωγῆς καὶ αὐτῆς τῆς καταφορᾶς εἰς τὴν γῆν, τάχα δὲ καὶ διὰ τὸ κυκλοτερῶς ἔχειν τὴν ἀνοδὸν καὶ τὴν κάθοδον τῆς εἰρημένης συστάσεως καὶ ἐνδελεχῶς τοῦτο γίνεσθαι ὀφείλγειν κατὰ γε τὴν τάξιν. ὁ γὰρ ἄνεισιν ὑγρὸν εἰς τὸν ὑπὲρ γῆς τόπον, τοῦτο κατιέναι πάλιν εὐλόγον· διὸ καὶ Ἀριστοτέλης, εἴτ' ἐντεῦθεν ὀδηγηθεῖς, εἴτε καὶ σφετερισάμενος ἀπὸ τοῦ παρόντος ποιητοῦ τὰ περὶ ὄμβρων καὶ χαλαζῶν καὶ ἀναθυμιάσεων τάδε φησὶν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν μετεώρων· “δεῖ δὲ νοῆσαι τοῦτον ὥσπερ ποταμὸν ῥέοντα κύκλῳ ἄνω καὶ κάτω, κοινὸν ἀέρος καὶ ὕδατος· πλησίον μὲν γὰρ ὄντος τοῦ ἡλίου ὁ τῆς ἀτμίδος ἄνωθεν ῥεῖ ποταμός, ἀφισταμένου δὲ ὁ τοῦ ὕδατος ῥεῖ κάτω. ὥστ' εἴπερ ἠνίττοντο τὸν Ὠκεανὸν οἱ πρότεροι, τάχ' ἂν τοῦτον τὸν ποταμὸν λέγοιεν τὸν κύκλῳ ῥέοντα περὶ τὴν γῆν.” τὰ δὲ τῆς Στυγὸς δώματα κατηρεφέα μὲν ὑπὸ μακρῶν πετρῶν παραδίδονται καὶ ὑπὸ κίωνων μετεωριζόμενα μακρῶν ἄχρι καὶ τοῦ οὐρανοῦ, διὰ τὸ ἐκ πετρῶν μᾶλλον καταρρέειν τὰ ὕδατα

καὶ ἐντεῦθεν ἀναδίδοσθαι τὴν εἰρημένην ἀναθυμίασιν καὶ πρὸς οὐρανὸν ἀνάγεσθαι, καὶ ποιεῖν νέφη καὶ ὄμβρους καὶ ὀμίχλην καὶ χάλαζαν. τὸν γὰρ μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ καλουμένου αἰθέρος τόπον πληροῖ διαφόρων παθημάτων ἢ ἀναδιδομένη ἀτμίς.

<παῦρα δὲ Θαύμαντος θυγάτηρ>.

διὰ τούτων τῶν ἐπῶν καὶ τῶν ἐξῆς ἔοικε φιλοσοφεῖν περὶ Ἴριδος οὐκ ἐπιστημονικώτατα δέ, οὐδὲ πάντως ἀκριβῶς, καθὼς καὶ ὁ Ἀριστοτέλης ἐποίησεν ἐν τῷ τρίτῳ τῶν μετεώρων, ἀλλ' ὅσον προσήκε ποιητῇ ἀνδρὶ καὶ ἀρχαίῳ σοφῷ. διὸ καὶ εἴ τι φαίνεται ἀπάδων τοῦ ἀληθοῦς, συγχωρητέον αὐτῷ διὰ τὴν ἀρχαιότητα, οὐ μόνον ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις. χάρις δ' οὖν ὅμως εἰπόντι τῷ ἀνδρὶ καὶ ὀδηγήσαντι τοὺς μετ' αὐτόν. ὀλιγάκις, φησὶν, ἢ Ἴρις ἀναστρέφεται περὶ τὴν θάλασσαν καὶ ἄνωθεν τῶν νώτων αὐτῆς φαίνεται, καὶ ὅταν οἱ θεοὶ ἐρίζωσι πρὸς ἀλλήλους, ὅταν μάχη τις ἐν τοῖς στοιχείοις ἐστί (ταῦτα γὰρ θεοὺς νῦν καλεῖ), τότε φαίνεται ἢ Ἴρις ἐν τοῖς μετεώροις, καὶ πέμπεται παρὰ τοῦ Διὸς ἄγγελος τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως. χρυσῆν δὲ προχοὴν καὶ πολυώνυμον ὕδωρ ἀκουστέον, τὸ χρυσίζον τῆς Ἴριδος μέρος καὶ τὸ πολύχρουν αὐτῆς, ὅπερ ἐξ ὕδατος ἔχει τὴν σύστασιν ψεκάζοντος· τί μὲν γὰρ αὐτῆς φοινικοῦν λέγεται, τί δὲ πράσινον, τί δὲ ἀλουργόν· διὸ καὶ πολυώνυμον ὕδωρ αὐτὴν ὁ παρὼν ποιητὴς ὀνομάζει. ἀναδίδεται δὲ τοῦτο ἐκ πετρῶν ἡλιβάτων καὶ ἀπὸ θαλάττης καὶ ἀπὸ γῆς, διὰ νύκτα μέλαιναν, ἢ ἀοράτως καὶ ἀνεπαισθήτως ἡμῖν, ἢ μάλιστα νυκτὸς διὰ τὸ τὴν σελήνην ἀνάγειν ταῖς ἑαυτῆς ἀκτίσι τὴν δίνυγον ἀτμίδα.

<ἐννέα μὲν περὶ γῆν τε καὶ εὐρέα – προρέει>.

τοιαῦτα τὰ ἔπη τοιαύτην ἔχει τὴν ἔννοιαν, δίνης ἀργυρῆς εἰλιγμένος εἰς ἄλλα πίπτει, ὡς οὐχ ὡσαύτως ἀπὸ τε τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης οἰητέον ἀνάγεσθαι ἀναθυμίασιν περὶ τὸν ὑπὲρ γῆς ἀέρα, ὅση ἄνευσιν ἀπὸ τῶν πετρῶν καὶ τῶν καταρρεόντων ἐξ αὐτῶν ὑδάτων· ἀλλ' ἐκεῖθεν μὲν διὰ τὸ ἐφηπλωσθαι τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς ποταμοὺς προχεῖσθαι, ἐνναπλάσιος ἄνευσιν ἢ ἀναθυμίασις· ἐντεῦθεν δὲ ἀπὸ τῶν κρηγῶν καὶ τῶν ἐν σπηλαίοις ὑδάτων ἐνναπλάσιος καὶ ὀλίγη· ἡρμήνευσαν δὲ τινες τὰ ἔπη ταῦτα οὕτως, ὡς διὰ τούτων περὶ τοῦ σχήματος τῆς Ἴριδος διαλαμβάνει. εἰ γὰρ καὶ Ἀριστοτέλης δείκνυσιν ἐν τῷ τρίτῳ τῶν μετεώρων, ὡς οὔτε κύκλος ἐστὶν οὔτε μείζον ἡμικυκλίου τὸ τῆς Ἴριδος σχῆμα, ἀλλ' ἢ ἡμικύκλιον ἢ ἔλαττον ἡμικυκλίου. ἀλλ' οὖν φασιν ἔνιοι, ὡς μείζον ἡμικυκλίου πολλῷ τοῦτο εἶναι, τὸν παρόντα ποιητὴν μάρτυρα ἐπάγοντες· λέγει γὰρ, ὡς εἴ τις νοήσει κύκλον, καὶ εἰς δέκα τμήματα αὐτὸν τέμῃ, τὰ μὲν ἐννέα

ὕπερ γῆς ἔσονται, τὸ δὲ ἐν τμήμα ὑπὸ γῆν. μεταρρυθμίζουσι δὲ τὴν λέξιν, καὶ τὸ ἐκ πέτρης προρέει ἀντὶ τοῦ ὑπὸ πέτραν καὶ ὑπὸ γῆν κρύπτεται ἀξιοῦσι λέγειν.

<μέγα πῆμα θνητοῖσι>.

ἐντεῦθεν ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς τὰ περὶ τοὺς ἐπιόρκους συμβαίνοντα καταλέγει δεικνὺς ἡμῖν, ὅποσον κακόν ἐστι τὸ ἐπιόρκεῖν καὶ τὸ ψεύδεσθαι. χρῆ γὰρ στίξαντας τελείαν εἰς τὸ <προρέει> καὶ ἐξῆς ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς ἀκούσαι, ἠθικωτέρως ἡμῖν τὸν νοῦν ρυθμίζοντα καὶ πρὸς τὸ εὐσεβέστερον μετάγοντα. <“μέγα πῆμα θνητοῖσιν ὅς κε τὴν ἐπιόρκον ἀπολείψας ἐπομόσση.”> τὴν Ἴριδα λέγει ἢ τὴν Στύγα μέγα πῆμα τοῖς ἐπιόρκοις εἶναι· εἰ γὰρ ψευδῶς τις ἐπ' αὐτὴν ὁμόσει, σπονδὰς πρότερον ποιησάμενος καὶ συνθεσίας (τοῦτο γὰρ δηλοῖ διὰ τοῦ <ἀπολείψας>) κεῖται ἄταφος μέχρι πολλοῦ, ἐπειδὴν τεθναίῃ· εἰ δὲ καὶ ζῶη, ἀκοινωνητος τυγχάνει καὶ τροφῆς καὶ πόσεως καὶ οὐδενὶ πρόσιτός ἐστιν εἰς τράπεζαν. ἀλλὰ τε κεῖται ἀνάπνευστος καὶ ἀναυδος στρωτοῖς ἐν λεχέεσσι, παραφρονῶν ἔστιν ὅτε καὶ οὐχ ὑπνώτων, ἀλλὰ κατεχόμενος κάρφ, καὶ ἐπιπολὺ ἐταζόμενος ὑπὸ τῶν Ἐρινύων καὶ μακρονοσῶν, εἶθ' ὕστερον πάλιν ἰώμενος καὶ ἀνακτώμενος τὴν προτέραν κατάστασιν. φιλάνθρωπον γὰρ ἢ πρόνοια, καὶ οὐκ ἀπογινώσκειν τέλειον παρασκευάζει τοὺς εὐσεβοῦντας, δι' ὧν σοφῶς τὴν ἑαυτῆς προμήθειαν δείκνυσι. μαρτυρεῖ δέ μου τῷ λόγῳ ὁ τοῦ Ἀγαμέμνονος Ὀρέστης, καὶ εἴ τις ἄλλος τοῖς αὐτοῖς ἀτοπήμασιν ἔνοχος γέγονε. τί δὲ δὴ ποτε εἰς τὴν Στύγα ὁμνύειν τοὺς θεοὺς λέγεται; ἐμοὶ δοκεῖ, ὡς δηλοῦται διὰ τούτου ἡμῖν, ὅτι στυγοῦνται ὑπὸ θεῶν οἱ ὁμνύοντες καὶ ὑπ' ἀνθρώπων, ὥσπερ δὴ ἀνωτέρω προείρηται, ἢ ὅτι πρεσβύτερον ὄν τῶν ἄλλων στοιχείων τὸ ὕδωρ κατὰ τε Ἡσίοδον καὶ ἐνίους τῶν παλαιῶν, εἰκότως εἰς ὄρκον αὐτοῖς προὔκειτο.

<τοῖον ἄρ' ὄρκον ἔθεντο θεοί>.

ἢ γοῦν διὰ τὸ πρεσβύτερον εἶναι τὸ ὕδωρ εἰς ὄρκον αὐτοῖς παρελαμβάνετο, ἢ διὰ τὸ πολύχρηστον καὶ πολλὰς ἔχειν ἐνεργείας, ἢ Στύγα δοκεῖ λέγειν τὸ καταρρέον ὕδωρ ἀπὸ τῆς Ἴριδος διαλυομένης ἤδη καὶ σκεδαννυμένης ὑπὸ τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων καὶ ὑπὸ τῆς ὁμίχλης, ὡσανεὶ τοῦτο παιδεύοντος ἡμᾶς τοῦ λόγου, ὡς ἄρα διαλυθεῖ ὁ τὸν ὄρκον παραθραύσων οὕτως, ὡς διαλύεται καὶ διασκεδάννυται ἢ καταρρέουσα τῆς Ἴριδος δρόσος ἢ ψεκανώδης.

<Βριάρεών γε μὲν ἦν ἐόντα>

τὸν δὲ Βριάρεων ὁ Ποσειδῶν ποιεῖται γαμβρὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὴν Κυμοπόλειαν, παρόσον ἢ τῶν κυμάτων κίνησις ἔστιν ὅτε σφοδροτέρα γίνεται καὶ βριαρωτέρα ὑπὸ πνευμάτων, οἷον

αὐτῇ συνερχομένων.

<αὐτὰρ ἐπεὶ Τιτᾶνας>.

μετὰ δὲ τὸ τοὺς Τιτᾶνας ὑπὸ τοῦ Διὸς καταβληθῆναι εἰς Τάρταρον ὁ Τυφωεὺς ἐκ τῆς γῆς νεώτερος παραδίδοται γεννηθῆναι, συνελθούσης τῷ Ταρτάρῳ, καὶ τὰ ἐξῆς τῶν ἐπῶν· ὄντος γὰρ μετὰ τὸ ἀπελαθῆναι τοῦ περι ἡμᾶς ἀέρος τὴν ἀτμιδώδη πᾶσαν ἀναθυμίασιν, καὶ ὑπὸ γῆν ἐμβληθῆναι καὶ τῷ λεγομένῳ κάτω ἡμισφαιρίῳ προσπελάσαι, ἐπιγίνονται, καθὼς οἶεται ὁ παρὼν ποιητής, τυφῶνες καὶ ἐκνεφίαί δεινοί, κλονοῦντες τὴν γῆν καὶ ἐκδειματοῦντες ἡμᾶς ταῖς ἀτάκτοις αὐτῶν ὀρμαῖς καὶ ἐκκυκῶντες οὐ γῆν μόνον, ἀλλὰ μικροῦ δεῖν καὶ τὸν ἅπαντα κόσμον σπαράσσοντες· διὸ καὶ ὡς τοιαῦτα ἐνεργοῦντες, εἰκότως ἑκατογκέφαλοι λέγονται καὶ πολύχειρες καὶ πολύφωνοι, ποτὲ μὲν ὡς λέοντες ὠρυόμενοι, ἄλλοτε δὲ ὡς ταῦροι μυκώμενοι, ποτὲ δὲ ὡς κύνες ἀναιδῶς ὑλακτοῦντες. ἔστι δὲ ὁ τυφὼν πνεῦμα παχύτερον νέφεσιν ἀποκεκλεισμένον καὶ διὰ τὴν ἀντίκρουσιν τῆς δίνης ἐπὶ γῆς φερομένην ἔχον τὴν ἔλικα, συγκατάγουσαν τὸ νέφος μὴ δυναμένην ἀπολυθῆναι. ὅπου δὲ κατ' εὐθυωρίαν ἐκπνεῖ, ἐνταῦθα τῷ πνεύματι κινεῖ καὶ τῇ κύκλῳ κινήσει στρέφει καὶ ἀναφέρει ᾧ ἂν προσπέσῃ βιαζόμενον. ἀλλὰ τοῦτο τὸ ἐνοχλοῦν παχὺ πνεῦμα κατασπασθὲν καὶ λεπτομερέστερον ἑαυτοῦ γεγονὸς τῇ ἐκπυρώσει, καὶ τὸν ἀέρα χρωματίσαν, ἔτι δὲ ἐν αὐτῷ τῷ νέφει πολὺ καὶ λεπτὸν ἐκθλιβὲν πρηστήρ καὶ κεραυνὸς γίνεται. ἔνθεν τοι καὶ εὐλόγως λέγεται διὰ ταῦτα, ὡς ὁ Τυφωεὺς βασιλευσαι μέλλων τοῦδε τοῦ παντὸς ἐκωλύθη ὑπὸ τοῦ Διὸς ἐγνωκότος τὴν αὐτοῦ μηχανήν, καὶ ἀναλαβόντος τὰ αὐτοῦ βέλη καὶ καταβαλόντος αὐτόν, βροντῇ τε καὶ ἀστραπῇ καὶ κεραυνῷ. τάχα γὰρ ἂν ἀνεκύκησε πάντα τὸν κόσμον καὶ ἠφάνισεν ἐπικρατήσαν τὸ τοιοῦτον πνεῦμα, εἰ μὴ διεκρίθη ὑπὸ τῆς πάντα διοικούσης εὐλόγως προνοίας εἰς κεραυνούς τε καὶ πρηστήρας καὶ ἀνέμους, καὶ οὕτως ἠλαττώθη καὶ οὕτως ἀπεδυναμώθη· ἢ ἀπὸ τῆς ἐνούσης τῷ νέφει ξηρᾶς ἀναθυμιάσεως ἰσχυρᾶς γεγονυίας τῇ ἐκτρίψει, καὶ οἷον μένος ἀναλαβούσης καὶ τὴν ἀστραπὴν καὶ τὸν κεραυνὸν ποιησάσης, διεσπᾶσθη καὶ ἀπεγυώθη τὸ Τυφωνικὸν ἐκεῖνο πνεῦμα. ἔοικε δὲ ὁ Ἡσίοδος ὑπὸ γῆν οἶεσθαι γίνεσθαι τὸν Τυφῶνα, παρόσον αὐτὸν λέγει ἐκ γῆς καὶ Ταρτάρου γεννηθῆναι, οἱ δὲ ὕστερον ὑπὲρ γῆς διῖσχυριζόμενοι λέγουσιν ἐν τῷ ὑπὲρ ἡμᾶς ἀέρι γίνεσθαι τοῦτον. τί δὲ βούλεται παρ' αὐτῷ τὸ διὰ χρυσοῦν Ἀφροδίτην; οἶμαι τὴν τοῦ εἶναι ἔφεσιν· ἅπαντα γὰρ τοῦ εἶναι ἐφίεται, κἂν τὰ μὲν μᾶλλον καὶ ἐπιπολύ, τὰ δὲ οὐχ οὕτω. καὶ ὁ Τυφὼν οὖν τοῦ εἶναι ἐφίεται καὶ ἡ χάλαζα καὶ ἡ ὀμίχλη, καὶ πάντα τὰ ὑπὸ φύσεως ἢ φυσικῶς γινόμενα. δράκοντι δὲ αὐτὸν παρείκασε διὰ τὸ ἀηδῆ εἶναι καὶ πικρὸν τοῖς ἀνθρώποις

καὶ θανάσιμον, ἢ διὰ τὸν συριγμόν· λέοντι δὲ καὶ ταύρω διὰ τε τὸ ἰσχυρὸν καὶ τὸ θορυβώδες·
κυνὶ δὲ διὰ τὸ ἀηδὲς καὶ ἔστιν ὅτε λιγύφωνον.

<ἐκ δὲ Τυφώως>.

τάχα ἐκ τοῦ Τυφώως οἶεται τοὺς ἀνέμους εἶναι, εἰ μὴ καὶ πάντας διὰ τὸ διαλυθέντος τοῦ
παχέος ἐκείνου συνίστασθαι τοὺς βλαπτικούς τῶν ἀνέμων. πιθανῶς δὲ τὰ τοιαῦτα λέγει, καὶ
τοῦτο δὴ κατὰ ποιητικὴν ἄδειαν· οὐ γάρ εἰσιν ἐκ τοῦ Τυφώως οἱ ἄνεμοι, ἀλλ' ἐξ οὐρανοῦ καὶ
τῆς γῆς· ξηρῶς γὰρ ἐκ γῆς ἀναθυμιάσεως πλῆθος περὶ γῆν κινούμενον τῆς μὲν κινήσεως ἀρχὴν
ἔχει ἄνωθεν ἀπὸ τοῦ ἡλίου, τῆς δὲ ὕλης καὶ τῆς γενέσεως κάτωθεν. καλῶς δὲ παρ' Ἡσιόδῳ
εἴρηται τὸ ὑγρὸν ἀέντων· εἰ γὰρ καὶ ἀπὸ ξηρῶς ἀναθυμιάσεως τὴν σύστασιν οἱ ἄνεμοι ἔχουσι,
καὶ διὰ τοῦτο ὄφειλον ψυχροὶ μὴ δοκεῖν ἡμῖν, ἀλλ' οὖν ἐπειδήπερ ὁ ἀῆρ πλήρης ἐστὶν ὑγρῶς
καὶ ψυχρῶς ἀτιμῖδος ὁ ὑπ' αὐτῶν μεταρριπιζόμενος, καὶ εἰς ἡμᾶς μεταφερόμενος, διὰ τοῦτο
κάκεῖνοι ψυχροὶ καὶ ὑγροὶ πως δοκοῦσιν εἶναι.

<Ζεὺς δὲ θεῶν βασιλεὺς πρώτην ἄλοχον θέτο Μῆτιν>.

καὶ ἔγκυον ταύτην ποιησάμενος καταπίνει αὐτήν, ἵνα μὴ ἄλλος τις τῶν θεῶν ἀποκηθεῖ παρ'
αὐτῆς ἀναιδῆς καὶ ἀτάσθαλος. καὶ ταύτην καταπιὼν ἀποτίκτει ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κεφαλῆς τὴν
Τριτογένειαν Ἀθηνᾶν, τὴν καὶ ἀγέστρατον καὶ ἀτρυτώνην, καὶ ἀγελείαν καλουμένην. ἢ γὰρ
οὐχὶ καὶ ἡ ἐν ἡμῖν βουλή ὑπὸ διανοίας καὶ λόγου ἐλλαμφθεῖσα καὶ τὸ ὀρθὸν ἐπιγνοῦσα τὴν
εὐβουλίαν ἀποτίκτει, ὀρθοτάτην οὖσαν κατὰ τὸ συμφέρον πρὸς τι τέλος, καθὰ δοκεῖ τῷ
Σταγειρίτῃ, οὗ τινος συμφέροντος ἡ ἀληθῆς ὑπόληψις φρόνησις ἐστίν. εὐλόγως δὲ ἀπὸ τῆς
κεφαλῆς αὐτοῦ ὁ Ζεὺς λέγεται τὴν Ἀθηνᾶν γεννηῆσαι, διότι ἡ φρόνησις ἐξ ἐμπειρίας ἐστίν· ἡ δ'
ἐμπειρία ἐξ αἰσθήσεων· αὗται δὲ περίξ τῆς κεφαλῆς εἰσιν εἰσάγουσαι τὰ αἰσθήματα καὶ τῶν
καθ' ἕκαστον πράξεων τὰ εἶδη· περὶ πράξεις γὰρ ἡ φρόνησις, καὶ περὶ τὰ καθ' ἕκαστα
καταγίνεται πλέον. ὁ δ' ὑπὸ τοῦ Διὸς κωλυθεὶς γεννηθῆναι ἐκ τῆς Μῆτιδος παῖς ὑπέρβιον ἦτορ
ἔχων πάντως ἡ κακοβουλία ἐστὶ καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς φαύλη πράξις. τάχα γὰρ ἐκ τῆς βουλῆς μήπω
τῷ λόγῳ συνελθούσης καὶ τῇ ὀρθότητι τῆς διανοίας ἀποτίκτεται τὰ φαῦλα βουλευόμενα καὶ αἰ
τοιαῦται πράξεις· ἐπὶ δὲ ἡ τοῦ λόγου ἔκλαμψις τῇ βουλῇ προσγένηται καὶ σφετερίσθαι
ταύτην ὁ λόγος ἔνδον, τοῖς οἰκείοις ὅροις περικλείσας, τότε δὴ συνίστησιν ἐκείνη ἀγαθὸν τε
κακὸν τε, καὶ διακρίνει τὸ χεῖρον ἀπὸ τοῦ κρείττονος, κριτικὴ τε οὖσα καὶ ὑπερκαθημένη τῆς
κοινῆς λεγομένης αἰσθήσεως, Μῆτιν οὖν ὁ λόγος τὴν βουλήν προσαγορεύει, Δία δὲ τὸν λόγον
τὸν ἐν ἡμῖν καὶ τὴν ἐκ τοῦ νοῦ ἔκλαμψιν, ὧν συνελθόντων ἡ Ἀθηνᾶ ἀποτίκτεται, τουτέστιν ἡ

εὐβουλία καὶ ἡ φρόνησις. ἀλλ' ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ Διὸς προκαταπεπωκότος ἐν τῇ οἰκείᾳ νηδύϊ τὴν Μῆτιν, τουτέστι προορίσαντος τὴν βουλήν τὴν εἰς πολλὰ ὀρμῶσαν, καὶ τῇ ἐξ αὐτοῦ ἐκλάμπει ἰθυτενῶς καὶ ἀκλινῶς πρὸς τὸ δέον αὐτὴν παρασκευασαμένου ὀρμᾶν, ἦν τινα δὴ φρόνησιν καὶ ἀγελείαν καὶ ἀγέστρατον καὶ τριτογένειαν ὀνομάζει ὁ ποιητής, ἴσον ἔχουσιν τῷ πατρὶ μένος καὶ ἐπίφρονα βουλήν. τριτογένειαν μὲν, ὅτι ἀπὸ τῆς τριτοῦς γεννᾶται. τριτῶ γὰρ ἡ κεφαλή κατὰ διάλεκτον. ἴσον δὲ μένος ἔχει τῷ πατρὶ διὰ τὸ πάντα τὰ καλὰ ὑπὸ φρονήσεως γίνεσθαι καὶ πολλὰ τὰ κατορθώματα ταύτης εἶναι τῆς ἀρετῆς. ἀγέστρατος δὲ καὶ ἀγελεία λέγεται διὰ τὸ ἄγειν λαοὺς καὶ διεξάγειν στρατόπεδα· τῇ γὰρ φρονήσει καὶ στρατόπεδα διιθύνεται, καὶ οἰκονομοῦνται οἰκίαι, καὶ εὐνομοῦνται πόλεις ταῖς νομοθεσίαις. γλαυκῶπιν δὲ αὐτὴν προσαγορεύει διὰ τὸ λαμπρὸν καὶ περίβλεπτον τῆς ἀρετῆς· τοιούτους γὰρ τοὺς αὐτὴν ἔχοντας ποιεῖ.

<δεύτερον ἠγάγετο>.

ἄγεται δὲ ὁ Ζεὺς τὴν λιπαρὰν Θέμιν καὶ ἐξ αὐτῆς ἀποτίκτει τὰς Ὠρας, τὴν Εὐνομίαν, καὶ τὴν Δίκην καὶ τὴν Εἰρήνην, παρόσον ἐκ τοῦ κατὰ νόμους θεμιστεύειν τοὺς σοφοὺς καιροὶ ἐπιγίνονται εὐνομίας καὶ δικαιοσύνης καὶ εἰρήνης ταῖς πόλεσι, τηροῦντες τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐν θέρει μὲν παρασκευάζοντες τοὺς καρποὺς συλλέγειν, ἐν χειμῶνι δὲ τοὺς σπόρους ἐργάζεσθαι καὶ τέμνειν τὴν γῆν. εἰ γὰρ οὐχ οὕτως ἔχοιεν αἱ πόλεις, ἀλλ' ἀνομίαι τε καὶ ἀδικίαι καὶ μάχαι ἐν αὐταῖς περιπολάζουσιν, οὔτ' ἄρ' ὁ γεωργὸς τὴν γῆν ἀροτριάσει, οὔτε ὁ χαλκεὺς τὸν χαλκὸν σφυρηλατῆσαι σχοίη, οὔτε ὁ ἀλιεὺς πλευσεῖται τὴν θάλασσαν· καθείργονται γὰρ πάντες τῶν οἰκείων ἔργων. ἔτι δὲ καὶ τὰς Μοίρας ἀπὸ τῆς Θέμιδος Ζεὺς γεννᾷ, παρόσον ἐν ταῖς θεμιστείαις διανομαὶ τινες καὶ μερισμοὶ προσήκοντες γίνονται κατὰ τὸ ἀνάλογον ἐκάστω, τοῦτο μὲν κόλασιν ἐπάγοντες τῷ ἀδικήσαντι, τοῦτο δὲ γέρα παρέχοντες τῷ δικαιοπραγήσαντι.

<τρεῖς δέ οἱ Εὐρυνόμη>.

ἡ δὲ Εὐρυνόμη τὰς Χάριτας ἀπογεννᾷ, τὴν Ἀγλαίαν καὶ τὴν Εὐφροσύνην καὶ τὴν Θαλίαν, ἢ ὅτι ἐν αἷς τῶν πόλεων εὐρύνεται ὁ νόμος, ἀγλαΐζονται αὐταὶ καὶ εὐφραίνονται καὶ θάλλουσιν, ἢ διὰ τὸ τὰ ἐν εὐρείαις νομαῖς νεμόμενα ζῶα θάλλειν τε καὶ ἀγλαΐζεσθαι καὶ γεγηθέναι.

<αὐτὰρ ὁ Δῆμητρος>.

συνέρχεται δὲ ὁ Ζεὺς μετὰ τῆς Δήμητρος τῆς πολυφόρβης καὶ ἀπογεννᾷ τὴν Περσεφόνειαν διὰ τὸ ἐπινοήσασθαι τοὺς ἀνθρώπους τὴν τῆς γῆς ἐργασίαν· Δημήτηρ γὰρ ἡ γῆ λέγεται ἢ πολλοὺς τρέφουσα, ἥτοι πάντας. Ζεὺς δὲ ῥηθεῖη ἂν ἐνταῦθα τὸ περὶ τῆς ἐργασίας νόημα πρὸς τὴν ζῶν ἡμῶν, ἐξ ὧν ἡ Περσεφόνεια γεννᾶται, ἣν ὁ Ἄϊδης μὲν ἀρπάζει ἐκ τῆς μητρός, δίδωσι δὲ ὁ Ζεὺς· οἱ γὰρ ἐκ γῆς ἀναδοθέντες καρποὶ καὶ ἀπλῶς οἱ σπόροι ἀρπάζονται, οἶον ὑπὸ γῆν κρυπτόμενοι καὶ καταβαλλόμενοι ἐν καιρῷ σπόρου ταῖς βουλαῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τῇ τομῇ τῆς γῆς ἀφανεῖς γινόμενοι· οὓς τινὰς δὴ σπόρους διὰ τὸ ἀποθνήσκειν, οἶον καὶ περισσῶς φονεύεσθαι ὑπὸ γῆν ἐκτεθέντας Περσεφόνειαν ὁ λόγος καλεῖ. περὶ δὲ τῆς Μνημοσύνης καὶ τῶν Μουσῶν τὰ μὲν ἄλλα προεῖρηται κατ' ἀρχὰς τοῦ βιβλίου· ἀδεῖν δὲ ταύταις αἱ θαλίαι λέγονται καὶ ἡ τέρψις διὰ τὸ τοὺς μνημονεύοντας καὶ ἀπογεννῶντας λογικὰ κυήματα θάλλειν τε καὶ τέρπεσθαι.

<Λητῶ δ' Ἀπόλλωνα>.

τῇ δὲ Λητοῖ συνελθὼν ὁ Ζεὺς ἀποτίκει τὸν Ἀπόλλωνα καὶ τὴν Ἄρτεμιν, ἱμερόεντα γόνον περὶ πάντων Οὐρανίωνων, εὐλόγως. βουλόμενοι γὰρ οἱ ἄνθρωποι ἐπιλανθάνεσθαι τῶν κατὰ τὸν βίον ἀνίων ἐφεῦρον τὴν μουσικὴν καὶ ἀπέτεκον, ποτὲ μὲν ἀρρενοποιοῦντες τοῖς συντόνοις τῶν μελωδιῶν, ποτὲ δὲ θηλύνοντες τῷ μαλακῷ καὶ τῇ χαλαρότητι· τοιαύτη γὰρ ἡ τῆς μουσικῆς δύναμις. ἱμερόεντα δὲ γόνον ταύτην καλεῖ, παρόσον πάντων, ὧν ἐφεῦρον ἐξ ἐπινοίας οἱ ἄνθρωποι, τοῦτο μᾶλλον τὸ εὖρημα ἡδονῆς ἐστὶ περιποιητικὸν καὶ χαρμόσυνον.

<λοισθοτάτην δ' Ἥρην>.

τὴν δὲ Ἥραν ποιεῖται παράκοιτιν ὁ Ζεὺς, καὶ αὕτη γεννᾷ τὴν Ἥβην, διότι ἡβάσκουσιν ἀέρα εἰσπνέοντες οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐκπνέοντες. τὸν δὲ Ἄρην γεννᾷ, διότι δι' ἀέρα καὶ εὐκρατον τόπον ἐρίζουσι καὶ μάχονται ἔνιοι. ἐκ δὲ τῆς Ἥρας. γεννᾷ ὁ Ζεὺς τὸν Ἥφαιστον, κλυτὸν ἀμφιγυήεντα καὶ τέχνησι κεκασμένον περὶ πάντων οὐρανίωνων· καὶ ἐρίζει μετὰ τοῦ Διός, καὶ ὀργίζεται μετ' αὐτοῦ, παρόσον ἡ φλόξ ἀήρ ἐστὶν ἐκπεπυρωμένος, ἥτις καὶ ἀμφιγυήεις ἐστίν· ὑπεσκαμμένη γὰρ ἐστὶν ἡ τοῦ πυρὸς κίνησις, καὶ ἀμφοτέρωσε ῥέπουσα. κλυτὸς δὲ καὶ περὶ πάντων κεκασμένος ἐστί, παρόσον τὸ διακονικὸν τοῦτο πῦρ πολυένεργον καὶ δραστήριόν ἐστι καὶ πολύχρηστον· φωτίζει τε γὰρ καὶ καίει, καὶ μεταβάλλει φύσεις καὶ διακρίνει καὶ συγκρίνει τὰ ὁμοιογενῆ καὶ ἀνομοιογενῆ. ἐρίζει δὲ τῷ ἰδίῳ παρακοίτη ἡ Ἥρα, παρόσον

ἐξαναφθείς ὁ ἀήρ ἰσοφαρίζει καὶ ἐξομοιοῦται τῷ αἰθέρι· οὗτος γὰρ διὰ τὸ ὑπερκεῖσθαι τοῦ ἀέρος λέγεται παρακοίτης τῆς Ἥρας.

<ἐκ δ' Ἀμφιτρίτης>.

ἐκ δὲ τῆς Ἀμφιτρίτης καὶ τοῦ ἐρικτύπου Ἐννοσιγαίου ὁ Τρίτων γεννᾶται ὁ εὐρυβίης διὰ τὸ τοὺς ἐν θαλάσῃ καὶ ἐν τοῖς κύμασι διάγοντας ἢ διημερεύοντας ἐνίους τρεῖν, ὅ ἐστι φοβεῖσθαι καὶ εὐρέως βοᾶν· Ἀμφιτρίτη δὲ λέγεται ἢ θάλασσα καὶ ἀπλῶς ἢ τῶν ὑδάτων ὑπόστασις διὰ τὸ ἀμφὶ τοῖς στοιχείοις τρίτην λαχεῖν τάξιν· τὸ πῦρ γὰρ πάντων ὑπέγκειται, εἶτα ὁ ἀήρ τέτακται, καὶ τότε τὸ ὕδωρ τρίτον ἐστίν. λέγεται δὲ ὁ Τρίτων οὗτος τὸν πυθμένα ἔχειν τῆς θαλάσσης καὶ κατοικεῖν παρὰ φίλη μητρὶ καὶ κατοικεῖν παρὰ φίλη μητρὶ καὶ πατρί, παρόσον οἱ φοβούμενοι ἐν θαλάσῃ φαντάζονται τὰ βάθη ταύτης, καὶ ἐν τούτοις δοκοῦσι κατοικεῖν.

<ρίνοτόμῳ Κυθέρεια>.

τῷ δὲ ῥινοτόμῳ Ἄρει συνελθοῦσα ἡ Ἀφροδίτη ἀποτίκτει τὸν Φόβον καὶ τὸν Δεῖμον διὰ τὸ προσδοκῶντας μεῖζόν τι ἔσεσθαι ἑαυτοῖς ἀγαθὸν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐλπίδας ἀγαθὰς τρέφοντας ὑποδεδιέναι τὸν πόλεμον καὶ τὴν ῥίνα πολλάκις τέμνεσθαι. Δεῖμος δὲ καὶ Φόβος οὐκ ἔστι ταυτόν, οὐδ' ἐκ παραλλήλου (ὥς τισι δοκεῖ) εἴρηται· φόβος γὰρ ἐστὶν ἡ φυγή· φέβω γὰρ τὸ διώκω, ὡς τὸ Ὀμηρικὸν ἐκεῖνο· κραιπνὰ μάλ' ἔνθα καὶ ἔνθα διωκέμεν ἠδὲ φέβεσθαι. Δεῖμος δὲ οὐχ ἡ φυγή, ἀλλ' ὁ ἐκ δειλίας ἐνίους ἐπιγινόμενος δεσμός· εἰσὶ γὰρ τινες ἐν πολέμῳ ἐννεοὶ καθιστάμενοι καὶ ἄφνω καταπληττόμενοι· διὰ τοῦτο καὶ Ὀμηρος μέλλων ἐπαινεῖν τὸν Μενέλαον, ὡς μὴ παντελῶς ἐπτηχότα ἐν πολέμῳ, βοὴν ἀγαθὸν προσαγορεύει· οὐ γὰρ ἀφαιρούμενος ἦν ἐν πολέμῳ τὴν φωνήν, ἐξ ἄκρας δειλίας.

<Ἀρμονίην θ' ἦν Κάδμος>.

ἔτι τὴν Ἀρμονίαν γεννᾷ ἡ Ἀφροδίτη ἐκ τοῦ Ἄρεος, καὶ ταύτην ἄγεται εἰς γυναῖκα ὁ Κάδμος, παρόσον τὰ ἐκ πολέμου καταπεπτωκότα μέρη τῶν πόλεων καὶ καταδεδαμασμένα συναρμολογοῦσι καὶ εἰς πάλιν διατιθέασιν οἱ αὐτῶν ἰμειρόμενοι ἄνθρωποι καὶ οἱ ταύτας τὰς πόλεις κατοικεῖν ἐθέλοντες.

<Ζηνὶ δ' ἄρ' Ἄτλαντις Μαίη>.

φιλοσόφως δὲ πάνυ λέγεται ἡ τοῦ Ἄτλαντος Μαίια τῷ Ζηνὶ συνελθοῦσα ἀποτεκεῖν τὸν Ἑρμῆν τὸν ἄγγελον τῶν θεῶν· ἡ γὰρ ἐν ἡμῖν λεκτικὴ δύναμις τὰ ἀπὸ τοῦ νοῦ προεξαλλόμενα δεχομένη νοήματα μαιεῦει καὶ οἶον διαρθροῖ, ὄνομα ἐπ' ὀνόματι συντιθεῖσα, καὶ τὸν προφορικὸν οὕτως ἀπογεννᾷ λόγον τῇ εἰσπνεύσει καὶ ἐκπνεύσει τοῦ ἀέρος καὶ τῇ συστολῇ καὶ πλήξει τῶν φωνητικῶν ὀργάνων, πνεύμονός τε καὶ τῆς τραχείας ἀρτηρίας καὶ ὀδόντων καὶ χειλέων καὶ γλώττης καὶ ὑπερώας, ὅστις δὴ ὁ λόγος διὰ τὸ ἐξαγγέλλειν καὶ διερμηνεύειν τὰ τῆς ψυχῆς παθήματα, κήρυξ τῶν θεῶν λέγεται καὶ ἄγγελος. θεοὺς δὲ νῦν τὰ νοερὰ νοήματα ἐκκληπτέον, Ζῆνα δὲ τὸν νοῦν, ὡς τὴν ζωὴν ἡμῶν κυβερνῶντα.

<Καδμεΐη δ' ἄρα οἱ Σεμέλη>.

ἡ Σεμέλη δὲ λέγεται συνελθοῦσα τῷ Διὶ γεννῆσαι τὸν πολυγηθεῖα Διόνυσον, παρόσον τῷ περὶ φυτεῦσεως ἑαυτῆς νοήματι συνελθοῦσα ἡ ἄμπελος ἀπεγέννησε τὸν οἶνον· ἐπενοήσαντο γὰρ οἱ ἄνθρωποι φυτεῦσαι ἄμπελον καὶ πίνοντες ἐκ τοῦ καρποῦ αὐτῆς εἰς πλατυσμὸν τὸ ἔργον προήνεγκαν. Σεμέλη δὲ ἡ ἄμπελος λέγεται, ὡς σειόμενα ὑπ' ἀνέμων ἔχουσα τὰ μέλη· εὐκλόνητον γὰρ τὸ φυτόν· Καδμεΐα δέ, ὡς καταδαμαζομένη τῷ χειμῶνι καὶ ἔξω μένουσα, καὶ καταπαγετομένη καὶ ψυχομένη· ἢ ὡς τῆς χρήσεως αὐτῆς σειέσθαι τὰ μέλη ἡμῶν ποιούσης, καὶ δαμαζούσης· τοιοῦτοι δὲ πάντως οἱ μεθύοντες. Διόνυσος δὲ πολυγηθῆς ὁ οἶνος εἴη ἄν, ὡς τὸν Δία, τουτέστι τὸν νοῦν, νύσσω· ἀνεγείρει γὰρ ὁ οἶνος ἀκαίρως πινόμενος τὸν νοῦν· ὅθεν καὶ τινες τὸν οἶνον παράγουσιν ἀπὸ τοῦ οἴειν, τουτέστι κακίζειν τὸν νοῦν· πολυγηθῆς δὲ ὁ οἶνός ἐστι διὰ τὰς συμβαινούσας ἐξ αὐτοῦ χαρμονάς.

<ἀθάνατον θνητῆ· νῦν δ' ἀμφότεροι>.

ἡ θνητῆ δὲ τὸν ἀθάνατον γεννᾷ, παρόσον ἡ ἅπαξ φυτευθεῖσα καὶ εὐρεθεῖσα (διὸ καὶ θνητῆ) τὸν πολύχρηστον ἀποτίκτει οἶνον (διὸ καὶ ἀθάνατον). νῦν δὲ διὰ τὸν οἶνον κάκεινη ποθεινὴ ἐστὶ καὶ ἐράσμιος· ὅθεν καὶ ἀθάνατος λέγεται διὰ τοῦτο.

<Ἄλκμήνη δ' ἄρ' ἔτικτε>.

ἀλλὰ καὶ ἡ Ἄλκμήνη τὸν Ἡρακλέα γεννᾷ φιλότητι Διὸς νεφεληγερέταο, εὐλόγως. ὁ γὰρ ἥλιος καὶ ἡ αὐτοῦ ἐνέργεια καὶ ζωοποιὸς θέρμη παρὰ τοῦ ἀλκίμου νοῦ γέγονε καὶ σοφῶς ἄρα ἐν τῇ τετάρτῳ τῶν σφαιρῶν ἐντέθειται, ἵνα μήτε φλέγη κατωτέρω ἐντεθεῖς μήτε ψῦχος ἐμποιῇ καὶ

ἀθέρμαντον ἐᾶ τὸ περίγειον ἀνωτέρω ταχθεῖς· ἵνα δὲ καὶ τὸ πᾶν ἐκθερμαίνῃ καὶ φωτίζη, τὴν λοξὴν εἴληχε τοῦ ζωδιακοῦ πορείαν.

<Ἀγλαίην δ' Ἑφαιστος>.

τὴν Ἀγλαίαν δὲ ὁ Ἑφαιστος ποιεῖται ἄκοιτιν, νεωτέραν τῶν Χαρίτων, παρόσον διαφόρους καλλωπισμοὺς τεχνιτῶν ἔργων ἐκ τοῦ διακονικοῦ τοῦδε πυρὸς συμβαίνει γίνεσθαι, ὡς δηλοῖ τὰ τῶν χαλκέων μηχανήματα καὶ τὰ τῶν χρυσοχόων εὐρήματα.

<χρυσοκόμης δὲ Διόνυσος>.

τὴν δ' Ἀριάδην τὴν ξανθὴν ὁ χρυσοκόμης Διόνυσος ποιεῖται ἄκοιτιν, τὴν τοῦ Μίνωος θυγατέρα, διὰ τὸ τοὺς οἰνίζομένους ἀνθρώπους τῆς κόμης ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἑαυτῶν καὶ ἀρὰς ἐντεῦθεν δινεῖν, ἥτοι κινεῖν βλάβας καὶ ταύταις ἐμμένειν· πολλοὶ γὰρ μεθύοντες οὐ μόνον τῶν τριχῶν ἐπιμελοῦνται καὶ ξανθίζουσι ταύτας, ἀλλὰ καὶ βλάπτοντες ἑαυτοὺς μυρίοις ὑποβάλλουσιν ἀτοπήμασιν ἢ ἀσελγήμασιν. ἀπαθανατίζειν δὲ ὁ Ζεὺς λέγεται τὴν Ἀριάδην διὰ τὸ τὸ τοιοῦτον ἐννόημα δόξαι τοῖς πολλοῖς καλὸν τοῦ δέοντος ἀποπλανηθεῖσι, διὸ καὶ οἶνῳ χρώμενοι καὶ ἑαυτοὺς καλλωπίζοντες οὐκ ἴσασιν, ὅ τι ποιῶσι διὰ τὴν ἄμετρον ἢ καὶ ἄκαιρον τοῦ οἴνου χρῆσιν.

<Ἥβην δ' Ἀλκμήνης>.

εὐλόγως δὲ καὶ πάνυ σοφῶς ὁ Ἡρακλῆς λέγεται τὴν Ἥβην λαβεῖν εἰς γυναῖκα τελέσας τοὺς ἄθλους ἐκείνους τοὺς δώδεκα· τὰ γὰρ δώδεκα ζῶδια περιπολεύσας ὁ ἥλιος, καὶ ἀπλῶς τὸν ἅπαντα ζωδιακὸν δι' ἐνιαυτοῦ πληρώσας, ἐκ τότε πάλιν, ὡσπερ ἐξ ἄλλης ἀρχῆς, ἡβάσκων ἡμῖν ἀνατέλλει ἐν ἔαρι, τὴν ἀθανασίαν καὶ ἀϊδιότητα, τῷ πάλιν καὶ πάλιν ἐν οὐρανῷ παραλλήλους γραμμὰς ποιεῖν κληρωσάμενος, διὸ καὶ ὄλβιος καὶ ἀπήμαντος ἐν οὐρανῷ ναίειν λέγοιτ' ἄν. ἕκαστον δὲ τῶν τοῦ Ἡρακλέους ἄθλων εἰ παραβάλλει τις εὐφυῶς ταῖς ἐνεργείας τῶν λεγομένων ζωδίων, ἀληθέστατον εὐρήσει τὸ λεγόμενον. ὅτι δὲ καλῶς ἡμεῖς ἐξελαβόμεθα τὸν μὲν Ἄρην εἰς τὸν πόλεμον, τὸν δὲ Διόνυσον εἰς τὸν οἶνον, τὸν δὲ Ποσειδῶνα εἰς τὴν θάλασσαν, τὸν δ' Ἑφαιστον εἰς τὸ πῦρ, καὶ ἄλλα ἄλλως, μαρτυρεῖ καὶ ἐν τῷ μικροτέρῳ κρατήρι ὁ Ὀρφεύς, τάδε λέγων· Ἑρμῆς δ' ἐρμηνεὺς τῶν πάντων ἄγγελός ἐστι, Νύμφαι ὕδωρ, πῦρ Ἑφαιστος, σίτος Δημήτηρ, ἡ δὲ θάλασσα Ποσειδάων μέγας ἡδ' Ἐνοσίχθων· καὶ πόλεμος μὲν Ἄρης, εἰρήνη δ' ἔστ' Ἀφροδίτη. οἶνος, τὸν φιλέουσι θεοὶ θνητοὶ τ' ἀνθρώποι, ὃν τε βροτοῖς εὖρεν λυπῶν κηλήτορα πασῶν ταυρογενῆς Διόνυσος εὐφροσύνην πόρε θνητοῖς ἡδίστην,

πάσησί τ' ἐπ' εἰλαπίνησι πάρεστι, καὶ Θέμις, ἥπερ ἅπασι θεμιστεύει τὰ δίκαια, Ἥλιος, ὃν καλέουσιν Ἀπόλλωνα κλυτότοξον, Φοῖβον ἐκηβελέτην, μάντιν πάντων ἐκάεργον, ἰητήρα νόσων, Ἀσκληπιόν. ἐν τάδε πάντα. ὅτι δὲ καὶ ἐκ τῆς Μνημοσύνης αἱ Μοῦσαι γεννῶνται, καὶ ὅτι ὁ Ζεὺς καὶ αἰθὴρ λέγεται, ἄκουε τοῦ εἰρημένου Ὀρφέως· Ζεὺς δὲ τε πάντων ἐστὶ θεός, πάντων τε κεραστής, πνεύμασι συρίζων, φωνῆσιν τ' ἠερομίκτοις ἢ γὰρ οὐχὶ δῆλός ἐστι τὸν αἰθέρα καλῶν οὕτω; ταυτὸ καὶ ἁρμονία Μουσέων, ταῖς τ' ὄργανα πάντα Μνημοσύνη πάντων πρῶτον πόρεν, οὔτ' ἀνεφάνθη· ἀλλὰ χρόνος λήθη κατεχρήσατο καὶ κατέκρυψε. νῦν δὲ τέχνη τε λόγοι τε νόμοι θ', ὅσα τ' ἔργα τέτυκται, πάντα διὰ μνήμην διασώζεται ἀνθρώποισιν. ἔχεις ταύτας τὰς χρήσεις τῶν ὀνομάτων τῆς μεταλήψεως οὐκ ἐκ ποιητοῦ τοῦ τυχόντος, ἀλλ' ἐκ σοφοῦ καὶ χρόνῳ προήκοντος, ὥστε μὴ τερατολογεῖν ἡμᾶς οἴου, ὦ τέκνον.

<Ἡελίῳ δ' ἀκάμαντι>.

τῷ ἡλίῳ δὲ τῷ ἀκάμαντι συνελθοῦσα ἡ Περσηῖς ἡ Ὠκεανίνη τίκτει τὴν Κίρκην καὶ τὸν Αἰήτην, εὐλόγως. κινῶνται γὰρ καὶ μεταβάλλεται τὰ φυσικὰ ταῦτα καὶ ἀλλοιοῦνται εἰς ἄλληλα τῆ τοῦ ἡλίου κινήσει. ποιητικὸν γὰρ αἴτιον τῆς κράσεως καὶ μεταβολῆς τῶν ἐξ Ὠκεανοῦ ἀναδιδομένων ἢ γινομένων ὁ οὐρανός ἐστι καὶ ὁ ἥλιος. εἴρηται δὲ ἡμῖν ἀνωτέρω, τίς ἐστὶν ὁ Ὠκεανός, ὥστε Ὠκεανίνη Περσηῖς εἴη ἂν ἡ διαπεραίωσις τῶν ἀναθυμιάσεων καὶ ἀπάρτισις τῶν διαφόρων συστάσεων. μεταβάλλουσι γοῦν πάντα εἰς ἄλληλα τὰ φυσικῆ συνιστάμενα τάξει, καὶ μεταβάλλοντα τὴν ἑτέρου γένεσιν ἄλλου φθορὰν ἔχει· ἀλλὰ τοῦτο ἀεὶ γίνεται· οὐχ ἴσταται γὰρ οὐδέποτε ἡ μεταβολὴ ἐν τούτοις, κἂν ἴσως ἡμῖν ἀνεπαίσθητος δοκῆ ἐνίοτε. διὸ καὶ τὸν Αἰήτην γεννᾷ, τὴν ἀιδιότητα τὴν ἐκ μεταβολῆς καὶ διαδοχῆς.

<Αἰήτης δ' υἱός>.

ἀλλ' οὗτος ὁ Αἰήτης ὁ υἱὸς τοῦ ἡλίου τῆ τοῦ Ὠκεανοῦ θυγατρὶ σύνεισι τῆ Ἰδυία οὕτω καλουμένη, καὶ τίκτει ἐξ αὐτῆς τὴν Μήδειαν, διὰ τὸ τὴν ἐκ μεταβολῆς ἀιδιότητα τῶν φυσικῶν τούτων πραγμάτων, ἣν ὁ ἥλιος ἐργάζεται, ὡς εἴπομεν, ταῖς ιδιότησι τῶν ἐξ αὐτῆς γινομένων καιρῶν συνιοῦσαν βουλευέσθαι παρασκευάζειν ἡμᾶς· καὶ γὰρ ἡλίου μεταβαλόντος ἤδη πρὸς τόνδε τὸν τροπικὸν καὶ ιδιότητα χειμῶνος ἢ θέρους ποιήσαντος, ἡμεῖς ἐκ τότε φροντίζομεν ἢ περιβλημάτων ἢ τῶν πρὸς ἀροτρίωσιν ὀργάνων ἢ τῶν πρὸς θερισμόν, τρέφοντες ἔρωτα ἢ τῶν ἐκ γῆς ὠρίων ἢ ἀπλῶς τοῦ εἶναι καὶ ζῆν· τοῦτο γὰρ Ἀφροδίτην ἀκουστέον.

<Δημήτηρ μὲν Πλοῦτον>.

γεννᾶν δὲ λέγεται ἡ Δημήτηρ τὸν Πλοῦτον Ἰασίῳ ἥρωϊ μιγεῖσα – νειῶ ἐνὶ τριπόλῳ Κρήτης ἐν πίονι δήμῳ, διὰ τὸ εὐκρατωθέντος τοῦδε τοῦ παντὸς ἄρξασθαι ἕκ τοτε τοὺς ἀνθρώπους τὴν γῆν ἐργάζεσθαι. Δημήτηρ δὲ ἐστὶν ἡ γῆ. ἀλλὰ ταύτη ὁ Ἰάσιος σύνεισιν, ἤγουν ὁ γεωργὸς ἀπὸ τοῦ ἰέναι τὰ σπέρματα κατ' αὐτῆς, ἐξ ἧς γεωργίας ἐπιμελῶς γενομένης ὁ Πλοῦτος γεννᾶται. εὐλόγως δὲ καὶ ἐν Κρήτης πίονι δήμῳ, τουτέστιν ἐν εὐκράτῳ χωρίῳ.

<Κάδμω δ' Ἀρμονίη>.

ἀλλὰ γὰρ τῷ Κάδμῳ ἡ Ἀρμονία συμμιγεῖσα ἡ τῆς Ἀφροδίτης ἀποτίκτει τὴν τε Ἰνὸν καὶ τὴν Σεμέλην, καὶ τὴν Αὐτονόην, ἣν γῆμεν Ἀρισταῖος βαθυχαίτης. ἔτι δὲ καὶ τὸν Πολύδωρον, εἰκότως· αἱ γὰρ μουσικαὶ συμφωνίαι ἐμμελῶς ἔχουσαι καὶ εὐρύθμως τοὺς καταδεδαμασμένους καὶ καταπεπτωκότας ὑπὸ τινος ἀνιαροῦ ἀνεγείρουσί τε καὶ εὐτόνους ποιοῦσι, καὶ ὑφ' ἡδονῆς ἔνθους ἐργάζονται καὶ ὀρχουμένους καὶ σειομένους τὰ μέλη. καὶ οὕτως οἴκοθεν καὶ ἐξ ἑαυτῶν νοεῖν ἄριστα καὶ σοφώτατα καὶ πολλὰ δωρεῖσθαι παρασκευάζουσι· ῥαστώνην γὰρ τινὰ ἐπαινουμένην πάσχουσιν οἱ ταῖς ἁρμονίαις ἀλίσκομενοι ταῖς συντόνοις καὶ ἀνδρिकाῖς.

<Κούρη δ' Ὠκεανοῖο>.

ἡ Καλλιρόη δέ, ἡ τοῦ Ὠκεανοῦ θυγάτηρ, τῷ Χρυσάορι Πηγάσῳ μιγεῖσα τὸν Γηρυόνην γεννᾷ, ὃν κτείνει ὁ Ἡρακλῆς καὶ ἐλαύνει τὰς βόας αὐτοῦ ἐν ἀμφιρρύτῳ Ἐρυθείῃ, παρόσον (ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέγομεν πρὸ πολλοῦ) ὁ χειμῶν γίνεται ἐκ τῶν ἀναδιδομένων μὲν ἐκ θαλάσσης καὶ ἀπλῶς ἐξ ὑδάτων ἀναθυμιάσεων, ὑφ' ἡλίου δὲ ἀναγομένων. Γηρυόνην γὰρ τὸν χειμῶνά φαμεν, ὡς γαρυόνην ὄντα τινὰ καὶ θορυβώδη, οὗ τὰς βοάς τε καὶ βροντὰς ἀπελαύνει μακρόθεν ὁ ἥλιος ἐλθὼν, αἱ τινες βρονταὶ τρέφονται τε καὶ νέμονται ἐν καθύγροις τόποις· ἐκεῖθεν γὰρ ἡ αὐτῶν σύστασις, ὡς πολλάκις περὶ τούτων πλατύτερον εἴρηται ὑφ' ἡμῶν. μέχρι μὲν τοῦδε προῆλθον ἡμῖν αἱ τῆς Ἡσιόδου Θεογονίας ἀλληγορίαι, καὶ τάχα τὸ εὐλόγον ἀπέλαβον τέρμα· τὰ γὰρ ἐξῆς οὐκ ἂν ἀλληγοροῖτο δικαίως, ὅτι τε πλήρεις τούτων εἰσὶ συγγραφεῖς ἄνδρες καὶ ἱστορικοί, καὶ ὅτι γεγονασιν ἀληθῶς, καθὼς μαρτυροῦσι βίβλοι σοφῶν, ὡς δηλὸν ἀπὸ τῆς κατὰ Ἰάσονα ἱστορίας καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν Μέμνονα τὸν Αἰγύπτιον, ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν Λαερτιάδην Ὀδυσσέα καὶ τὸν Ἀγχίσου Αἰνείαν. ἵνα δὲ μὴ ἐπικρώζη λακέρυζα κορώνη, γλῶσσα πονηρά τις καὶ λοῖδορος, τὸν λόγον ἡμῶν ὡς ἀτερμάτιστον αἰτιωμένη, καὶ τοῦτο προσθετέον τὸ εἶδος τῆς ἀλληγορίας τοῖς εἰρημένοις, ὡς ἄνδρες τινὲς γυναιξὶ συνελθόντες,

ῥηφενῶν γονέων θυγατράσι καὶ βασιλέων, ἐμυθεύθησαν παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς αὐτονομίας, ὡς θεαῖς συνῆλθον· καὶ ἐξ αὐτῶν ἀπέτεκον παῖδας τοὺς ἡμιθέους. Ἰάσων μὲν τῇ θυγατρὶ τοῦ κρατοῦντος τῆς Κολχίδος γῆς, Ἀγχίσης δὲ τινὶ βασιλίδι παρθένῳ Ἰδῆς ἐν ὑπωρείαις τοῦ ὄρους συνὼν λάθρα, σκότιον ἐξ αὐτῆς τὸν Αἰνεῖαν ἀπέτεκε· καὶ Ὀδυσσεὺς παραπλέων τὴν θάλασσαν ἐξ Ἰλίου τῇ Κίρκῃ συνῆλθε καὶ ἐγκύμονα παρεσκεύασε ταύτην· καὶ ἄλλος ἄλλη συνευνασθεὶς ἄλλον ἀπεγέννησε παῖδα. τὸ γὰρ θεὸς ὄνομα πολλαχῶς ἐστὶν εὐρηκέναι παρὰ τοῖς ποιηταῖς καὶ μάλιστα παρ' Ὀμήρῳ· πῆ μὲν γὰρ αὐτὰ τὰ στοιχεῖα θεοῦς καλεῖ, ὅταν Δία νεφεληγερέτην λέγῃ, καὶ γαιήοχον Ποσειδῶνα καὶ χρυσόθρονον Ἥραν· πῆ δὲ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις καὶ τὰ πάθη, ὅταν λέγῃ Διὶ μῆτιν ἀτάλαντον. καὶ ἔξοχα γὰρ μιν ἐφίλατο Παλλὰς Ἀθήνη. καὶ τῷ δ' αὖτε παρμέμβλωκε φιλομειδῆς Ἀφροδίτη. καὶ πάλιν· ἄντα δ' Ἐνυαλίῳ θεᾷ γλαυκῶπις Ἀθήνη. ποτὲ δὲ τοὺς βασιλεῖς θεοῦς ὀνομάζει, ὅταν λέγῃ· τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειθ' Ἑλένη Διὸς ἐκγεγαυῖα. καὶ – τὸν ὑπ' Ἀγχίση τέκε δὶ' Ἀφροδίτῃ Ἰδῆς ἐν κνήμησι, θεὰ βροτῶ εὐνηθείσα. ἄλλοτε δὲ τοὺς σοφοὺς, ὅταν λέγῃ· ὃν Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἄνδρες δέ τε πάντες Αἰγαίωνα. καὶ πάλιν τὴν ἦτοι ἄνδρες Βατίειαν κικλήσκουσιν, ἀθάνατοι δέ τε σῆμα πολυσκάρθμοιο Μυρίνης. ἐνίοτε δὲ καὶ τὴν πρόνοιαν θεὸν ὀνομάζει καὶ τὴν εἰμαρμένην καὶ τοὺς ἀστέρας, ὡς ὅταν φησὶν ὁ Ἑλενος· ὡς γὰρ ἐγὼν ὄπ' ἄκουσα θεῶν αἰειγενετῶν. καὶ πάλιν· οἱ δὲ θεοὶ παρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο χρυσέῳ ἐν δαπέδῳ. – καὶ πολλὰς ἂν εὐροις τὰς χρήσεις οὐ παρ' Ὀμήρῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ παρ' Ἡσιόδῳ ἐνταῦθα καὶ παρ' Ὀρφεῖ καὶ Προναπίδῃ τῷ Ὀμήρου καθηγητῇ. ἀλλὰ γὰρ ἔχεις, ὦ τέκνον Ἰωάννη, τὰς εἰς τὴν θεογονίαν τοῦ Ἡσιόδου ἀλληγορίας κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτόν. ἔχεις ἄρα τὸ ζητηθέν σοι, κἂν οὐ κατ' ἐλπίδας τὰς σὰς, ὦ Μούσης τῆς Ἀττικῆς θρέμμα καὶ μαίευμα, Μούσης πάσας ἐν ἑαυτῇ περιεχούσης τὰς Μούσας, ὡς ὑπὲρ πᾶσαν Μοῦσαν εὐμούσως ἀνακρουσθείσης καὶ ἀρμονικοῖς λόγοις ἐμμελῶς ἀρμοσθείσης, Μούσης Ἀθήνηθεν μὲν ὀρωμένης, ἐν τῇ Βύζαντος δὲ κρουομένης τῷ πνεύματι, καὶ πέρα φωνούσης Θούλης τῆς Ὠκεανίτιδος. ἐξάκουστος γὰρ ὁ ἦχος ταύτης τῆς Μούσης τοῖς τοῦ παντὸς γέγονε μέρεσιν, ἐγκόσμιον πάντως ἠχούσης τὴν μελωδίαν, εἰ δὲ βούλει καὶ ὑπερκόσμιον. τί μοι πρὸς ταύτην τὴν ἱερὰν ἀρμονίαν καὶ ὑψηλόφθογγον μελωδίαν ἢ Τυρσηνικὴ σάλπιγξ ἢ κώδωνος χαλκοστόμου ἦχος ὁ θρυλλούμενος; τί δὲ λύρα Ὀρφέως, τί δὲ Τιμοθέου μουσουργία ἢ ἔντεχνος; ἐγὼ ταύτην τὴν Ἀττικὴν Μοῦσαν Ἑλικῶνα καλῶ, ὅτι πάσας ἐν ἑαυτῇ τὰς Μουσικὰς ὑφίστησι συμφωνίας, τὰς μὲν τινὰς βίου ῥυθμίσει, τὰς δὲ τινὰς λόγου παιδαγωγία, τὰς δ' αὖ ψυχῆς εὐκοσμία. ἀλλ' εἴη, Χριστὲ βασιλεῦ, ἔτι καὶ ἔτι παρὰ τῆς σῆς βιαίας πνοῆς ἐμπνέεσθαι τοῦτο τὸ ὄργανον, καὶ ταῖς παντοκρατορικαῖς σου χερσὶ καὶ

ἐπιστημονικαῖς εὐτόνως εἰς τὸν ἐξῆς ἀνακρούεσθαι χρόνον, καὶ ἐμμελῶς ἐναρμόζεσθαι τὴν παγκόσμιον ἀρμονίαν· οὕτω γὰρ ἂν ἡ τοῦ καθ' ἡμᾶς βίου διατηροῖτο κατάστασις.